Programmabegroting 2027

gemeente
Winterswijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Voorwoord 4
De financiële positie van de gemeente Winterwijk in meerjarenperspectief 6
Leeswijzer 9
Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk 10
1.1 Volksgezondheid 11
1.2 Maatschappelijke ondersteuning 12
1.3 Investeren in jeugd 14
1.3.1 Investeren in jeugd 14
1.3.2 Jeugd en ondersteuning 19
1.3.3 Ontmoeten en activiteiten 19
1.4 Sociale kracht en leefbaarheid 19
1.4.1 Sterke buurten en sociale samenhang 19
Financiële afwijkingen programma 1 19
Programma 2 Meedoen in Winterswijk 22
2.1 Cultuur 23
2.2 Sport 26
2.3 Inkomen en participatie 27
2.4 Educatie 29
Financiële afwijkingen programma 2 31
Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk 36
3.1 Openbare ruimte 37
3.2 Klimaat, water en milieu 40
3.3 Duurzaamheid en milieu 42
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen 45
3.5 Economie en Lobby 56
3.6 Toekomstbestendig buitengebied 62
3.6.1 Toekomstbestendige agrarische sector en innovatie 62
3.6.2 Wonen in het buitengebied 62
3.6.3 Balans in de gebiedsopgaven 62
3.6.4 Versterken van biodiversiteit en ecologie 62
3.6.5 Bereikbaarheid buitengebied 62
3.6.6 Een overheid die mogelijk maakt 62
3.7 Ruimte om te wonen, werken en ontmoeten 63
3.7.1 Wonen en wijken 63
3.7.2 Veiligheid en bereikbaarheid 63

3.7.3 Bedrijvigheid 63
3.7.4 Duurzaamheid 63
Financiële afwijkingen programma 3 64
Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk 69
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening 69
4.2 Openbare orde en veiligheid 71
Financiële afwijkingen programma 4 73
Programma 5 Inkomsten van Winterswijk 76
5.1 Algemene middelen 77
5.2 Lokale belastingen 78
Financiële afwijkingen programma 5 79
Paragrafen 80
Paragraaf lokale heffingen 80
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 88
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 100
Paragraaf financiering 106
Paragraaf bedrijfsvoering 109
Paragraaf verbonden partijen 116
Paragraaf grondbeleid 132
Paragraaf wet open overheid (Woo) 139
Bijlagen 140
Bijlage 1 Financiële tabellen 140
Bijlage 2 Reserves en voorzieningen 145
Bijlage 3 Beleidsindicatoren 147
Bijlage 4 Investeringen 149
Bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2027-2030 153

Voorwoord

Voorwoord

Beste leden van de gemeenteraad van Winterswijk,
Het college presenteert met trots de eerste begroting van deze bestuursperiode. Het college voert ook in 2027 een financieel solide beleid. Het college bouwt met deze begroting voort op het bestaande beleid en geeft hieraan een extra impuls met de vier thema’s die in het Hoofdlijnenakkoord ‘Bouwen aan morgen’ zijn opgenomen. Deze thema's worden in concrete activiteiten uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma. Dit programma wordt, inclusief de financiële consequenties in het 1e kwartaal van 2027 aan u voorgelegd. De begroting die nu voorligt is in lijn met de Kaderbrief, is beleidsarm en in afwachting van het Uitvoeringsprogramma.

Met de gemeenteraadsverkiezingen in maart van dit jaar staan wij aan het begin van de bestuursperiode 2027 – 2030. Het college richt zich de komende jaren op de jonge inwoners van ons dorp, een toekomstbestendig buitengebied, een sterke samenleving en ruimte om te wonen, te werken en te ontmoeten. Deze vier thema's bouwen voort op het bestaand beleid en geven richting aan de accenten die we de komende jaren willen aanbrengen. Tegelijkertijd gaan we door met de plannen en de projecten die al in gang zijn gezet.
Ruimte om te wonen, te werken en te ontmoeten krijgt vorm door te investeren in de openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen. In 2027 wordt verder gewerkt aan de realisatie van de woningbouwopgave in Winterswijk. Bestaande projecten zoals de woningbouw aan de Europalaan en De Rikker komen in een volgende fase. we staan open voor nieuwe initiatieven en benutten kansen als deze zicht voordoen. De gemeente ontwikkelt het bedrijventerrein Arrisveld en start met de voorbereidingen van de vernieuwing van de wijk Bargerbosch. Hier wordt groot onderhoud aan zowel de wegen, de rioleringen en de groenvoorzieningen uitgevoerd. Ook voor een toekomstbestendig buitengebied staat Winterswijk voor grote opgaven. We beschermen graag het unieke cultuurlandschap. We zien dat de druk op landbouw, natuur en leefbaarheid toenemen. Dit betekent dat we soms keuzes moeten maken. Niet alles kan en past binnen het grondgebied van Winterswijk. Daarom gaan we aan de slag met een Omgevingsvisie voor het geheel Winterswijk. Uw raad heeft in 2026 €18 miljoen beschikbaar gesteld voor investeringen in bouw en renovatie van schoolgebouwen. We maken vaart met de eerste fase van ons Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). In 2027 starten we met de plannen voor de renovatie van basisschool 't Kempken in Meddo en werken we de nieuwbouwplannen voor buurtschapsschool Woold en Vrijeschool De Esch verder uit.
We maken vaart met de eerste fase van ons Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). In 2027 starten we met de plannen voor de renovatie van basisschool 't Kempken in Meddo en werken we de nieuwbouwplannen voor buurtschapsschool Woold en Vrijeschool De Esch verder uit.
Voor het sociaal domein zijn uitvoeringsprogramma sociaal domein, het beleidsplan Armoedevrij, het project Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten (BOSS) en het project Aanvullende Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) een belangrijke basis voor de programma's sociaal krachtig Winterswijk en meedoen in Winterswijk.
Met investeringen in jeugd, sociale kracht en weerbaarheid brengen we extra accenten aan. In 2027 werken we verder aan het vormen van sterke lokale teams met als doel de integrale toegang te verbeteren en zo onze inwoners beter te ondersteunen. Ook werken we verder aan de Hervormingsagenda Jeugd, De focus ligt daarbij op het normaliseren van hulpvragen, het inzetten op preventie en het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners en hun netwerk. Gemeenten staan voor toenemende onzekerheden; daarom zijn we gestart met het versterken van weerbaarheid en veerkracht van onze inwoners, onze samenleving en onze gemeentelijke organisaties, zodat Winterswijk ook bij crises, maatschappelijke spanningen en andere onverwachte ontwikkelingen sterk en goed voorbereid blijft. Dit krijgt in 2027 vervolg.

Wij continueren de versterking van onze dienstverlening, versterken onze organisatie en reduceren de kwetsbaarheden in de bedrijfsvoering en ambtelijke organisatie. Wij verbeteren onze bedrijfscontinuïteit en digitale toegankelijkheid. Hiervoor zijn in de begroting van 2027 middelen gereserveerd. De regionale samenwerking krijgt verder vorm. Met de nieuwe Flexpool Regio Achterhoek worden we beter in staat flexibel in te spelen op personele capaciteitsvraagstukken. Het amendement over het Grenslandcollege, die door uw raad is ingediend bij de behandeling van de Kaderbrief 2027, is in de begroting verwerkt.
Onze financiële positie is solide. Wij beschikken over een ruime reservepositie. De ontwikkeling van de lokale lasten wordt beperkt tot een trendmatige stijging. De riool- en afvalheffing zijn kostendekkend. De toeristen- en forensenbelasting blijven gelijk. De structurele begrotingsruimte voor de jaren 2028 en daarna vormen een aandachtspunt. Voor het jaar 2027 presenteren we een sluitende begroting. Wij voldoen hiermee aan de adviezen van de VNG en de kaders van de Provincie Gelderland. Wij maken gebruik van de mogelijkheid om een deel van het surplus in de algemene reserve in te zetten als structureel dekkingsmiddel. Met deze begroting kijken we met vertrouwen vooruit. We zijn ervan overtuigd dat Winterswijk, met focus, samenwerking en daadkracht, de uitdagingen van vandaag en morgen aankan.

Met dank aan de bijdragen van onze medewerkers presenteren we deze (meerjaren)begroting aan uw raad.
We kijken uit naar de behandeling van de begroting in de gemeenteraad in de eerste week van november.
Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders

De financiële positie van de gemeente Winterwijk in meerjarenperspectief

Inleiding

De gemeente Winterswijk beschikt over een ruime financiële reservepositie. Mede hierdoor slaagt de gemeente er in ook voor 2027 een sluitende begroting te presenteren. Wij blijven verder invulling geven aan het realistisch ramen en krijgen ook een beter overzicht van financiële risico's. Naast deze comfortabele uitgangspositie is de financiële toekomst op een aantal aspecten nog onzeker. De landelijke inflatie wordt in de bijstelling voor lonen en prijzen nog niet volledig door het Rijk gecompenseerd.
Winterswijk is een financieel gezonde gemeente. We presenteren conform het advies van de VNG en de kaders van de provincie Gelderland voor 2027 een sluitende begroting. Deze begroting bestaat hoofdzakelijk uit bestaand beleid. De ambities en doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord voor de jaren 2026 - 2030 worden uitgewerkt in een Uitvoeringsplan en in de 1e begrotingswijziging van 2027 aan de raad voorgelegd.
Bij de behandeling van de Kaderbrief 2027 is een amendement aangenomen voor 2-jarige subsidiering van het Grenslandcollege. De financiele consequenties hiervan zijn verwerkt in de begroting.
De effecten van de meicirculaire 2026 zijn in deze begroting verwerkt. De septembercirculaire verschijnt te laat om deze mee te kunnen nemen in de begroting.

Financieel meerjarenperspectief

x € 1.000				
	2027	2028	2029	2030
Stand 1e prognose 2026	-1.465	-3.347	-3.989	-3.989
Wijzigingen Begroting 2027	1.465	1.138	1.611	2.264
waarvan:				
Autonome ontwikkelingen	1.349	822	1.295	1.948
Nieuwe beleidsontwikkelingen	116	316	316	316
waarvan:				
Nieuw beleid wettelijk	-200	0	0	0
Nieuw beleid niet wettelijk	316	316	316	316
Bezuinigingen	0	0	0	0
Begrotingssaldo 2027-2030	**0**	**-2.210**	**-2.378**	**-1.725**
Waarvan incidenteel	0	-39	43	0
Waarvan structureel	0	-2.171	-2.422	-1.725

In de 1e prognose 2026 is voor 2027 een negatief meerjarensaldo van € 1.465.000 gepresenteerd. Op basis van de medio 2026 beschikbare gegevens zou het begrotingstekort in de jaren daarna oplopen tot bijna € 4.000.000. Bij het opstellen van dit financieel meerjarenperspectief is de septembercirculaire 2026 nog niet verwerkt.
Uit de 1e prognose 2026, de autonome ontwikkelingen en een beperkt aantal nieuwe beleidsontwikkelingen volgt het begrotingssaldo voor de jaren 2027 tot en met 2030. Voor 2027 komt het begrotingssaldo uit op € 1.096.000 (negatief). Dit saldo is voor € 1.081.000 structureel en voor € 15.000 incidenteel van aard. Het tekort in 2027 wordt gedekt vanuit het surplus van de algemene reserve. In 2028 ontstaat een negatief begrotingssaldo van € 2.210.000, oplopend naar € 2.378.000 in 2029. In 2030 neemt het negatieve saldo af naar € 1.725.000.
Ook in de jaren na 2027 blijft sprake van een negatief structureel saldo. In 2028 bedraagt het structurele tekort € 2.171.000 en in 2029 € 2.422.000. In 2030 neemt het structurele tekort af naar € 1.725.000. De incidentele component bedraagt in 2028 € 39.000 negatief en in 2029 € 43.000 positief.

Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen waarop de gemeente feitelijk geen invloed heeft en die binnen het bestaande beleid leiden tot budgetbijstellingen. De belangrijkste bijstellingen van meer dan € 250.000 en politiek relevante bijstellingen zijn hieronder samengevat toegelicht.

- De autonome ontwikkelingen leiden onder meer tot wijzigingen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen, indexeringen, actualisatie van bestaande budgetten, gewijzigde tarieven en veranderingen in rijksbijdragen.
- Binnen het sociaal domein nemen de lasten voor Huishoudelijke ondersteuning toe als gevolg van hogere tarieven en indexering. Het budget voor Begeleiding individueel en groep wordt daarentegen verlaagd op basis van de lagere werkelijke lasten in 2025 en de lager uitgevallen tarieven na de nieuwe inkoop. De budgetten voor Jeugdhulp zijn geïndexeerd.

- Daarnaast is het Meerjarenonderhoudsplan geactualiseerd. Dit leidt tot een bijraming van € 375.000.
- Binnen programma 3 is sprake van een bijraming van € 476.000 aan lasten en baten voor Gebiedsontwikkeling Winterswijk. Deze middelen zijn bestemd voor het bieden van toekomstperspectief aan bewoners, ondernemers en beheerders van het buitengebied. De middelen zijn ontvangen vanuit een provinciale subsidie.
- Voor het beleidsveld Duurzaamheid zijn de rijksbijdragen voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) aangepast. Daarnaast is sprake van een hogere bijdrage aan de Omgevingsdienst Achterhoek en hogere doorbelaste kapitaal- en bedrijfsvoeringslasten.
- Tot slot nemen de personele lasten toe als gevolg van cao- en tredeverhogingen. Ook de ICT-kosten zijn hoger door indexering. De algemene uitkering is eveneens bijgesteld.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de financiële onderbouwingen bij de programma's en naar bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2027-2030.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Deze begroting is in beginsel beleidsarm en bevat hierdoor geen nieuw beleid. Een uitzondering hierop is de noodzakelijke aanvullende inzet op informatievoorziening. Voor de inzet van een projectleider voor de Europese aanbesteding van bedrijfsapplicaties is € 250.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt gedekt uit de reserve Organisatieontwikkeling.
Voor de implementatie van IaaS (IT-infrastructuur als dienst) is in 2027 € 150.000 opgenomen. Daarnaast nemen de structurele ICT-kosten toe door het onderbrengen van diensten bij externe partijen. Deze kosten worden gedekt door vrijvallende kapitaallasten en leiden daarmee per saldo tot een budgetneutrale wijziging in de meerjarenbegroting.
Voor de Omgevingsvisie Winterswijk is € 200.000 aan lasten geraamd. Hoewel dit bedrag onder de gehanteerde grens van € 250.000 ligt, wordt deze ontwikkeling vanwege het karakter ervan wel als nieuw beleid toegelicht.
Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de financiële onderbouwingen bij de programma's en naar bijlage 5 Uitgangspunten begroting *2027-2030*.

Begrotingscirculaire VNG en provincie Gelderland

In de brief van 19 mei 2026 geeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) aan dat nog geen structurele oplossingen voor de verhouding tussen taken en middelen zijn gevonden. Met name voor compensatie van de stijgende kosten van de jeugdzorg, wordt overlegd met het Rijk. De VNG adviseert leden om begroting voor het jaar 2027 sluitend te maken en de meerjarenramingen voor 2028 tot en met 2030 realistisch op te nemen.
Het financieel perspectief van veel gemeenten vertoont vanaf 2027 toenemend structurele tekorten. De invoering van een nieuwe financieringssystematiek en de ontwikkelingen in het gemeentefonds gaan gepaard met een structurele verlaging van de algemene uitkering voor gemeenten. Daarnaast maakt ook de onvoldoende compensatie van de uitgaven voor jeugdzorg het voor veel gemeenten niet eenvoudig om een structureel duurzaam financieel beleid te voeren. Meer taken uitvoeren met minder inkomsten.

De provincie Gelderland heeft begrip voor deze financiële situatie en geeft tegelijkertijd duidelijk aan dat zij als toezichthouder de taak heeft toe te zien op een structureel en reëel evenwicht van de begroting 2027 en/of de meerjarenramingen voor 2028-2030. Zij houdt zich aan de geldende wet- en regelgeving en het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020), aangevuld met de vanaf 2024 onder voorwaarden verruimde inzet van het surplus in de algemene reserve. De provincie biedt gemeenten een helpende hand door in een vroeger stadium in contact te treden met gemeenten over de financiële problematiek.
Over de uitwerking van de herijking van het gemeentefonds wordt met Rijk nog overlegd. Het financieel voordeel voor de gemeente Winterswijk zou voor het jaar 2027 ongeveer € 450.000 bedragen en oplopen tot ongeveer € 1.800.000 in 2030. Vanwege de onzekerheid over de uitkomsten van het overleg, heeft de provincie Gelderland vooralsnog geen ruimte gegeven om deze voordelige consequentie financieel in de begroting te verwerken.

Leeswijzer

Leeswijzer

De programmabegroting bevat de volgende onderdelen:
- Programma's;
- Paragrafen;
- Bijlagen.

PROGRAMMA'S
Onze begroting kent met ingang van 2023 vijf programma's. Ieder programma is onderverdeeld in een aantal beleidsvelden. In deze programmabegroting zijn de doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord al opgenomen. Na het vaststellen van het Uitvoeringsplan in het 1e kwartaal van 2027 concretiseren we de doelstellingen met activiteiten en budgetten. Per beleidsveld lichten we het volgende toe:
Ambitie
De stip op de horizon.
Doelstellingen
De doelstellingen die we nastreven om de ambitie waar te maken.
Activiteiten
De activiteiten die we aankomend jaar ondernemen of voortzetten om de strategische doelen te bereiken.
Indicatoren
Met indicatoren kunnen we meten of we de doelstelling bereiken. Het benoemen van de juiste indicatoren en ze vervolgens gebruiken is een traject dat we verder ontwikkelen. De indicatoren zijn voorzien van een kleur:
Groen: kwaliteit en voortgang zijn van voldoende niveau en conform planning
Oranje: voor kwaliteit en/ of voortgang ontstaan verstoring of vertraging. Met tijdig bijsturen is het mogelijk de activiteit binnen de gestelde kwaliteitseisen en planning af te ronden.
Rood: aan de gestelde eisen en/ of de tijdige afronding van de activiteit kan niet worden voldaan. Additionele maatregelen zijn nodig om de activiteit alsnog af te ronden.
Risico's
Hier benoemen we de risico's die het bereiken van onze doelstellingen bedreigen.

Financiële onderbouwing
Elk programma sluit af met een financiële onderbouwing.
De tabel toont per beleidsveld het meerjarig verloop van zowel de baten als de lasten. In de kolommen leest u het volgende:

- Rekening 2025: cijfers van de door de raad vastgestelde jaarrekening 2025.
- Begroting 2026: cijfers van de bijgestelde begroting, na vaststelling door de raad van de 1e prognose voor het jaar 2026.
- Begroting 2027 1e prognose: beginstand van de begroting 2027, volgens de door de raad vastgestelde 1e prognose van 2026.
- Aanpassing begroting 2027: aanpassingen in de voorliggende begroting ten opzichte van de beginstand.
- Begroting 2027: cijfers zoals nu via deze begroting worden voorgesteld om door de raad vast te stellen
- Begroting 2028-2030: de verwachte baten en lasten voor de komende jaren op basis van het huidige en met deze begroting vast te stellen beleid.

Doorbelasting bedrijfsvoeringskosten:
Doordat bijvoorbeeld de inzet van personeel in de tijd niet statisch is maar wisselt tussen de taakvelden, vinden er verschuivingen plaats in de doorbelasting van de bedrijfsvoeringskosten tussen de taakvelden, en daarmee in de opvolgende P&C-documenten.
Inhoudelijke toelichting op de cijfers:
Per beleidsveld geven we een inhoudelijke toelichting op de afwijkingen (boven € 50.000) op de kolom Aanpassing begroting 2027.

De kolommen rekening 2025 en begroting 2026 zijn opgenomen om inzicht te bieden in het verloop van de begroting. Verschillen in de begroting 2027 ten opzichte van die jaren lichten we hier in principe niet nader toe omdat deze onderdeel zijn van de jaarrekening 2025 en/of begroting 2026. Wanneer de jaren 2028 tot en met 2030 significante afwijkingen laten zien, lichten we die toe.
PARAGRAFEN
In de paragrafen beschrijven we onderwerpen die op meerdere programma’s betrekking hebben.
Het doel van de paragrafen is de Raad op een andere wijze inzicht te geven in de begroting.
BIJLAGEN
Tot slot hebben we een aantal (verplichte) bijlagen toegevoegd. Deze bevatten verdere (financiële) detaillering en achtergrondinformatie.

Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk

Inleiding

Volksgezondheid, maatschappelijke ondersteuning en jeugd
In het programma 'Sociaal krachtig Winterswijk' geven we een toelichting op de beleidsvelden volksgezondheid, maatschappelijke ondersteuning en jeugd.
In Winterswijk werken we dagelijks aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen, waarin uitdagingen samen worden opgepakt en sociale binding versterkt. Ieder kind krijgt de kans om veilig, gezond en kansrijk op te groeien in Winterswijk. Ook voor onze volwassen inwoners vinden we het belangrijk dat zij gezond en energiek zijn en regie kunnen nemen op hun eigen gezondheid en geluk. We bouwen verder op de kracht van de Winterswijkse samenleving en bieden Winterswijkers de zorg en ondersteuning die bij hen past.

We zien het SKB als een onmisbare schakel in het zorgaanbod in Winterswijk. Ook blijft Winterswijk zijn verantwoordelijkheid nemen voor de opvang van vluchtelingen. Het asielzoekerscentrum is een voorbeeld voor de rest van Nederland.

1.1 Volksgezondheid

Ambitie

We vinden het belangrijk dat alle inwoners volwaardig mee kunnen doen in onze samenleving. We willen dat zij gezond en energiek zijn en zelf de regie kunnen nemen op gezondheid en geluk. De regio is voorzien van een volwaardig aanbod aan zorgvoorzieningen, waaronder het ziekenhuis. Het zorgaanbod is op elkaar afgestemd.
Relevante documenten:

- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033.
- Regionaal preventieakkoord ‘Gezondheid en Geluk voorop in de Achterhoek’.
- Regionale nota gezondheid ‘Samen langer gelukkig en gezond leven in de Achterhoek’.
- Gezond en gelukkig in de Achterhoek.

Doelstellingen

Om gezondheid en geluk te bevorderen bieden we signalerende en preventieve activiteiten die van invloed zijn op gezondheid en welzijn. Het regionaal preventieakkoord is onze leidraad

Activiteiten

Uitvoeren projectplan in het kader van het AZWA(Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord)

We geven uitvoering aan het AZWA. Dit programma focust op preventie en gezondheid op het gebied van sport en beweging, gezondheid en het versterken van de sociale basis. Gemeenten, de GGD, zorgverzekeraars en het ministerie maken onderdeel uit van het akkoord. Zo zetten we onder andere in op het verbeteren van de leefstijl en op programma's zoals Home Start en Kansrijk opgroeien om gelijke kansen bij kinderen te bevorderen.

Kwaliteit (toelichting)

Het AZWA wordt in 2027 zowel regionaal als lokaal uitgevoerd. Lokaal zetten wij de AZWA -middelen zoveel mogelijk in voor ons bestaand preventieaanbod. Daarnaast worden onder andere de verdere uitwerking en uitvoering van valpreventie, Kinderen en Volwassenen naar Gezond Gewicht, Welzijn op Recept, Sport, Nu Niet Zwanger en de activiteiten van de beweegmakelaar ervan bekostigd.
Regionaal staan voor 2027 de volgende acties gepland door de samenwerkende partijen: uitvoering regionale werkagenda, invoering basisfunctionaliteiten (bewezen samenwerkingsfuncties op het vlak van zorg en welzijn), verdere opbouw van een gezonde en sociale basisinfrastructuur, opschaling van AI bij digitale zorg en technologie, verminderen van administratieve lasten en verbeteren van toegang en wachttijden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2027 en verder.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- *Het aantal inwoners met matig of ernstig overgewicht daalt (Bron: Kompas volksgezondheid GGD 2024)*

-Van de jongeren tussen 16-25 jaar heeft 32% matig en 14,3% ernstig overgewicht in Winterswijk (dit is beduidend hoger dan in Noord Oost Gelderland (NOG) : 28% en 8,7)
-Van de volwassenen heeft 54% matig of ernstig overgewicht, in NOG is dit 52%.

- *Daling alcoholgebruik bij jongeren (Bron: Kompas volksgezondheid GGD 2024)*

-34% van de jongeren in Winterswijk is een 'zware drinker' (laatste minstens 1x per week 4 (vrouw) of 6 (man) of meer glazen alcohol gedronken op 1 dag), dit is 23% in NOG.

Risico's

- De invloed van de gemeente op het behoud van voorzieningen zoals het SKB is veelal beperkt tot lobby.
- Preventie: bij een nieuwe aanpak zijn de effecten vooraf niet altijd zeker.

1.2 Maatschappelijke ondersteuning

Ambitie

We zetten in op een goede fysieke en sociale infrastructuur, waarbij zorgplicht, een dekkend zorglandschap en een minimale sociale basis uitgangspunten zijn.
Daarnaast hebben we zorg ingekocht die kwalitatief goed en betaalbaar is en die stimuleert tot zorginnovatie en samenwerking.
Binnen het sociaal domein werken we verder aan goede sturingsinformatie/dashboards.
Relevante documenten:

- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033/uitvoeringsagenda sociaal domein.
- Integrale verordening sociaal domein.
- Samen aan het stuur (integrale samenwerking sociaal domein).
- Beoordelingskader wonen met zorg.

Doelstellingen

Met preventieve initiatieven en maatregelen pakken we problematiek meer aan de voorkant aan

Activiteiten

Het preventieaanbod versterken en gebruik van preventieve maatregelen bevorderen

Om het gebruik van preventieve maatregelen te bevorderen zijn de volgende acties uitgezet: We maken een een totaal overzicht jeugd en volwassenen preventie, witte vlekke worden in beeld gebracht en opgevuld. Dit is in 2027 afgerond. We verlagen voor inwoners de drempel om gebruik te maken van het preventieaanbod en zo het bereik en de effectiviteit van het huidige preventieaanbod en de laagdrempelige hulp in het sociaal domein bevorderen Dit stelt ons in staat gericht bij te sturen, overlap te voorkomen en ervoor te zorgen dat interventies ook echt bijdragen aan onze preventiedoelen. Dit doen we door de inzet van de collega's van het sociaal team en door een campagne gericht op inwoners.

Kwaliteit (toelichting)

Met gerichte, preventieve inzet willen we niet alleen voorkomen dat inwoners hulp nodig hebben, maar ook dat zwaardere, specialistische hulp wordt voorkomen. Winterswijk beschikt over een breed en divers preventief aanbod, gericht op verschillende leeftijdsgroepen en preventiedoelen. Zo geven we subsidie aan

inloopvoorzieningen zoals de Whemerhof en Stichting HIER. De Winterswijkse Uitdaging organiseert diverse laagdrempelige activiteiten voor onze inwoners. Dit voorkomt een beroep op de geïndiceerde dagvoorziening.
We bereiden momenteel een overzicht van het huidige preventieaanbod voor dat in 2027 wordt afgerond. Samen met de ontwikkeling van effectieve monitoring in 2027 kunnen we kijken naar de effectiviteit, het bereik en de toegankelijkheid van ons aanbod. Op basis van de monitor en het overzicht van het huidig preventieaanbod bepalen we het preventieaanbod vanaf 2027.
Tegelijkertijd willen de bekendheid van het huidige preventieaanbod bij onze inwoners vergroten. We maken hiervoor samen met de afdeling Communicatie in 2027 een jaarplanning hoe we het bestaande aanbod op een creatieve manier kunnen uitdragen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We doen een sterker beroep op de eigen kracht van onze inwoners

Activiteiten

Bewustwording van inwoners, professionals en partners over normaliseren vergroten

Door te 'normaliseren' (bevorderen van een klimaat waarin alledaagse problemen zoveel mogelijk binnen het eigen netwerk worden opgelost) en de eigen kracht van inwoners te benutten, willen we het beroep op maatwerkvoorzieningen verminderen. Dit is een beweging die we samen met onze samenwerkingspartners oppakken en is een onderwerp dat op de netwerkbijeenkomsten besproken wordt.

Kwaliteit (toelichting)

We zien de volgende mogelijkheden om lichte ondersteuning meer zelf uit te voeren:

- Bij afbouw van een maatwerkvoorziening: vinger aan de pols houden (nazorg).
- In plaats van het gecontracteerde aanbod 'lichte' ambulante ondersteuning zelf uitvoeren.

We gaan bewustwording en activering van inwoners stimuleren door middel van een positieve bewustwordingscampagne.
In regelmatige dialoogbijeenkomsten over normalisering met professionals en partners worden concrete situaties besproken die in het grijze gebied vallen tussen ‘normaal’ en ‘zorgbehoevend’.
Met team communicatie gaan we een positieve bewustwordingscampagne over normaliseren opzetten.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2026 en verder.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We maken de organisatie van het sociaal domein toekomstbestendig en houden de basis op orde in de organisatie van het sociaal domein

Activiteiten

Sterkere samenhang in samenwerking met maatschappelijke partners

We versterken de samenwerking met onze maatschappelijke ketenpartners, onderwijs en Fijnder om samen de inwoner beter te kunnen helpen. Zo organiseren we bijvoorbeeld netwerkbijeenkomsten om elkaar en elkaars werk beter te leren kennen. Met Fijnder en zorgpartners maken we afspraken over de regievoering op dossiers.

Kwaliteit (toelichting)

We versterken de samenwerking met onderwijs door een effectievere en efficiëntere inzet van zorg in onderwijs. Dat doen we o.a. door afspraken te maken over een andere manier van financiering.

Met de huisartsen gaan we afspraken maken over de verwijzingen en de regievoering daarop.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2027

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Het aantal geïndiceerde uren voor hulp bij huishouden daalt.
- Stabilisatie en waar mogelijk daling van het aantal cliënten dat begeleiding ontvangt in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Risico's

Voor zorgvernieuwing en het beïnvloeden van de in- en doorstroom zijn we mede afhankelijk van (keten)partners.

1.3 Investeren in jeugd

1.3.1 Investeren in jeugd

Ambitie

Gelijke kansen voor ieder kind. Alle kinderen moeten veilig, gezond en kansrijk in Winterswijk kunnen opgroeien.

De komende jaren is de Hervormingsagenda Jeugd een bepalende leidraad om de ondersteuning anders vorm te geven. Deze agenda heeft als doel knelpunten in de jeugdzorg structureel aan te pakken. Een ander doel is het jeugdzorgstelsel financieel houdbaar maken voor de toekomst.

Relevante documenten:

- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033.
- Uitvoeringsagenda sociaal domein 2025-2033.
- Hervormingsagenda Jeugd.
- Integrale verordening sociaal domein.
- Samen aan het stuur (integrale samenwerking sociaal domein).

Doelstellingen

Met preventieve initiatieven en maatregelen pakken we problematiek meer aan de voorkant aan

Activiteiten

Het preventieaanbod versterken en gebruik van preventieve maatregelen bevorderen

Om het gebruik van preventieve maatregelen te bevorderen zijn de volgende acties uitgezet: We maken een een totaal overzicht jeugd en volwassenen preventie, witte vlekken worden in beeld gebracht en opgevuld. Dit wordt in 2027 afgerond.
We verlagen voor inwoners de drempel om gebruik te maken van het preventieaanbod en zo het bereik en de effectiviteit van het huidige preventieaanbod en de laagdrempelige hulp in het sociaal domein te bevorderen. Dit stelt ons in staat gericht bij te sturen, overlap te voorkomen en ervoor te zorgen dat interventies ook echt bijdragen aan onze preventiedoelen. Dit doen we door de inzet van de collega's van het sociaal team en door een campagne gericht op inwoners.
Voor 2027 staat het opzetten van uniforme monitoring gepland. Op dit moment vindt monitoring versnipperd plaats en missen we een uniform systeem van monitoring.

Kwaliteit (toelichting)

Met gerichte, preventieve inzet willen we niet alleen voorkomen dat inwoners hulp nodig hebben, maar ook dat zwaardere, specialistische hulp wordt voorkomen. Winterswijk beschikt over een breed en divers preventief aanbod, gericht op verschillende leeftijdsgroepen en preventiedoelen. Zo hebben we, samen met Aalten, Berkelland en Oost Gelre, het Preventie Platform Jeugd (PPJ) dat collectieve preventieve aanpakken ontwikkelt rond gesignaleerde problemen onder de jeugd, als gevolg van o.a. echtscheiding en armoede.
We bereiden momenteel een overzicht van het huidige preventieaanbod voor dat in 2027 wordt afgerond. Samen met de ontwikkeling van effectieve monitoring in 2027 kunnen we kijken naar de effectiviteit, het bereik en de toegankelijkheid van ons aanbod. Op basis van de monitor en het overzicht van het huidig preventieaanbod bepalen we het preventieaanbod vanaf 2027.
Tegelijkertijd willen de bekendheid van het huidige preventieaanbod bij onze inwoners vergroten. We maken hiervoor samen met de afdeling Communicatie in 2027 een jaarplanning hoe we het bestaande aanbod op een creatieve manier kunnen uitdragen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

2027 en verder.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We doen een sterker beroep op de eigen kracht van onze inwoners

Activiteiten

Bewustwording van inwoners, professionals en partners over normaliseren vergroten

Door te 'normaliseren' (bevorderen van een klimaat waarin alledaagse problemen zoveel mogelijk binnen het eigen netwerk worden opgelost) en de eigen kracht van inwoners te benutten, willen we het beroep op maatwerkvoorzieningen verminderen. Dit is een beweging die we samen met onze samenwerkingspartners oppakken en is een onderwerp dat op de netwerkbijeenkomsten besproken wordt.

Kwaliteit (toelichting)
Het doel is om kinderen en gezinnen te ondersteunen in hun eigen kracht, problematiek minder snel te medicaliseren en zorg alleen in te zetten als het echt nodig is. Samen met de medewerkers van het sociaal domein maken we een verdiepingsslag in wat 'eigen kracht' betekent en hoe het ingezet kan worden, zodat de medewerkers dit nog meer in kunnen zetten in het contact met de inwoners.
Met het team Communicatie gaan we een positieve bewustwordingscampagne over normaliseren opzetten. We betrekken daar belangrijke partners bij, zoals scholen, kinderopvangorganisaties en zorgaanbieders. In de campagne wijzen we mensen erop dat bepaalde problemen bij het leven horen. Daarnaast verwijzen we naar voorliggende voorzieningen als mensen er toch niet zelf of met hun omgeving uitkomen. Het PPJ(Preventief Platform Jeugd) heeft daarvoor al het preventieve groepsaanbod uitgebreid. We onderzoeken waar er nog gaten zitten in het aanbod, om daar zelf meer lichte ondersteuning te bieden.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
In 2027 wordt onderzocht welke vragen (nog meer) opgepakt kunnen worden met lichte (groeps)ondersteuning. Dan wordt ook een bewustwordingscampagne opgesteld.
Tijd (indicator)

Uitvoering lichte ondersteuning door gemeentelijke teams
In de Hervormingsagenda Jeugd is afgesproken dat de lichte (ambulante) vormen van ondersteuning door de toegang worden versterkt, zodat het beroep op maatwerk wordt verminderd. In 2026 is gestart met de voorbereiding, in 2027 wordt hieraan verder gewerkt.
Kwaliteit (toelichting)
In Winterswijk wordt al op verschillende manieren lichte ondersteuning geboden door het Sociaal Team (voor volwassenen) en Ondersteuningsteam (voor jeugdigen). Bijvoorbeeld ter overbrugging voor inwoners die op een wachtlijst staan voor specialistische hulp of om vinger aan de pols te houden na afloop van specialistische hulp. We onderzoeken wat nodig is om de lichte ondersteunging die we zelf bieden, uit te breiden. Daarnaast gaan we duidelijke werkinstructies en afspraken vastleggen over wat wel en niet onder lichte ondersteuning valt.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Het onderzoek naar de uitbreiding van lichte ondersteuning zal in het 2e kwartaal van 2027 afgerond worden.
Tijd (indicator)

Doelstellingen
We doorbreken zware problematieken
Activiteiten
Versterking van domein- en ketenoverstijgende samenwerking en aanpak van complexe multiproblematiek
We zetten nog meer in op samenwerking rondom complexe multiproblematiek. Dit doen we onder meer door met onze samenwerkingspartners afspraken te maken over de regievoering op dossiers.

Kwaliteit (toelichting)
We spreken van multiproblematiek als er op meerdere leefgebieden zorgen zijn. Door de vorming van een Sterk Lokaal Team (SLT) brengen we specialisme op meerdere vakgebieden bij elkaar. Voor het gezin dat het betreft blijft één persoon van het SLT het vaste gezicht. Die persoon haalt de specialistische kennis erbij. Daarmee is het voor het gezin duidelijkheid wie de regie heeft als het gezin dat niet zelf heeft.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
In 2027 werken we, in het kader van het Sterke Lokale Team, met een vast gezicht voor het gezin en maken we afspraken over regievoering.
Tijd (indicator)

Doelstellingen

We maken de organisatie van het sociaal domein toekomstbestendig en houden de basis op orde in de organisatie van het sociaal domein

Activiteiten

Ontwikkeling sterke lokale teams/doorontwikkeling en verankering in de reguliere werkwijze
Landelijk zijn er ontwikkelingen die richting geven aan de verbetering van integrale toegang, vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Eén van de speerpunten daarin is een sterk lokaal team dat laagdrempelig is, integraal werkt en zelf hulp biedt, ook bij onveiligheid in het gezin. Om beter integraal te kunnen werken, verbeteren we de samenwerking tussen Fijnder, het Ondersteuningsteam en het Sociaal Team. Het doel van deze samenwerking is een brede blik bij de analyse van de hulpvraag, afstemming in het plan van aanpak en een vast aanspreekpunt voor het gezin. We gaan onderzoeken welke vormen van lichte ondersteuning we al bieden en waar we kunnen uitbreiden. In het op te stellen projectplan komt een planning en worden indicatoren waarop we gaan monitoren vermeld.
Kwaliteit (toelichting)
In 2027 werken we verder aan het vormen van sterke lokale teams om de integrale toegang te verbeteren en zo onze inwoners beter te ondersteunen. In de Hervormingsagenda Jeugd is afgesproken dat de lichte (ambulante) vormen van ondersteuning door de toegang worden versterkt, zodat het beroep op maatwerk wordt verminderd. De focus ligt daarbij op het normaliseren van hulpvragen, het inzetten op preventie en het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners en hun netwerk. Ook veiligheid van kinderen is een belangrijk onderwerp. Door te investeren in samenwerking, deskundigheid en nabijheid zorgen we ervoor dat vragen en signalen vroegtijdig worden opgepakt en dat escalatie waar mogelijk wordt voorkomen. In 2026 is gestart met de voorbereiding, In 2027 wordt hieraan verder gewerkt.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
2026 en verder.

Tijd (indicator)

Indicatoren

Het aantal cliënten in Jeugdzorg is lager dan in het voorgaande jaar.

Risico's

- We zijn mede afhankelijk van zorgorganisaties voor de kwaliteit, innovatie en in-, door- en uitstroom.
- We hebben een beperkte invloed op de doorverwijzing naar geïndiceerde zorg door externe doorverwijzers, zoals huisartsen.
- Preventie: bij een nieuwe aanpak zijn de effecten vooraf niet altijd zeker.

1.3.2 Jeugd en ondersteuning

Doelstellingen

We helpen jongeren met problemen sneller op de juiste plek door betere samenwerking tussen scholen, verenigingen, jongerenwerk, zorg, politie en gemeente. We versterken vroeg signalering om problemen eerder te herkennen en escalatie te voorkomen

Doelstellingen

We realiseren één herkenbaar en laagdrempelig aanspreekpunt binnen de gemeente waar jongeren terechtkunnen met vragen, zorgen en hulpvragen.

Doelstellingen

We breiden Maatschappelijke Diensttijd (MDT) verder uit, met als doel om jongeren actief te betrekken bij hun leefomgeving en maatschappelijke initiatieven

1.3.3 Ontmoeten en activiteiten

Doelstellingen

We realiseren laagdrempelige ontmoetingsplekken voor jongeren in Winterswijk. Ook stimuleren we initiatieven voor jeugdhonken

Doelstellingen

We stellen jaarlijks subsidie beschikbaar voor jongerenactiviteiten en evenementen om jongereninitiatieven te stimuleren. Via een toegankelijk initiatievenloket ondersteunt de gemeente initiatiefnemers bij vergunningen en benodigde onderzoeken

1.4 Sociale kracht en leefbaarheid

1.4.1 Sterke buurten en sociale samenhang

Doelstellingen

We versterken buurt- en wijkgericht werken door initiatieven vanuit buurten en wijken actief te ondersteunen en meer eigenaarschap bij inwoners te leggen

Doelstellingen

Vanuit de brede wijkaanpak gaan wij actief aan de slag met buurten waar veel sociale problematiek voorkomt

Doelstellingen

Door cofinanciering faciliteren we meer ontmoetingsplekken. Dit doen we door het beschikbaar stellen van een eenmalige bijdrage

Financiële afwijkingen programma 1

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten								
1.1 Volksgezondheid								
7.1 Volksgezondheid	**333**	**559**	**2**	**427**	**429**	**429**	**429**	**429**
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**12.717**	**15.676**	**15.637**	**0**	**15.637**	**16.082**	**16.352**	**16.352**
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	**30**	**65**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**11**	**8**	**8**	**0**	**8**	**8**	**8**	**8**
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**274**	**270**	**270**	**0**	**270**	**270**	**270**	**270**
6.811 Beschermd wonen (WMO)	**392**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal 1.2 Maatschappelijke ondersteuning	**13.423**	**16.019**	**15.915**	**0**	**15.915**	**16.360**	**16.630**	**16.630**
Totaal Baten	**13.756**	**16.578**	**15.917**	**427**	**16.345**	**16.789**	**17.060**	**17.060**
Lasten								
1.1 Volksgezondheid								
7.1 Volksgezondheid	**1.739**	**2.052**	**1.613**	**518**	**2.130**	**2.121**	**2.115**	**2.115**
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**14.355**	**17.165**	**17.168**	**146**	**17.313**	**17.748**	**18.019**	**18.019**
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	**580**	**527**	**502**	**179**	**682**	**682**	**682**	**682**
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	**1.121**	**1.350**	**1.350**	**98**	**1.448**	**1.448**	**1.448**	**1.448**
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**1.048**	**1.141**	**1.141**	**35**	**1.175**	**1.175**	**1.175**	**1.175**
6.712 Begeleiding (WMO)	**0**	**5**	**5**	**0**	**5**	**5**	**5**	**5**
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**7.858**	**7.746**	**8.664**	**-641**	**8.024**	**7.874**	**7.874**	**7.874**
6.791 PGB WMO	**193**	**120**	**270**	**0**	**270**	**270**	**270**	**270**
6.811 Beschermd wonen (WMO)	**47**	**63**	**63**	**1**	**65**	**65**	**65**	**65**
6.91 Coördinatie en beleid WMO	**858**	**1.051**	**1.051**	**-189**	**862**	**862**	**862**	**862**
Totaal 1.2 Maatschappelijke ondersteuning	**26.060**	**29.168**	**30.214**	**-371**	**29.844**	**30.128**	**30.399**	**30.399**
1.3 Jeugd								
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**366**	**550**	**490**	**65**	**555**	**555**	**555**	**555**
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	**242**	**5.334**	**5.739**	**29**	**5.769**	**5.769**	**5.769**	**5.769**
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	**6.286**	**266**	**266**	**21**	**287**	**287**	**287**	**287**
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	**0**	**170**	**195**	**7**	**202**	**202**	**202**	**202**
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	**4.392**	**4.423**	**4.253**	**156**	**4.409**	**4.409**	**4.409**	**4.409**
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	**133**	**332**	**132**	**5**	**136**	**136**	**136**	**136**
6.792 PGB Jeugd	**10**	**20**	**70**	**0**	**70**	**70**	**70**	**70**
6.821 Jeugdbescherming	**479**	**400**	**400**	**75**	**475**	**475**	**475**	**475**
6.822 Jeugdreclassering	**101**	**130**	**30**	**58**	**88**	**88**	**88**	**88**
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	**743**	**988**	**1.025**	**21**	**1.046**	**1.046**	**1.046**	**1.046**
Totaal 1.3 Jeugd	**12.753**	**12.613**	**12.600**	**437**	**13.037**	**13.037**	**13.037**	**13.037**
Totaal Lasten	**40.551**	**43.833**	**44.427**	**584**	**45.011**	**45.287**	**45.552**	**45.552**

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Onttrekkingen								
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								
6.811 Beschermd wonen (WMO)	**76**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stortingen								
1.2 Maatschappelijke ondersteuning								
6.811 Beschermd wonen (WMO)	**392**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-27.111**	**-27.256**	**-28.510**	**-157**	**-28.667**	**-28.497**	**-28.492**	**-28.492**

Volksgezondheid

Vanaf 2027 ontvangen wij middelen vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Hiermee is de verhoging van de baten met € 427.000 volledig verklaard.
De verhoging van de lasten met € 518.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

- Verhoging inwonerbijdrage GGD € 52.000 N

- Verhoging lasten AZWA-middelen € 427.000 N

De verhoging van de inwonerbijdrage is het gevolg van de doorgevoerde indexering en het beschikbaar stellen van een bedrag voor de continuïteit van de Jeugdgezondsheidzorg.
Zoals bij de baten al aangegeven ontvangen wij vanaf 2027 AZWA-middelen vanuit het Rijk. Deze middelen worden budgetneutraal opgenomen in de begroting.

Maatschappelijke ondersteuning

De lagere lasten van € 371.000 worden grotendeels als volgt verklaard:

- Hogere lasten Voorschoolse voorzieningen € 39.000 N

- Hogere lasten Huishoudelijke ondersteuning € 307.000 N

- Lagere lasten Begeleiding individueel en groep € 950.000 V

• Hogere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoeringskosten	€ 135.000 N

Door een uitbreiding van het naschoolse aanbod voor de meest kwetsbare kinderen in Winterswijk is het budget naar boven bijgesteld.
De tarieven voor Huishoudelijke ondersteuning zijn in 2026 fors verhoogd. Deze verhoging kunnen we niet volledig opvangen binnen het beschikbare budget voor 2027. Daarnaast is het budget voor 2027 verhoogd met een indexeringspercentage van 3,67 %.
Er zijn 2 ontwikkelingen die leiden tot een verlaging van het budget voor Begeleiding individueel en groep:

1. In 2025 is het budget achteraf gezien te hoog vastgesteld. De lasten voor Begeleiding zijn fors lager uitgevallen dan over dat jaar begroot (zie ook Jaarrekening 2025). Het definitieve vastgestelde budget 2025 vormt het uitgangspunt voor het te begroten budget voor 2027.
2. De tarieven zijn na invoering van de nieuwe inkoop deels lager uitgevallen.

Voor de hogere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoeringskosten verwijzen wij naar bijlage 5.

Jeugd

De hogere lasten van € 437.000 worden grotendeels als volgt verklaard:

• hogere lasten Jeugdhulp	€ 370.000 N
• hogere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoeringskosten	€ 66.000 N

De budgetten Jeugdhulp zijn geïndexeerd met 3,67 %.
Voor de hogere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoeringskosten verwijzen wij naar bijlage 5.

Kredieten

Er zijn geen kredieten binnen dit programma.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

In 2027 zijn er geen onttrekkingen of toevoegingen aan de bestemmingsreserves begroot.

Programma 2 Meedoen in Winterswijk

Inleiding

Dit programma is uitgewerkt in vier onderdelen: meedoen met sport, cultuur, onderwijs en werk.
Programma 2 sluit daarmee aan op programma 1, waarin het vooral gaat om meedoen op het gebied van welzijn en gezondheid.
De kracht van cultuur, sport en verenigingen
Cultuur verrijkt, brengt mensen samen en verbindt: een belangrijke factor voor welzijn. We zetten in op de verbinding tussen kunst, cultuur, onderwijs en het sociaal domein. Sport zorgt voor preventie, ontspanning en een gezond leven. Samen met cultuur heeft sport een positieve invloed op de persoonlijke ontwikkeling. Wij waarderen dat en dragen hieraan bij.

Bestaanszekerheid
Het hebben van werk en daarmee het meedoen in de samenleving, draagt in hoge mate bij aan het welzijn en het voorkomen van armoede. We ondersteunen de weg naar een reguliere baan, rekening houdend met de kwetsbaarheid en ontwikkelkansen.
Onderwijs voor iedereen
Gelijke kansen betekent soms ongelijk investeren; passend en bereikbaar onderwijs is essentieel. Voor gelijke kansen werken we samen met onderwijs en verenigingen.

2.1 Cultuur

Ambitie

Cultuur verrijkt, brengt mensen samen en verbindt. Het is een belangrijke factor voor het welzijn en de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners. Cultuur draagt ook bij aan een aantrekkelijke fysieke omgeving. Het is daarmee ook een belangrijke drager van onze toeristische en daarmee ook economische sector. We willen cultuur behouden en waar mogelijk versterken.
Relevante documenten:

- Cultuurnota
- Museumvisie
- Erfgoednota ‘Wi-j doet ’t samen’
- Beleidsnota ‘Archeologische monumentenzorg in de gemeente Winterswijk’
- Beleidsnota ‘Aardkundige waarden in Winterswijk’
- Kerkenvisie Oost Achterhoek

Doelstellingen

Inzetten op behoud en ontwikkeling van (fysiek) erfgoed

Activiteiten

Uitvoeringsagenda erfgoednota 'Wi-j doet 't samen'

We voeren ons erfgoedbeleid samen met de gemeenten Aalten en Oost Gelre uit.
Kwaliteit (toelichting)
We voeren ons erfgoedbeleid samen met de gemeenten Aalten en Oost Gelre uit en blijven inzetten op de implementatie van de Omgevingswet en het Verdrag van Faro. Cultureel erfgoed speelt een belangrijke rol bij ruimtelijke ontwikkelingen en transities, we nemen van de omgevingsvisies de identiteit van gebieden als uitgangspunt voor ruimtelijke kwaliteit.
Samenwerking
Binnen de samenwerking met de gemeenten Aalten en Oost Gelre geven we verder uitvoering aan de gezamenlijke uitvoeringsagenda. Daarbij ligt in 2027 extra focus op jongeren en het versterken van hun betrokkenheid bij erfgoed. De twee trainees die binnen de samenwerking zijn aangesteld, worden hiervoor ingezet. Zij leveren een bijdrage aan de uitvoering en zorgen tegelijkertijd voor kennisontwikkeling en extra uitvoeringskracht binnen het erfgoedbeleid.
Ook werken we regionaal verder aan het project Erf(goed)transformaties in de Achterhoek. Hierbij ligt de focus onder andere op toekomstbestendige erven en het realiseren van betaalbare woningen op erven. De resultaten en ervaringen uit het provinciale project Wonen op de boerderij, dat in 2026 is uitgevoerd, benutten we hierbij om de aanpak voor erftransformaties verder te ontwikkelen.
Daarnaast blijven we samenwerken binnen het Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek en het regionale erfgoedakkoord. Hiermee versterken we de verbinding tussen cultuur, erfgoed en de ruimtelijke en maatschappelijke opgaven in de Achterhoek.

Omgevingswet
We blijven inzetten op de verdere implementatie van de Omgevingswet en het Verdrag van Faro. Binnen het project De verhalenfabriek wordt het werken met gebiedsbiografieën verder afgerond en benut bij ruimtelijke ontwikkelingen.
In 2027 starten we daarnaast met het opstellen van de Nota Omgevingskwaliteit. Deze nota is een wettelijke verplichting vanuit de Omgevingswet en vormt een belangrijk kader voor de beoordeling van initiatieven. We benutten het opstellen van de nota nadrukkelijk ook om procedures en voorwaarden voor initiatiefnemers te verduidelijken. Door transparantere en beter begrijpelijke voorwaarden te formuleren, willen we het voor initiatiefnemers duidelijker maken welke kwaliteit we verwachten en hoe zij hun plannen hierop kunnen afstemmen. Hiermee dragen we bij aan een begrijpelijker en voorspelbaarder proces bij ruimtelijke initiatieven.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De uitvoering van de geplande activiteiten verloopt grotendeels volgens planning.
Tijd (indicator)

Doelstellingen

Lokaal toereikend media-aanbod

Activiteiten

We ondersteunen een sterke streekomroep met een lokale hub in Winterswijk
Gemeente Winterswijk heeft op dit moment een lokale publieke omroep: RTV Slingeland. Het Rijk bereidt een stelselwijziging voor waarbij vanaf 1 januari 2028 niet langer wordt gewerkt met lokale omroepen per gemeente, maar met streekomroepen die een groter gebied bedienen. Voor de Achterhoek betekent dit dat er één streekomroep komt voor de negen Achterhoekse gemeenten.

Met de invoering van dit nieuwe stelsel verliezen alle huidige lokale publieke omroepen per 1 januari 2028 hun zendmachtiging. Deze wijziging maakt deel uit van de Wet versterking lokale omroepen, die naar verwachting op 1 november 2026 in werking treedt.
Kwaliteit (toelichting)
Het stelsel, de financiering en de regelgeving rond lokale publieke omroepen veranderen de komende jaren ingrijpend. Dit heeft gevolgen voor zowel de gemeente Winterswijk als RTV Slingeland. De huidige wettelijke zorgplicht voor gemeenten vervalt per 1 januari 2028, wanneer het nieuwe stelsel van streekomroepen van start gaat. Vanaf dat moment wordt de basisnieuwsvoorziening bekostigd door het Rijk via één streekomroep per verzorgingsgebied. Het aantal omroepen wordt teruggebracht naar maximaal 80 streekomroepen.

Volgens de concept-wettekst krijgen gemeenten een volwaardige adviestaak in de aanwijzingsprocedure van de streekomroep. Gemeenten moeten onder meer adviseren over het Programmabeleid Bepalend Orgaan (PBO), het vrijwilligersbeleid, lokale samenwerking, de wijze waarop de omroep de geografische en sociaal-culturele verscheidenheid bedient en de zichtbaarheid en vindbaarheid van het media-aanbod.

De aanwijzingsprocedure voor de streekomroepen start naar verwachting begin 2027, mits de Wet versterking lokale omroepen uiterlijk 1 november 2026 in werking treedt. Deze procedure heeft kenmerken van een aanbesteding: alle kandidaat-omroepen moeten onder gelijke voorwaarden kunnen meedingen, en de uiteindelijke aanwijzing wordt landelijk vastgesteld. Het maximum aantal verzorgingsgebieden blijft 80.

In aanloop naar deze stelselwijziging werkt RTV Slingeland samen met Regio8. Deze samenwerking is bedoeld om voorbereid te zijn op de toekomstige inrichting van het stelsel en om journalistieke capaciteit te versterken.
De verkenning van de lokale hub volgt in de loop van 2027

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De Wet versterking lokale omroepen treedt op 1 november 2026 in werking, mits de Eerste Kamer hier tijdig een besluit over neemt. Er is dan een overgangsperiode tot 1 januari 2028. Tot die tijd blijven we de lokale omroep RTV Slingeland houden in Winterswijk.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We houden muziek- en cultuuronderwijs toegankelijk voor kinderen en jongeren

Activiteiten

Culturele infrastructuur bestendigen en waar mogelijk versterken

We hebben als middelgrote gemeente met centrumfunctie een rijk en divers cultureel aanbod, met een hoog voorzieningenniveau en rijk verenigingsleven. We willen onze huidige culturele infrastructuur bestendigen en waar mogelijk versterken. Onder andere door middel van meer verbinding, nauwere samenwerking en het vergroten van het culturele netwerk zetten we hierop in.

Kwaliteit (toelichting)
Museum Villa Mondriaan zet in op een stevige professionaliseringsslag. Theater de Storm voert in 2027 het installatietechnische deel van de renovatie uit en dient hiervoor in het voorjaar van 2027 een subsidieaanvraag in bij de gemeente Winterswijk. Samen met Boogie Woogie werken we verder aan passende huisvesting voor haar activiteiten.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Conform planning.

Tijd (indicator)

Stimuleren van meedoen aan kunst & cultuur

We vinden het belangrijk dat iedereen in Winterswijk kan meedoen, ook als het gaat om kunst en cultuur. Zowel actief (bijvoorbeeld door het bespelen van een instrument) als receptief (bijvoorbeeld door naar een theatervoorstelling te gaan). Kunst en cultuur dragen bij aan het welzijn en de kwaliteit van leven van onze inwoners. Samen met culturele partners zetten we hiervoor een aantal nieuwe activiteiten op.

Kwaliteit (toelichting)
Conform het uitvoeringsprogramma van de Cultuurnota 2025 - 2028 hebben we in 2027 extra aandacht voor kunst. We kijken naar de mogelijkheden om de zichtbaarheid van onze kunstwerken in de openbare ruimte te vergroten, bijvoorbeeld via QR codes of een route langs kunst in de openbare ruimte.
Samen met de culturele partners geven we verder uitvoering aan het Convenant Amateurkunst Winterswijk.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Conform planning.
Tijd (indicator)

Doelstellingen
We zorgen voor passende huisvesting voor Boogie Woogie
Indicatoren
- Het huidige niveau van het culturele aanbod blijft in stand.
- De activiteiten uit de uitvoeringsagenda's zijn behaald.

Risico's
- Het aantal bezoekers blijft achter als gevolg van economische ontwikkelingen.
- Het 'vermarkten' van archeologische en aardkundige waarden lukt onvoldoende door gebrek aan capaciteit. Denk bijvoorbeeld aan de afname van het aantal vrijwilligers.
- Bij onderhoud en restauratie aan monumenten wordt het steeds moeilijker om aan vakmensen en materialen te komen. Hierdoor lopen subsidieaanvragen nog wel eens langer door. Of er zijn aanvullende kosten, doordat er extra schade ontstaat door te lang wachten op herstel.

2.2 Sport
Ambitie
Sport moet voor iedereen betaalbaar en toegankelijk zijn. Sport levert een belangrijk aandeel aan de preventiedoelen. We stimuleren mensen die weinig tot niet actief zijn tot meer bewegen.
Relevante documenten:
- Sportnota
- Lokaal sportakkoord
- Regionaal sportakkoord

Doelstellingen
Sportvoorzieningen zijn toekomstbestendig en betaalbaar
Activiteiten
We brengen de subsidie voor Zwembad Jaspers structureel op orde, zodat de organisatie toekomstbestendig blijft functioneren zonder jaarlijkse incidentele aanvullingen
Wij zien het overdekt zwembad als een belangrijke voorziening voor onze inwoners. Om zwembad Jaspers toekomstbestendig te houden worden er scenario's in 2027 uitgewerkt en afgerond.

In de begroting van 2028 is voor het zwembad in het MJOP nog geen bedrag opgenomen. Dit wijkt af van eerdere communicatie maar is wel in lijn met de afspraken die hierover in het verleden zijn gemaakt en die zijn vastgelegd in de statuten van het zwembad. Een wijziging van deze systematiek vraagt om aanpassing van de statuten van het zwembad. Het voornemen is om dit op te pakken zodra het nieuwe bestuur in positie is. De financiële gevolgen worden vervolgens meegenomen in de begroting voor 2028. Voor het jaar 2027 wordt daarom de werkwijze gehanteerd zoals die ook de afgelopen jaren is toegepast waarbij de geraamde kosten voor het onderhoud van het gebouw onderdeel zijn van de subsidieaanvraag van het zwembad.

Kwaliteit (toelichting)
Met het nieuwe bestuur wordt het opstellen van de toekomstvisie inclusief een realistische begroting naar verwachting in 2027 afgerond.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
2027
Tijd (indicator)

Indicatoren
- Het aantal actieve sporters blijft op het niveau van 2024. (Bron: Waarstaatjegemeente.nl)
- Het aantal maatschappelijke activiteiten bij sportverenigingen breidt zich uit.

Risico's
De risico's zijn zo divers dat ze in elk project/elke activiteit apart worden afgewogen.

2.3 Inkomen en participatie

Ambitie
Wij zorgen ervoor dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Werk en inkomen en een goed vangnet voor bestaanszekerheid zijn hiervoor belangrijk.
We willen intergenerationele problematiek, waaronder armoede, zoveel mogelijk doorbreken. Onze ambitie is dat Winterswijk in 2040 armoedevrij is.

Relevante documenten:
- Integrale verordening sociaal domein.
- Samen aan het stuur.
- Wij Winterswijk, visie sociaal domein 2025-2033.
- Beleidsplan armoedevrij Winterswijk 2025.
- Beleidsnotitie Wet inburgering 2022.

Doelstellingen
Meedoen zonder belemmeringen
Activiteiten
Voorkomen en bestrijden van van armoede en schulden
We werken aan het voorkomen van armoede en schulden, dit doen we door de volgende maatregelen: -We benaderen scholen om lessen te geven over financiën. We signaleren schulden vroegtijdig en zorgen ervoor dat er passende hulp, bv via de Stadsbank wordt geboden.- We bieden nazorg na schuldhulpverleningstrajecten om terugval te voorkomen door periodiek met de inwoner in gesprek te gaan zolang dat

nodig is. We activeren inwoners om duurzame uitstroom uit armoede te bevorderen. Dit doen we onder andere door de pilot perspectief.

Kwaliteit (toelichting)

Sociaal Team De Post ontwikkelt een uniforme inkomenstoets op besteedbaar inkomen. Inwoners hoeven hun financiële situatie dan niet meer bij elke instelling opnieuw aan te tonen en laten hun gegevens niet op verschillende plekken achter. Aan de hand van de toets kunnen wij hen direct doorverwijzen naar maatschappelijke instellingen, de Stadsbank Oost-Nederland of de inkomensvoorzieningen van Fijnder. Inwoners krijgen zo sneller de ondersteuning die bij hun situatie past. Inkomensondersteunende regelingen verstrekken wij, waar mogelijk, proactief. Fijnder kent bijvoorbeeld de individuele inkomenstoeslag zonder nieuwe aanvraag toe aan inwoners die deze voorziening eerder hebben aangevraagd.

We gaan de VoorzieningenWijzer inzetten. De VoorzieningenWijzer is een hulpmiddel waarmee alle lokale regelingen en landelijke toeslagen eenvoudig te vinden en aan te vragen zijn, ook op het gebied van energie en zorgverzekering. Inwoners kunnen dit hulpmiddel zelf gebruiken. Ook professionals van Fijnder en het Sociaal Team De Post en vrijwilligers kunnen ermee werken in hun gesprekken met inwoners.

Daarnaast starten wij de samenwerking met ervaringsdeskundigen die zelf financiële problemen hebben meegemaakt en hun ervaring inzetten in de schuldhulpverlening en de armoedebestrijding.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De uitvoering van het beleidsplan Armoedevrij Winterswijk 2040 loopt door in 2027. Wij sluiten in 2027 aan bij de Divosa Benchmark Armoede & Schulden en starten we de samenwerking met de ervaringsdeskundigen.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Perspectief bieden op een betere toekomst

Activiteiten

Pilot perspectief: verbinden van re-integratie en bestaanszekerheid

We voeren een pilot uit voor inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en veelal meervoudige problematiek. In de pilot verbinden we re-integratie met bestaanszekerheid. In de dienstverlening aan inwoners op weg naar (regulier) werk worden belemmeringen op alle leefgebieden, zoals schulden, verslaving in samenhang en parallel aangepakt.

Kwaliteit (toelichting)

De pilot staat open voor (vrijwel) alle inwoners op weg naar werk en participatie, ongeacht hun afstand tot de arbeidsmarkt. Veel van hen hebben te maken met meervoudige problematiek. Twee klantregisseurs vanuit Sociaal Team De Post voeren de regie op deze trajecten. Zij werken met een beperkte caseload en houden daardoor ruimte voor een individuele benadering en maatwerk. De doelstellingen en randvoorwaarden van de pilot leggen wij vast in een plan van aanpak. Het plan stellen wij samen met Fijnder, lokale werkgevers en het Sociaal Team De Post op. Het wegnemen van belemmeringen om te participeren in de samenleving blijft het belangrijkste doel. Participeren kan door aan het werk te gaan, maar ook vrijwilligerswerk is een mogelijkheid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De pilot start in het najaar van 2026 en heeft een looptijd van twee jaar. Daarmee is 2027 het eerste volledige uitvoeringsjaar en loopt de pilot door tot in 2028. Wij houden de raad periodiek op de hoogte van de voortgang. In de loop van 2027 voeren wij een tussenevaluatie uit.
Tijd (indicator)

Doelstellingen

We gaan het aanbod binnen de meedoenregeling en andere inkomensondersteunende regelingen verruimen. Hierbij hebben we extra aandacht voor kinderen. We zorgen voor betere toegankelijkheid en bekendheid van deze regelingen

Doelstellingen

We gaan meer capaciteit beschikbaar stellen voor nazorg en begeleiding om herhaling van problemen en terugvallen zoveel mogelijk te voorkomen

Indicatoren

- Het aantal bijstandsgerechtigden blijft op het niveau van 2022.
- We komen uit met het rijksbudget voor het betalen van bijstandsuitkeringen.

Risico's

- De economie verslechtert, waardoor er meer mensen een beroep doen op een bijstandsuitkering.
- Door economische omstandigheden groeit het aantal mensen met problematische schulden.
- De financiële compensatieregeling van het Rijk voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen wordt niet verlengd, terwijl we nog wel Oekraïners opvangen.

2.4 Educatie

Ambitie

Onderwijs is essentieel voor iedereen. Daarom werken we, samen met onderwijs en verenigingen, aan gelijke kansen. We bouwen onderwijsvoorzieningen conform het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Duurzaam, met goede ventilatie en groene schoolpleinen.
Relevante documenten:

- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2021-2037.
- Beleidsnotitie Voor- en Vroegschoolse Educatie.

Doelstellingen

Het middelbaar onderwijs in Winterswijk is belangrijk voor jeugd en de regio. We zetten in op kwalitatief, aantrekkelijk, duurzaam onderwijsaanbod en versterken de samenwerking tussen onderwijs, ondernemers, politie en maatschappelijke organisaties

Doelstellingen

Vanuit de behoefte van de regionale arbeidsmarkt kijken we waar we kunnen faciliteren in kansen voor mbo- en hbo-opleidingen

Doelstellingen

We bevorderen kansengelijkheid

Activiteiten

Uitvoeren Notitie Lokale Educatieve Agenda gemeente Winterswijk 2025-2033

Onderwijs, kinderopvang en de gemeente Winterswijk bevorderen samen de kansengelijkheid, talentontwikkeling, inclusie en het welzijn voor alle kinderen van nul tot achttien jaar in Winterswijk.
Dit is afgesproken in de Notitie Lokale Educatieve Agenda Winterswijk 2025-2033.

Kwaliteit (toelichting)

In het kader van het uitvoeringsprogramma bij de Notitie Lokale Educatieve Agenda Winterswijk 2025-2033 is het bestuurlijk overleg in september 2025 gestart met de uitvoering van de doelen uit de notitie. In de periode 2025-2033 werken we aan de volgende doelen:

- We vergroten gelijke kansen en talentontwikkeling voor alle kinderen van nul tot achttien jaar. We voorkomen onderwijsachterstanden, ondersteunen kinderen die opgroeien in armoede, bieden een rijk naschools aanbod, stimuleren het behalen van een startkwalificatie en versterken basisvaardigheden.
- We bevorderen inclusie voor alle kinderen van nul tot achttien jaar. We werken aan gelijke onderwijskansen, verminderen segregatie en stimuleren integratie. Ieder kind krijgt toegang tot kinderopvang en onderwijs in de buurt. Daarnaast versterken we de ketenaanpak voor zorg en veiligheid, zodat ondersteuning goed op elkaar aansluit.
- We versterken het welzijn van alle kinderen van nul tot achttien jaar. We verbinden onderwijs steviger met kunst, cultuur en sport, en zetten in op weerbaarheid en mentale gezondheid. We verbeteren de samenwerking tussen ouders, school en omgeving (de gouden driehoek) en zorgen voor een veilige, ondersteunende schoolomgeving met passende zorg.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De doelen uit de Notitie Lokale Educatieve Agenda Winterswijk worden uitgevoerd in de periode van 2025 tot en met 2033.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We breiden de verlengde schooldag uit op de scholen waar dit nodig is. We verbeteren het concept de inclusieve bso en breiden deze verder uit

Doelstellingen

We voeren het Integraal Huisvestingsplan voor schoolgebouwen uit. Daarbij zorgen we waar nodig voor passende sportvoorzieningen zoals gymzalen

Activiteiten

Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan (IHP) scholen

We werken samen met onderwijs, kinderopvang en belangenverenigingen aan het IHP 2021-2037. Samen met betrokken partijen werkt de gemeente aan het IHP en de bijbehorende planning.

Kwaliteit (toelichting)

De ontwikkeling van de buurtschapsschool in ’t Woold wordt in bouwteamverband gerealiseerd; dit team is inmiddels samengesteld en heeft in 2026 een ontwerp uitgewerkt en naar verwachting volgt in 2027 de bouwfase. Het bestuur van vrije school De Esch is in 2026 een voorbereidingskrediet toegekend. Daarmee is de start van het renovatie traject gemarkeerd, wat naar verwachting tot in 2027 doorloopt. Ook zijn de gesprekken over de realisatie van het Integraal Kindcentrum (IKC) Zuid-West opnieuw opgestart. De betrokken scholen zijn De Korenburg, De Schakel en Julianaschool. ’t Kempken in Meddo is in 2026 een voorbereidingskrediet toegekend; het bestuur heeft gekozen voor renovatie. Deze wordt begeleid door stichting Mevrouw Meijer (ideëel bureau schoolarchitectuur) en er wordt nadrukkelijk afgestemd met de overige ruimtelijke ontwikkelingen die uit de dorpsvisie voortvloeien. De start van de uitvoering wordt in 2027 verwacht. Tot slot is de evaluatie van het IHP samen met betrokken partijen nog voor de zomer van 2026 gestart; Naar verwachting wordt de raad die begin 2027 voorgelegd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Doorlopend

Tijd (indicator)

Indicatoren

- De voortgang van de (ver)bouw van scholen gaat volgens planning van de eerste fase van het Integraal Huisvestingsplan.

Risico's

- Integraal Huisvestingsplan: stijgende bouwkosten.

Financiële afwijkingen programma 2

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten								
2.1 Cultuur								
5.5 Cultureel erfgoed	**53**	**127**	**77**	**0**	**77**	**77**	**77**	**77**
5.6 Media	**62**	**42**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal 2.1 Cultuur	**114**	**169**	**77**	**0**	**77**	**77**	**77**	**77**
2.2 Sport								

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
5.1 Sportbeleid en activering	317	0	0	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	888	838	838	1	839	839	839	839
Totaal 2.2 Sport	1.205	838	838	1	839	839	839	839
2.3 Inkomen en participatie								
6.3 Inkomensregelingen	10.728	11.648	10.262	0	10.262	10.262	10.262	10.262
6.4 WSW en beschut werk	5.395	5.436	1.070	13	1.083	1.058	1.037	1.015
6.5 Arbeidsparticipatie	414	751	0	0	0	0	0	0
Totaal 2.3 Inkomen en participatie	16.537	17.835	11.332	13	11.345	11.320	11.299	11.277
2.4 Educatie								
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.316	1.476	1.100	0	1.100	1.100	1.100	1.100
Totaal Baten	19.173	20.319	13.347	14	13.361	13.336	13.315	13.293
Lasten								
2.1 Cultuur								
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.609	2.662	1.847	82	1.929	1.913	1.913	1.906
5.4 Musea	215	230	230	43	273	273	273	273
5.5 Cultureel erfgoed	486	613	504	35	539	525	525	524
5.6 Media	704	720	678	26	703	662	662	662
Totaal 2.1 Cultuur	4.013	4.225	3.257	187	3.444	3.373	3.373	3.365
2.2 Sport								
5.1 Sportbeleid en activering	2.607	1.210	1.013	129	1.143	1.143	1.143	1.197
5.2 Sportaccommodaties	2.678	2.944	2.831	240	3.071	3.243	3.228	3.212
Totaal 2.2 Sport	5.285	4.154	3.844	369	4.213	4.385	4.370	4.409
2.3 Inkomen en participatie								
6.3 Inkomensregelingen	18.650	20.465	18.984	325	19.309	19.309	19.309	19.309
6.4 WSW en beschut werk	8.550	9.111	5.855	61	5.917	5.940	5.906	5.871
6.5 Arbeidsparticipatie	1.002	1.350	610	154	763	783	803	803
Totaal 2.3 Inkomen en participatie	28.202	30.926	25.448	540	25.988	26.032	26.017	25.983
2.4 Educatie								
4.2 Onderwijshuisvesting	1.592	1.571	1.516	147	1.663	1.739	2.143	2.132
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.375	2.786	2.360	95	2.454	2.374	2.373	2.373
Totaal 2.4 Educatie	3.967	4.357	3.876	242	4.117	4.113	4.516	4.504
Totaal Lasten	41.467	43.663	36.426	1.337	37.763	37.903	38.277	38.262
Stortingen								
2.4 Educatie								
4.2 Onderwijshuisvesting	0	18.332	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-22.294	-41.676	-23.079	-1.323	-24.402	-24.568	-24.962	-24.969

Cultuur

De verhoging van de lasten met € 187.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Verhoging subsidie De Storm	€ 28.000 N
• Verhoging subsidie Boogie Woogie	€ 36.000 N
• Verhoging subsidie Villa Mondriaan	€ 36.000 N
• Verhoging subsidie Bibliotheek	€ 25.000 N
• Verhoging lasten Erfgoedcentrum	€ 28.000 N

De subsidies aan De Storm, Boogie Woogie, Villa Mondriaan en de Bibliotheek zijn geïndexeerd met 4,1 %.
Daarnaast is de subsidie aan Villa Mondriaan aanvullend verhoogd omdat Villa Mondriaan een professionaliseringsslag doorvoert.
De bijdrage aan het Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers (ECAL) wordt op basis van de goedgekeurde begroting van de ECAL naar boven bijgesteld.

Sport

De verhoging van de lasten met € 369.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Verhoging subsidie zwembad Jaspers	€ 162.000 N
• Verlaging lasten combinatiefunctie (buurtsportcoach)	€ 55.000 V
• Verhoging lasten compensatie zaalhuur	€ 54.000 N
• Verhoging lasten diverse binnensportaccommodaties	€ 182.000 N

In 2026 heeft de Raad ingestemd met een verhoging van de subsidie aan zwembad Jaspers voor 2026. Deze verhoging hebben wij ook voor 2027 in de begroting opgenomen en is de subsidie met 4,1 % geïndexeerd.

Vanuit het Rijk ontvangen wij een uitkering voor de combinatiefunctie. Dit wordt budgetneutraal in de begroting verwerkt. Daarnaast willen wij aanvullende activiteiten gaan uitzetten. Hiervoor is een bedrag benodigd van € 80.000. Het in de primitieve begroting opgenomen bedrag kan naar beneden worden bijgesteld omdat een bedrag van € 135.000 was opgenomen.
Een deel van de ingeboekte bezuiniging sport is elders gevonden binnen het beleidsveld sport (onderhoud sportaccommodaties ROVA en vermindering schoonmaakfrequentie sporthallen). Hierdoor is de ingeboekte bezuiniging op dit onderdeel teruggedraaid.
De schoonmaakkosten van de binnensportaccommodaties stijgen door indexatie en toename van werkzaamheden. Daarnaast is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) geactualiseerd en zijn de toevoegingen aan de voorzieningen gestegen.

Inkomen en participatie

De verhoging van de lasten met € 540.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere lasten uitvoeringskosten Fijnder	€ 31.000 N
• Hogere lasten integratieuitkering inburgering	€ 100.000 N
• Hogere lasten bijzondere bijstand	€ 166.000 N
• Hogere lasten personeelskosten Sw-medewerkers	€ 61.000 N
• Hogere lasten sociale activering (re-integratie)	€ 147.000 N

De uitvoeringskosten Fijnder zijn gestegen als gevolg van de doorgevoerde indexering.
In de praktijk blijkt het dat er meer inzet in het 2e en 3e jaar nodig is bij de inburgeraars.
Als gevolg van de toegenomen vraag en het verruimen van de inkomens grens zijn de lasten voor de bijzondere bijstand gestegen.
Door de nieuwe CAO voor de Sw-medewerkers zijn de personeelslasten gestegen.

Fijnder ziet een steeds grotere instroom van cliënten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit betekent een opwaartse druk op het re-integratiebudget. Daarnaast heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld in de Algemene Uitkering voor de sociale infrastructuur. Dit budget is beschikbaar gesteld door het Rijk om als vangnet te dienen voor mensen die wel kunnen werken, maar voor wie dit niet, of nog niet, bij reguliere werkgevers mogelijk is. Hiervan is afgesproken dat deze één op één worden doorbetaald aan Fijnder.

Educatie

De verhoging van de lasten met € 242.000 wordt grotendeels als volgt verklaard:

• Hogere lasten OZB scholen	€ 40.000 N
• Hogere lasten Internationale schakelklas (ISK)	€ 105.000 N
• Hogere lasten Grenslandcollege	€ 80.000 N

De lasten van de OZB bij de diverse scholen zijn bijgesteld op basis van de werkelijke OZB-lasten 2026.
Bij het ISK zijn een 3-tal portacabins geplaatst waarvoor huur betaald moet worden.
De Raad heeft een amendement aangenomen om voor de schooljaren 2026-2027 en 2027-2028 jaarlijks maximaal € 80.000aan het Grenslandcollege beschikbaar te stellen.

Kredieten

In de begroting 2027-2030 zijn binnen dit programma diverse kredieten opgevoerd. Hieronder vindt u de 5 belangrijkste kredieten, die voor de jaren 2027-2030 zijn opgenomen.

Krediet	Bedrag	Jaar
IKC Buurtschappen - de Esch	€ 6.443.193	2028
IKC Buurtschappen - de Esch (installaties)	€ 2.761.369	2028
Toplaag kunstgras FC Winterswijk	€ 1.377.427	2027

Basisschool 't Kempken Meddo	€ 1.307.890	2027
Kunstgrasvelden FC Winterswijk	€ 996.310	2027

Voor een volledig overzicht van de kredieten die zijn opgenomen in de begroting 2027-2030 verwijzen wij naar bijlage 4.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

In 2027 zijn er geen onttrekkingen of toevoegingen aan de bestemmingsreserves begroot.

Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk

Inleiding

Openbare ruimte, klimaat, water en milieu, gebiedsontwikkeling en wonen
Het programma Wonen en werken in Winterswijk gaat aan de hand van vijf beleidsvelden in op alles wat we doen om onze inwoners een omgeving te bieden waar ze gezond, veilig en duurzaam kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren. Hieronder worden de beleidsvelden besproken.
Openbare ruimte
Het beleidsveld openbare ruimte behandelt de ambities en de openbare ruimte. Een gezonde leefomgeving met een goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie zijn belangrijk. Ook biodiversiteit en de uitvoering van het visiedocument BOSS (bewegen, ontmoeten, spelen en sporten) zijn belangrijke thema's.
Klimaat, water en milieu
Naast de zorg voor een schone en veilige leefomgeving is het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie een belangrijk speerpunt.
Duurzaamheid en milieu
Het beleidsveld duurzaamheid en milieu gaat over het beschermen en behouden van de huidige kwaliteit op het gebied van klimaat, biodiversiteit, cultuurhistorisch erfgoed en natuurlijke voorraden.

Gebiedsontwikkeling en wonen
Het beleidsveld gebiedsontwikkeling is gericht op de realisatie of ontwikkeling van plannen. Dit zijn plannen die met een projectmatige aanpak worden uitgevoerd. Het buitengebied is een belangrijke parel van Winterswijk. Het unieke karakter staat onder druk en we moeten inzetten op een gebiedsgerichte aanpak.
Daarnaast is de visieontwikkeling op wonen een belangrijk speerpunt. We bieden ruimte voor woningen waar in Winterswijk behoefte aan is. Projecten die betrekking hebben op nieuwbouw of invulling van een gebied met een hooggewaardeerde leefbaarheid. Meer concreet: er wordt onder andere een aantal mooie plannen (door)ontwikkeld en/of uitgevoerd. Denk bijvoorbeeld aan de woningbouw op de Rikker, aan de Narcisstraat, Kloetenseweg en de Ribeslocatie.

Economie en lobby
We koesteren de diversiteit aan Winterswijkse bedrijven en maken een visie op het soort bedrijven waar we ons in de toekomst op willen richten. Bedrijvigheid en nabije werkgelegenheid zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkingskracht van Winterswijk. Er moet voldoende ruimte zijn voor deze ontwikkelingen.
Ook de vrijetijdseconomie is een belangrijke sector. Daarnaast behouden we de komende jaren de duurzame relaties met samenwerkingspartners in de regio en over de grens. We dragen Winterswijk als merk uit, binnen én buiten Nederland.

3.1 Openbare ruimte

Ambitie

Winterswijk heeft een uniek landschap met veel bijzondere planten en dieren. Om dit te behouden leggen we veel nadruk op de bescherming en verbetering van de biodiversiteit. Wij vinden een veilige, gezonde leefomgeving met een goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie belangrijk. Die gemeente maken we samen. De betrokkenheid en saamhorigheid van mensen bij hun wijk, buurtschap of dorp vinden we daarin cruciaal. We creëren voor iedereen een waardevolle leefomgeving die schoon, heel en veilig is. Bereikbaarheid en verkeersveiligheid vinden we van groot belang; elke Winterswijker - jong of oud, voetganger, fietser of automobilist - moet zich veilig kunnen voelen en bewegen.
We houden het centrum aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers.
We stimuleren wijkkracht door het realiseren van een laagdrempelige ingang bij de gemeente voor vragen op alle domeinen.
Relevante documenten:

- Groenstructuurplan Winterswijk
- Omgevingsvisie buitengebied
- Beleidsvisie landschap en biodiversiteit

Doelstellingen

De gemeente zorgt voor een laagdrempelig aanspreekpunt voor vragen van inwoners en stakeholders in een specifiek gebied

Activiteiten

Pilot wijkaanpak en wijkregie

De afgelopen periode is flink geïnvesteerd in het bouwen van een netwerk. Ook is gewerkt aan een wijkanalyse. Op basis van de wijkanalyse stellen we een strategie met doelstellingen op voor de verdere wijkaanpak in Winterswijk-Oost. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een voorstel voor wijkregie gemeente breed.

Kwaliteit (toelichting)
Een veilige, gezonde leefomgeving met een goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie is belangrijk voor Winterswijk. Die gemeente maken we samen. De betrokkenheid en saamhorigheid van mensen bij hun wijk, buurtschap of het dorp vinden we daarin cruciaal. Inwoners hebben waardevolle kennis van hun directe leefomgeving. Ze hebben daarom vaak goede ideeën over wat er nodig is in hun eigen wijk, buurt en omgeving. We steunen daarom initiatieven van inwoners om hun omgeving te verbeteren.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Voor het afronden van de Pilot wijkregie Winterswijk Oost en het opstellen van een inhoudelijk en organisatorisch kader voor wijkregie is begin 2026 een ervaren

projectleider gestart. In Q3 worden de uitkomsten en advies in het college besproken.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Een gezond en veilig leefklimaat.

Activiteiten

Dienstverleningsovereenkomst ROVA

Wij geven uitvoering aan de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met ROVA voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Uitgangspunt is om het merendeel van de werkzaamheden op kwaliteitsgestuurde wijze uit te voeren, conform de standaardkwaliteitsniveaus van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW). Onderliggend zetten wij in op verdere optimalisatie van de samenwerking.

Kwaliteit (toelichting)

Het streven is om eind 2026 een gewijzigde dienstverleningsovereenkomst met ROVA vast te stellen. Dit collegebesluit kan beschouwd worden als het sluitstuk op het doorlopen verbeterproces en is onder meer ingegeven vanuit de wens om de regiefunctie van de gemeente Winterswijk in de samenwerking met ROVA te versterken. Daarvoor zijn verschillende instrumenten ontwikkeld. Deze instrumenten leggen een hernieuwde basis onder onze samenwerking. Een belangrijk instrument is het ‘verrekenmodel’: een financieel jaaroverzicht van de uit te voeren dienstverlening, waarbij de kosten per onderhoudstaak inzichtelijk zijn gemaakt. Per kwartaal wordt de voortgang gerapporteerd zodat tijdige bijsturing mogelijk wordt. Daarnaast blijven wij kritisch kijken naar onze werkprocessen en worden zo nodig optimalisaties doorgevoerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het uitvoering geven aan de dienstverleningsovereenkomst is een doorlopend proces dat we structureel toetsen. Het verbeterproces is een intensief traject naast het reguliere takenpakket en heeft in 2026 tot bijstelling van de planning geleid.

Tijd (indicator)

Herstellen stormschade

Op 2 juli 2025 werd Winterswijk getroffen door een valwind. In het eerste noodzakelijke herstel is veel werk verzet. In de Startnotitie herstel stormschade Winterswijk wordt een eerste aanzet gegeven voor een meerjarig herstel (2025-2029). Het doel is om maatschappelijke meerwaarde te realiseren, waarbij het cultuurlandschap in een betere staat wordt gebracht dan voor de storm en sociale cohesie wordt versterkt.

Kwaliteit (toelichting)

Er wordt een gefaseerde aanpak voorgesteld. Een aanpak die bestaat uit drie fases. De eerste twee fases (crisis en voldoen aan zorgplicht) zijn voor het grote deel in 2025 en 1e kwartaal 2026 uitgevoerd. De derde fase, herstel gemeentelijk areaal bomen en terreinen van derden, loopt naar verwachting van 2026 tot 2029. Begin 2026 heeft de raad scenario's voor herstel gekozen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
In 2026 is een plan van aanpak voor het herstel van de stormschade uitgewerkt. De provincie Gelderland heeft middelen beschikbaar gesteld voor herstel van gemeentelijk groen en groen op percelen van particulieren. In het najaar 2026 wordt gestart met de herplant van gemeentelijke laanbomen. In de zomer van 2026 is gestart met het project om particulieren te adviseren over geschikte herplant en aansluitend wordt beplanting geleverd voor het uitvoeren van het beplantingsplan.
Tijd (indicator)

Doelstellingen

We helpen Scouting Winterswijk met het realiseren van toekomstbestendige huisvesting die zelfstandig kan worden geëxploiteerd

Doelstellingen

We optimaliseren de bereikbaarheid en verkeersdoorstroming van Winterswijk

Activiteiten

Parkeerroute-informatiesysteem

We werken door aan een modern parkeerroute-informatiesysteem (PRIS).
Kwaliteit (toelichting)
Met de investering in het parkeerroute-informatiesysteem (PRIS) kunnen bezoekers van binnen en buiten Winterswijk sneller een vrije parkeerplaats vinden in het centrum. We verbeteren hiermee de beleving van bezoekers, we beperken het zoekverkeer en dragen bij aan de verbetering van de leefomgeving op plekken waar dat zoekverkeer nu nog onnodig rijdt.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De werkzaamheden voor de plaatsing van het PRIS zijn gepland in de maanden augustus en september 2026.
De aanwezige stroomvoorziening van de bestaande portalen worden aangesloten op de nieuwe portalen. Daarnaast worden op een aantal nieuwe locaties, waar het energieverbruik van de matrixborden beperkt is, tijdelijke stroomvoorzieningen gerealiseerd met behulp van accupacks. Op basis van de meest recente informatie wordt de definitieve netaansluiting door Liander gerealiseerd in de weken 38, 47, 50 en 51 van 2027. Dan worden ook het uitstekende deel van de oude mast en de tijdelijke stroomvoorziening (accupacks) verwijderd.
De grotere Full LED-displays langs de provinciale wegen N319 (ter hoogte van de Bataafseweg) en N820 (Vredenseweg) zullen bij ingebruikname van het systeem nog niet operationeel zijn. Vanwege het hogere energieverbruik is een tijdelijke voorziening met een accupack hier niet haalbaar. Volgens de meest recente planning wordt de definitieve stroomaansluiting door Liander in week 51 van 2026 gerealiseerd.
Tijd (indicator)

Uitvoeringsprogramma mobiliteit

We werken het mobiliteitsplan (deel b) uit in een uitvoeringsprogramma.
Kwaliteit (toelichting)
In het uitvoeringsprogramma voeren we de prioritaire maatregelen uit die bijdragen aan een veilige en toekomstbestendige inrichting van het mobiliteitsnetwerk. Daarbij ligt de focus op verkeersveiligheid, verbetering van fiets- en wandelverbindingen,

bereikbaarheid van het centrum en buitengebied en een goede balans tussen leefbaarheid en bereikbaarheid. De uitvoering van deze maatregelen draagt bij aan een aantrekkelijke openbare ruimte en een duurzame mobiliteitstransitie.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

In 2027 stellen we het uitvoeringsprogramma op en werken we aan de uitvoering op basis van de vastgestelde prioriteiten en budgetten.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- We werken transparant en resultaatgericht samen met ROVA aan een veilige, schone en goed onderhouden openbare ruimte. De kwaliteit van de uitvoering wordt maandelijks gemonitord met beeldschouwrapportages. De uitkomsten worden gezamenlijk besproken en waar nodig vertaald naar concrete verbetermaatregelen.
- Naast de beeldschouwen monitoren we maandelijks het aantal meldingen en klachten van inwoners over de beeldkwaliteit van de openbare ruimte. Door de resultaten van beeldschouwen en meldingen te combineren, krijgen we inzicht in de ervaren kwaliteit en kunnen we de uitvoering gericht bijsturen.
- De inzet van mensen en middelen wordt transparant verantwoord via het verrekenmodel. Hiermee ontstaat inzicht in de relatie tussen de geleverde prestaties, de gemaakte kosten en de gerealiseerde beeldkwaliteit. Deze informatie vormt de basis om de inzet van capaciteit en budgetten continu te optimaliseren.

Risico's

- Wijzigingen in de mate van groenonderhoud en bermbeheer leiden tot een ander straatbeeld. Hierover communiceren we met onze inwoners.
- De eenheidsprijzen zijn in beeld. Hieruit blijkt dat het totale budget voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte niet toereikend is om aan gemaakte kwaliteitsafspraken te kunnen voldoen. Hierop is geanticipeerd in de begroting. Echter, het totale budget is onder meer onderhevig aan wijzigingen in areaal en materiaalkosten. Dit brengt een bepaalde onzekerheid met zich mee.

3.2 Klimaat, water en milieu

Ambitie

Samen met inwoners en ondernemers zorgen we voor een schone leefomgeving. We waarborgen een optimale milieukwaliteit en richten ons op de basisvoorwaarden gezond, schoon en veilig. Voor het onderhoud van de riolering maken we transparante keuzes op basis van een risicoafweging. Om in de toekomst gezond en veilig te kunnen wonen, verkleinen we de kans op wateroverlast, droogte en hittestress.

Relevante documenten:

- Water- en Rioleringsprogramma 2024-2028.
- Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda (raadsbesluit september 2022).
- Huishoudelijk grondstoffenbeleid Winterswijk 2024-2030 (raadsbesluit februari 2024).
- Afvalstoffenverordening Winterswijk 2015.

- Uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening Winterswijk 2018.

Doelstellingen

We voeren noodzakelijke projecten uit op het gebied van het milieu

Activiteiten

Project sanering wegverkeerslawaai

Door de autonome groei van het wegverkeer ervaren bewoners langs drukke wegen geluidsoverlast van het verkeer. In het verleden zijn daarom 177 woningen aangemeld bij het Rijk om in aanmerking te komen voor geluidssanering. De gemeente voert de sanering wegverkeerslawaai uit met subsidie van de Rijksoverheid.

Kwaliteit (toelichting)

Het saneringsprogramma is vastgesteld. Gelijktijdig heeft de minister de maatregelen uit het saneringsprogramma vastgesteld. Naar aanleiding van dit zogenaamde Homa besluit hebben we bezwaarschriften ontvangen. Het advies van het ministerie is om te wachten met de verdere uitvoering van het project totdat het bezwaren traject is afgerond.

Na afronding van de bezwaren worden de geluidsniveaus in de woningen bepaald.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De uiteindelijke planning hangt af wanneer de bezwaren door het ministerie worden afgehandeld. En de werkvoorraad van het bureau.

Tijd (indicator)

Sanering stortplaats WAL

De deklaag van de voormalige stortplaats WAL (tussen de Driemarkweg en de Vreehorstweg, ter hoogte van Vreehorstweg 43) is te dun en voldoet niet aan de wettelijke eisen. Daarom hebben we een saneringsplan opgesteld. De sanering wordt gefaseerd uitgevoerd (in 2024 en 2027) vanwege de beschermde dieren op de WAL. Naast de deklaag wordt ook de Japanse duizendknoop aangepakt, de waterafvoer verbeterd en de WAL heringericht.

Kwaliteit (toelichting)

Er zijn afspraken gemaakt met de provincie over de uitvoering. De provincie voert regie over de sanering. De eerste fase is in 2025 afgerond. De provincie start in 2027 met de voorbereiding van fase 2.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De sanering van fase 2 wordt in 2028 door de provincie uitgevoerd.

Tijd (indicator)

Indicatoren

1. ROVA legt maandelijks via de (beeld)schouwrapportages verantwoording af over de kwaliteit van het beheer van de openbare ruimte en de afvalinzameling. De rapportages geven inzicht in de gerealiseerde beeldkwaliteit, het aantal meldingen over de openbare ruimte en de prestaties van de afvalinzameling, waaronder de ingezamelde hoeveelheden per afvalstroom.

2. Daarnaast monitoren we het aantal klachten over de afvalinzameling, met als uitgangspunt maximaal 2,0 klachten per 1.000 aansluitingen. Door deze resultaten periodiek te bespreken, kunnen we de dienstverlening gericht verbeteren en waar nodig bijsturen.
3. Ook volgen we de voortgang van de maatregelen uit de uitvoeringsagenda van de klimaatstrategie (tot en met 2027). Verbeteringen in de afvalinzameling dragen bij aan een hogere afvalscheiding, minder restafval en betere klimaat- en duurzaamheidsprestaties van de gemeente.

Risico's

- **Draagvlak en inzet van inwoners**
  Het behalen van de klimaatdoelstellingen en een schone leefomgeving is mede afhankelijk van de inzet van inwoners. Goede communicatie en participatie zijn essentieel om betrokkenheid en gewenst gedrag te stimuleren.
- **Prijsstijgingen**
  Stijgende prijzen van materialen, brandstoffen en personele inzet kunnen leiden tot hogere uitvoeringskosten. Ondanks de opgenomen prijsindexering blijft dit een financieel risico.
- **Klimaatverandering**
  Extreem weer en klimaatverandering vragen om extra investeringen in beheer, onderhoud en klimaatadaptieve maatregelen, waardoor de kosten de komende jaren naar verwachting zullen toenemen.

3.3 Duurzaamheid en milieu

Ambitie

Winterswijk wil dat de huidige kwaliteiten - klimaat, biodiversiteit, cultuurhistorisch erfgoed en natuurlijke voorraden - ook beschikbaar zijn voor volgende generaties. Duurzaamheid gaat over het beschermen en behouden van deze waarden. Omdat we wel de gevolgen ondervinden van de verandering van het klimaat, is het ook een ambitie om ons daarop voor te bereiden. In 2050 is Winterswijk klimaatneutraal, energieneutraal en circulair.
Relevante documenten:

- Akkoord van Groenlo
- Regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek
- RES Achterhoek
- Raadsbesluit 26 februari 2026 Moratorium wind op land

Doelstellingen

Een energieneutrale Achterhoek uiterlijk in 2050 met als tussendoel 55% energiebesparing in 2030 en het realiseren van de opwek van 1,35 TWh per jaar in de Achterhoek via de Regionale Energiestrategie

Activiteiten

We zijn bereikbaar in ons Duurzaam Winterswijk

Duurzaam Winterswijk is een kennis- en inspiratiecentrum op het gebied van duurzaamheid. Via de thema’s energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, kringlopen en cultuurhistorie, wordt duurzaamheid op een laagdrempelige manier zichtbaar, tastbaar en beleefbaar gemaakt. Vanuit Duurzaam Winterswijk helpen we mensen onder meer met subsidies , regelingen en leningen. Duurzaam Winterswijk is tevens ons (fysieke) energieloket.

Kwaliteit (toelichting)
Bij Duurzaam Winterswijk ontvangen we gemiddeld ongeveer honderdtwintig bezoekers per maand. Via het platform Duurzaam Winterswijk ontvangen we gemiddeld duizend digitale bezoekers per maand.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De uitvoering vindt in heel 2027 plaats.
Tijd (indicator)

Uitvoering RES
In de RES is afgesproken dat het regionale bod bestaat uit grootschalige zon op daken (0,35 TWh) en grootschalige opwek op land (1 TWh). De plannen voor grootschalige opwek van zonne-energie op land passen in ons beleidskader zonneparken en zonnevelden. In de RES zijn ook afspraken gemaakt over de opwek van Windenergie.
Kwaliteit (toelichting)
Samen met de RES-partners realiseren we de opwek die is afgesproken.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Samen met onze partners in de regio werken we aan de realisatie van de RES-doelen. Inmiddels is de RES 2.0 vastgesteld.
Tijd (indicator)

Realiseren zonnepanelen op bedrijfsdaken
We gaan door met het helpen van ondernemers met vragen over zon op bedrijfsdaken. Gezien de problematiek rond salderen en netcongestie is het aantal nieuwe daken dat voorzien wordt van zonnepanelen beperkt.
Kwaliteit (toelichting)
Ondernemers kunnen bij Duurzaam Winterswijk of het Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek (DOA) terecht voor informatie over zon op bedrijfsdaken.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De uitvoering vindt in heel 2027 plaats.
Tijd (indicator)

Opstellen warmteprogramma
In de Transitievisie Warmte Winterswijk (TVW) uit 2021 hebben we een eerste plan gemaakt voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. In 2027 geven we hieraan een vervolg via het maken van een Warmteprogramma. Het Warmteprogramma is een verplicht programma onder de Omgevingswet. In het Warmteprogramma beschrijft een gemeente de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor een periode van ongeveer 10 jaar (t/m 2035). Iedere vijf jaar wordt het Warmteprogramma geactualiseerd. De uitvoering vindt plaats totdat de gebouwde omgeving aardgasvrij en klimaatneutraal is. Het vaststellen van het Warmteprogramma is een collegebevoegdheid, de gemeenteraad kan kaders stellen. Het in de toekomst (eventueel) inzetten van de

aanwijsbevoegdheid voor het aardgasvrij maken van een gebied is een raadsbevoegdheid.
Kwaliteit (toelichting)
We stellen in 2027 het Warmteprogramma op. Daarnaast maken we zoveel mogelijk woningen ‘transitie gereed’ door het treffen van isolatiemaatregelen via bijvoorbeeld onze Lokale Aanpak Isolatie (LAI) en energiearmoede aanpak.
Kwaliteit (indicator)
Tijd (toelichting)
Het Warmteprogramma moet uiterlijk in 2027 opgeleverd worden.

Tijd (indicator)

Evaluatie moratorium windenergie
Het moratorium wordt opgeheven zodra er windbeleid vastgesteld is door de raad.
Kwaliteit (toelichting)
Het windbeleid wordt opgesteld.
Kwaliteit (indicator)
Tijd (toelichting)
Het werken aan windbeleid start in 2027. De exacte startdatum is nog onbekend. De doorlooptijd is minimaal 2 jaar.
Tijd (indicator)

Doelstellingen
We willen duurzaamheid bereikbaar en betaalbaar maken voor iedereen
Activiteiten
Verduurzamen woningen als onderdeel bestrijden energiearmoede
We helpen inwoners om hun energierekening omlaag te brengen en om hun woning duurzaam te maken. Dit doen we door onderstaande maatregelen:
- De aanpak met energieconciërges en energiebespaarmaatjes gaan we continueren. Samen met andere organisaties helpen we inwoners met energiearmoede om energie te besparen en hun woning te verduurzamen.
- We bieden ondersteuning via het Centrum Duurzaam Winterswijk.
- We ondersteunen door middel van subsidies en regelingen.

Kwaliteit (toelichting)
We zetten ons in voor een goede voortzetting van de aanpak van energiearmoede.
Kwaliteit (indicator)
Tijd (toelichting)
De uitvoering vindt in heel 2027 plaats.
Tijd (indicator)

Indicatoren
- Gemiddeld bezoeken 120 mensen per maand ons Centrum Duurzaam Winterswijk.
- Gemiddeld hebben we iedere maand duizend digitale bezoekers op ons platform Duurzaam Winterswijk.

Risico's
Het behalen van de opwekdoelstellingen is sterk afhankelijk van technische factoren, zoals de aansluitingsmogelijkheden op het elektriciteitsnet. Ook is het afhankelijk van politieke keuzes rondom de opwek van duurzame energie.

3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen

Ambitie
We willen dat Winterswijk een aantrekkelijke plaats is om te wonen, te werken en te recreëren. Het buitengebied is een belangrijke parel van Winterswijk en verdient een aanpak waarbij we de handen ineenslaan. In de buurtschappen streven we naar behoud van leefbaarheid. In het centrum komen wonen en culturele functies samen, waarbij ontmoeten, ontdekken en ontplooiing voorop staan. Nieuwe ontwikkelingen krijgen de ruimte, met behoud van kwaliteit van de leefomgeving.
Relevante documenten:

- Woonvisie gemeente Winterswijk 2020-2025.
- Volkshuisvestelijk afwegingskader woningbouw Winterswijk 2019-2025.
- Structuurvisie kom Winterswijk 2010-2020.
- Groenstructuurplan Winterswijk.
- Omgevingsvisie buitengebied.
- Beleidsvisie landschap en biodiversiteit.
- Centrumvisie 2021.

Doelstellingen
We bereiden de organisatie voor op de nieuwe wetten in de fysieke leefomgeving
Activiteiten
We werken volgens de Omgevingswet
De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Voor de inwerkingtreding moet er een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn ingeregeld. Verder bereiden we de organisatie voor op het werken volgens de wet, zowel op juridisch en technisch gebied als op het gebied van dienstverlening, participatie, houding en gedrag.
Kwaliteit (toelichting)
In 2027 werken we aan de hand van het opgestelde transitieplan verder aan het Omgevingsplan. Daarnaast wordt in 2027 verder gewerkt aan een omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente Winterswijk.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Het door het college vastgestelde transitieplan zorgt ervoor dat we ook in 2027 verder werken aan het omgevingsplan. We liggen op schema om op 1 januari 2032 de beschikking te hebben over een nieuw gebiedsdekkend omgevingsplan. Inmiddels zijn de eerste paar wijzigingen van het Omgevingsplan afgerond en beginnen we steeds meer grip te krijgen op de nieuwe manier van werken.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We maken plannen en voeren deze uit voor specifieke vraagstukken, zoals, WOOOW, de Steengroeve en de Ribeslocatie

Activiteiten

Afdekken kleiput

We ronden het afdekken van de kleiput af.

Kwaliteit (toelichting)

Nadat de gemeenteraad het inrichtingsvoorstel heeft vastgesteld zijn we in samenspraak met de klankbordgroep en het waterschap gestart met het opstellen van een inrichtingsplan. Na vaststelling van het inrichtingsplan door ons leggen we het inrichtingsplan ter besluitvorming voor aan het Waterschap Rijn en IJssel.
We onderzoeken in hoeverre de grond uit de naastgelegen kleigroeve geschikt is en gebruikt kan worden om de kleiput af te dekken.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Op basis van het definitieve inrichtingsplan bepaalt het waterschap als bevoegd gezag welke juridische procedure noodzakelijk is. Daarnaast onderzoek we of de grond uit de naastgelegen kleigroeve geschikt is. Als hierover duidelijkheid is worden de (voorbereidende) werkzaamheden met de aannemer verder opgepakt. Vanwege de aanwezigheid van de Oehoe kunnen werkzaamheden slechts in een beperkte periode plaatsvinden. We proberen in 2026 een start te maken met de werkzaamheden, deze zullen in ieder geval ook in 2027 doorlopen. Op het moment dat duidelijk is welke grond kan worden toegepast en welke juridische procedure noodzakelijk is kan een definitieve planning worden opgesteld.

Tijd (indicator)

Bestemmingsplan uitbreiding Het Winkel

We behandelen het initiatief tot uitbreiding van camping Het Winkel.

Kwaliteit (toelichting)

Op dit moment is de gemeente in afwachting van de indiening van een voorstel voor de verdere ontwikkeling van Het Winkel. De hele planologische procedure wordt opgestart na indiening van de aanvraag.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De start wordt bepaald door het moment waarop het voorstel door de initiatiefnemer wordt ingediend.
De gesprekken zijn inmiddels weer opgestart en de verwachting is dat dit op korte termijn zal leiden tot een het indienen van de aanvraag voor de gewenste uitbreiding.

Tijd (indicator)

De Rikker

We werken aan woningbouw op het nog onbebouwde gedeelte van de Rikker.

Kwaliteit (toelichting)

Het bestemmingsplan is vastgesteld en bekendgemaakt. De beroepstermijn is verstreken. Het bestemmingsplan is onherroepelijk geworden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De verkoop van fase 1 loopt en de bouw is inmiddels gestart. Voor de volgende fasen worden voorbereidingen getroffen. De planningen zijn afhankelijk van de resultaten van een aantal te actualiseren onderzoeken en onderbouwingen bij de vergunningaanvragen. Met MeeWonen zijn we in gesprek om in fase 3 een passende vorm van geclusterd wonen te realiseren.
Tijd (indicator)

Gebiedsontwikkeling De Morse (voorheen Gaudium)
De gemeente Winterswijk is eigenaar van het pand aan de Laan van Hilbelink 32 waarin een weverij is gevestigd. Het aangrenzende pand aan de Laan van Hilbelink 28 (De Hazewind) is opgekocht door een ontwikkelaar die woningen in dit pand wil realiseren. Er zijn ontwikkelingen die vragen om een integrale visie voor dit gebied.
Kwaliteit (toelichting)
Er ligt een concreet initiatief om de cultuurhistorisch waardevolle voormalige textielfabriek De Hazewind aan de Laan van Hilbelink 28/Morsestraat 32-34 te transformeren tot een woongebouw met 40 appartementen.

Door de milieudruk van meerdere omliggende bedrijven was het niet mogelijk medewerking aan dit initiatief te verlenen, omdat er geen goed woonklimaat kan worden gerealiseerd. Met de aanstaande verplaatsing van het bedrijf dat grenst aan de ontwikkellocatie ontstaat er ruimte voor nieuwe functies in het pand dat eigendom is van de gemeente, en is er mogelijk voldoende milieuruimte om medewerking aan het transformatieplan van De Hazewind te kunnen verlenen.

Het gebied De Morse (van oudsher textielindustrie) leent zich mede door de ligging aan de Whemerbeek voor een combinatie van functies (wonen, werken, bedrijvigheid en voorzieningen). Inzetten op een combinatie van functies sluit aan bij de bestaande dynamiek in het gebied én biedt de condities voor een nieuw woon- en leefmilieu waar Winterswijk op dit moment nog geen tot weinig aanbod in heeft.

Vanwege de actuele ontwikkelingen is het gewenst om voor dit gebied een ontwikkelvisie op te stellen en daarbij de omliggende gebieden mee te nemen.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Inmiddels staat vast dat de weverij die in het pand Laan van Hilbelink 28 is gevestigd binnen afzienbare tijd gaat verhuizen naar een nieuwe locatie op bedrijventerrein Misterweg. De grond is aangekocht en de nieuwbouw is in uitvoering.
Hiermee is de weg vrij om te starten met het opstellen van een gebiedsvisie voor gebied De Morse (en omgeving). Over de aanpak van dit project vindt overleg plaats. Doel van dit overleg is het project af te bakenen en de gewenste ontwikkelrichting te bepalen. Ook kan dan worden besproken of vooruitlopend op de gebiedsvisie al kan worden gestart met de planologische procedure voor voormalige textielfabriek De Hazewind. In de gebiedsvisie wordt dit dan als vaststaand uitgangspunt meegenomen.
Tijd (indicator)

Gebiedsontwikkeling recreatiegebied 't Hilgelo

We behandelen een door Leisurelands BV ingediende aanvraag ter ontwikkeling van recreatiegebied 't Hilgelo. Het plan is gericht op een bestendiging van bestaande functies (zandwinning, dagrecreatie, natuur et cetera) en een versterking van de recreatieve mogelijkheden binnen dat gebied. In hoofdzaak gaat het daarbij om een uitbreiding van verblijfsrecreatie en horeca.

Kwaliteit (toelichting)

Op basis van het participatietraject is de initiatiefnemer bezig met de doorontwikkeling van het plan.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het conceptplan voor wijziging van het omgevingsplan is ingediend door de initiatiefnemer. De Omgevingskamer adviseert over het gewijzigde plan en aan de hand daarvan worden er vervolgstappen genomen.

Op dit moment zijn we nog in afwachting van aanpassing van het concept Omgevingsplan. De verwachting is dat in 2027 het plan in procedure gebracht kan worden

Tijd (indicator)

Gebiedsontwikkeling de Steengroeve

We werken aan een gebiedsontwikkeling rondom de Steengroeve. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van het museaal concept Terra Temporalis.

Kwaliteit (toelichting)

We hebben besloten tot een herdefinitie van de aanpak waarbij we de twee afzonderlijke sporen nu integreren . Dat betekent: we werken vanaf nu aan één planologische regeling voor de gehele inhoud van het Ruimtelijk Afsprakenkader zoals dat in 2019 door de raad is vastgesteld. Dat omvat: de juridische borging van de toekomst van Sibelco door het mogelijk maken van een nieuwe groeve, de realisatie van een bezoekersfaciliteit door een algemene regeling (dus niet meer specifiek passend op en onderbouwd met de voorstellen voor Terra Temporalis), en de twee wegomleggingen: de kleine voor Terra Temporalis en de grote voor Sibelco.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

We stemmen met de betrokken partijen af welke voortgang er mogelijk is en welke acties er uitgevoerd worden. Op dit moment zijn er zoveel factoren die een rol spelen, dat feitelijk eerst zaken zoals de Nota Ruimte (over bedrijven met kritische grondstoffen), provinciale omgevingsverordening (over de regels voor de stikstofzones), de Gebiedsontwikkeling Winterswijk en financiële haalbaarheid helder moeten zijn voordat weer nieuwe stappen gezet kunnen worden.

Voor Sibelco hadden we ingezet op de gebiedsvisie die een tussenresultaat zou moeten worden van het proces gebiedsontwikkeling Winterswijk. Op dit moment is onduidelijk wanneer deze voorzien is.

Om nu voortgang te kunnen boeken hebben we besloten om een integrale planologische regeling op te stellen: een aanpassing van het omgevingsplan. Hiermee wordt de juridische planologische toekomst van Sibelco geborgd die voorwaardelijk is voor de realisatie van een bezoekersfaciliteit.

Tijd (indicator)

Herontwikkeling Groenloseweg 60-locatie De Harmonie

We behandelen het initiatief tot herontwikkeling van de locatie van De Harmonie (Groenloseweg 60) van horeca naar wonen.

Kwaliteit (toelichting)

De gemeenteraad heeft op 23 april 2026 besloten het omgevingsplan te wijzigen om woningbouw mogelijk te maken. Deze wijziging is inmiddels onherroepelijk.
Op 24 maart 2026 hebben we een overeenkomst aangegaan met de ontwikkelaar van de locatie. Hierin zijn onder meer afspraken gemaakt over de te bouwen woningen.
De ontwikkelaar werkt het plan nu uit tot een aanvraag omgevingsvergunning. We verwachten dat de aanvraag in het derde kwartaal van 2026 wordt ingediend.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

De gemeenteraad heeft op 23 april 2026 besloten het omgevingsplan te wijzigen. De exacte doorlooptijd is verder afhankelijk van de indieningsdatum van de aanvraag omgevingsvergunning en de doorlooptijden tijdens de vergunningprocedure.

Tijd (indicator)

Omgevingsvisie

Wij werken aan een integrale Omgevingsvisie voor heel Winterswijk. Hierin brengen we de ambities voor de bebouwde kom en het buitengebied samen in één samenhangende visie voor de fysieke leefomgeving. In 2026 is gestart met een beleidsanalyse die dient als basis voor het vervolgtraject.

Kwaliteit (toelichting)

Begin 2026 is de Omgevingsvisie voor de bebouwde kom vastgesteld en is het proces daarna geëvalueerd. De opgedane ervaringen benutten we bij het opstellen van een startnotitie voor de integrale Omgevingsvisie voor heel Winterswijk. Ook de resultaten van de beleidsanalyse worden hierin meegenomen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Na vaststelling van de startnotitie werken wij in 2027 verder aan het proces en de uitwerking van de integrale Omgevingsvisie voor heel Winterswijk. De verdere fasering, werkzaamheden en planning worden in de startnotitie nader uitgewerkt.

Tijd (indicator)

Wij werken aan het programma Bouwen aan Winterswijk

Speerpunt van ons beleid blijft de instandhouding van het voorzieningenniveau.

De bestemmingsreserve instandhouding voorzieningen is bedoeld voor investeringen die moeten voorkomen dat een voorziening moet sluiten of activiteiten moeten worden beëindigd, met name door achterstallig onderhoud aan bestaande gebouwen. Nieuwbouw voor zwembad Jaspers, Theater De Storm en Boogie Woogie is voorlopig niet aan de orde, omdat de middelen daarvoor ontbreken. Daarom is de reserve gericht op het kopen van tijd: vijf tot tien jaar continuïteit voor gebouwen die langer bruikbaar moeten blijven. Verder zijn we scherp op ons opdrachtgeverschap en het eigendom van de gebouwen.

Kwaliteit (toelichting)
Hiervoor is een bestemmingsreserve ingesteld met een omvang van € 10 miljoen. Inmiddels zijn er voor drie voorzieningen beslissingen genomen door de raad: zwembad Jaspers, Theater De Storm en in het kader van BOSS (Bewegen, ontmoeten, spelen en sporten). Daarnaast vallen ook de basisscholen en Boogie Woogie binnen de bestedingdsdoelen van deze bestemmingsreserve.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Eventuele nieuwe aanvragen worden ook in 2027 afgewikkeld binnen de vastgestelde kaders. Sinds instelling van de bestemmingsreserve is er voor de basisscholen een nieuw budget ter beschikking gekomen ter uitvoering van de eerste fase van het Integraal Huisvestingsplan. Dat maakt dat in minder situaties een beroep op de bestemmingsreserve kan worden gedaan.
Op dit moment wordt een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar een verhuizing van Boogie Woogie naar De Post. We hebben als gemeente € 20.000 beschikbaar voor bekostiging van die studie. Mocht uit de haalbaarheidsstudie blijken dat verhuizing mogelijk is heeft dit gevolgen voor de bestemmingsreserve. Een eventuele verbouwing van De Post valt niet binnen de huidige bestedingsdoelen van deze bestemmingsreserve.
Tijd (indicator)

Realiseren van een dienstencentrum in Gaxel, samen met Stadt Vreden
Om het grensoverschrijdend werken en ondernemen tussen Nederland en Duitsland te bevorderen, wordt er op de grens een dienstencentrum gerealiseerd. De gemeenten Winterswijk en Vreden zijn gezamenlijk de initiatiefnemers voor deze planontwikkeling.
Kwaliteit (toelichting)
De geselecteerde ontwikkelaar heeft helaas aangegeven dat het niet mogelijk is tot een haalbare exploitatie te komen. Samen met Stadt Vreden bekijken we nu op welke wijze het project kan worden voortgezet. Wij houden beide gemeenteraden op de hoogte van de aanpak en de voortgang.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Omdat er op dit moment geen concrete ontwikkelaar is voor de uitwerking van de plannen, is onduidelijk op welke termijn de plannen uitgevoerd gaan worden. Als meer duidelijk is over de aanpak en voortgang, informeren wij samen met Stadt Vreden beide gemeenteraden.
Tijd (indicator)

Ribeslocatie
Gemeente Winterswijk is eigenaar van een perceel aan de Ribeslaan, de locatie waar een basisschool was gesitueerd. In 2015 is deze basisschool gefuseerd en heeft gemeente Winterswijk de grond terug in eigendom gekregen. Vanaf 2025 is gewerkt aan de herontwikkeling van de Ribeslocatie om hier woningbouwmogelijk te maken, hierbij hebben we veel aandacht gehad voor participatie.

Kwaliteit (toelichting)
De ontwikkelaar heeft de omgevingsvergunning bij de gemeente ingediend. Voor dit plan heeft de gemeenteraad een bindend adviesrecht. We verwachten het plan in het najaar van 2026 aan de gemeenteraad voor te leggen. De ontwikkelaar is voornemens om in het najaar 2026 te starten met de verkoop van de woningen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Naar verwachting wordt in 2027 gestart met de bouw van de woningen.
Tijd (indicator)

Uitvoering project WoooW - gebiedsontwikkeling het Weurden

WoooW staat voor Winterswijk ontmoet, ontdekt en ontplooit. Het WoooW-projectgebied ligt aan één van de aanloopstraten (het Weurden) in het centrum van Winterswijk, waar winkelleegstand en verpaupering dreigde. Daarom heeft de gemeente de afgelopen jaren een aantal woon-winkelpanden aangekocht om het gebied op te knappen en nieuwe impulsen te geven.
Kwaliteit (toelichting)
We werken aan de uitvoering van het raadsbesluit van juni 2023. Het maakt ontwikkelingen mogelijk aan het Weurden (winkels plus woningen), de Spoorstraat (nieuw cultuurgebouw), op de huidige locatie van Boogie Woogie (wonen) en aan het Weurden - Dingstraat - Weverstraat (hierna kortweg 'de Plus-locatie': wonen, supermarkt en parkeren centrum).
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De ontwikkeling van de gedachte nieuwbouwlocatie voor Boogie Woogie ligt stil in afwachting van het haalbaarheidsonderzoek dat loopt naar een alternatieve locatie: De Post. Daarmee ondernemen we nu ook nog geen vervolgactie voor de huidige locatie van Boogie Woogie.
Voor de Plus-locatie zijn we in onderhandeling met De Woonplaats om het eigendom van de grote parkeerplaats over te nemen. Vastned (eigenaar van het supermarktgebouw) en Plus zijn de stakeholders voor de supermarkt en haar toekomst. De planvorming gaat niet eerder door dan dat we daadwerkelijk het eigendom van de grote parkeerplaats in handen hebben.
We streven naar afronding van de Didam-publicatie voor de verkoop van de panden in het eerste kwartaal 2027.
Tijd (indicator)

Woningbouw Narcisstraat

Dit gebied als geheel vraagt om een kwaliteitsimpuls. De gemeente heeft een grondpositie in het gebied bij de Misterweg/Hyacinthstraat. Wij werken mee met een door een ontwikkelaar ingediende aanvraag voor woningbouw.

Kwaliteit (toelichting)
De gemeenteraad heeft het bestemmingsplan in 2026 gewijzigd vastgesteld. Naar aanleiding hiervan is het eerder ingediende beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ingetrokken, waardoor het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Nu het bestemmingsplan onherroepelijk is, werkt de ontwikkelaar aan de voorbereidingen voor de start van de verkoop en de bouw. De daadwerkelijke start van de bouw is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende energiecapaciteit.
Tijd (indicator)

Doelstellingen

We realiseren een toekomstperspectief in het buitengebied

Activiteiten

Uitvoeren project LEADER

We geven uitvoering aan LEADER-projecten. LEADER is een subsidieregeling die is bedoeld voor projecten gericht op het versterken van het landelijk gebied, door het behoud van de leefbaarheid van het platteland, het versterken van de sociale cohesie en het behouden/versterken van het voorzieningenniveau.
Kwaliteit (toelichting)
Stichtingen, verenigingen, organisaties en bedrijven kunnen gebruikmaken van LEADER-subsidies. LEADER is een onderdeel van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Initiatiefnemers worden bij hun aanvraag ondersteund door de Lokale Actie Groep (LAG). De LAG bestaat uit lokale (inwoner)leden en een projectleider. Alle aanvragers geven een verplichte pitch aan de LAG over hun project. De LAG adviseert Gedeputeerde Staten bij het beschikbaar stellen van financiën.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De uitvoering van LEADER- projecten heeft een looptijd van 2024-2028. Er zijn meerdere voorstellen besproken met de LEADER-coördinator. Het beschikbare budget is nog niet geheel weggezet.
Tijd (indicator)

Gebiedsontwikkeling Winterswijk

Het buitengebied van Winterswijk heeft te maken met uitersten: extreme droogte, stikstofnormen voor vier Natura 2000-gebieden, ruimtevraag vanuit de energietransitie, kwetsbaar cultuurlandschap en bekenstelsel, en een sterke terugloop van het aantal boeren. Deze situatie is een bedreiging voor het waardevolle agrarische cultuurlandschap en de leefbaarheid.
Samen met de Stichting Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk (WCL) is in 2020 het programma Vitaal Platteland opgesteld. Dit programma is gericht op het behoud van de waardevolle natuur en cultuur, en het realiseren van een economisch, sociaal

en ecologisch toekomstperspectief voor iedereen die in het buitengebied woont, werkt en recreëert.

Kwaliteit (toelichting)

De intentieovereenkomst en startnotitie zijn in januari 2023 vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe de drie overheden (provincie, waterschap en gemeente) en de gebiedspartijen willen samenwerken in de gebiedsaanpak Vitaal Platteland. Het doel is een economisch, sociaal en ecologisch perspectief voor de mensen die in het gebied wonen en werken, nu en in de toekomst. Concreet wordt dit een gebiedsplan, een 'Winterswijks bod'.

Door een herijking van het proces en de actualiteit rond de stikstofproblematiek, is de insteek van de gebiedsaanpak de veranderd van een proces/project naar een programma onder de naam Gebiedsontwikkeling Winterswijk. De programmatische aanpak biedt ruimte om meerdere projecten te starten die bijdragen aan een vitaal landelijk gebied, terwijl er ook naar het overkoepelende gebiedsplan en uitvoeringsprogramma wordt toegewerkt. Het doel is een breed gedragen programma waarin ook is vastgelegd hoe maatregelen ten behoeve van stikstofreductie en natuurherstel in Winterswijk worden geborgd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Tijdens de uitvoering van het proces hebben we te maken met onzekerheden over de kaders vanuit het Rijk en Provincie Gelderland.

We ervaren dat de gebiedsgerichte aanpak veel vraagt van iedereen die erbij betrokken is. Het vergt een andere manier van samenwerking tussen overheden en gebiedspartijen, waardoor het soms twee stappen vooruit en een stap achteruit is. Onze inzet is een breed gedragen Gebiedsplan.

In de tweede helft van 2026 zal duidelijk worden hoe het vervolg van het gebiedsproces en de Gebiedsontwikkeling Winterswijk eruit komt te zien.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We realiseren voldoende woningaanbod waar voor verschillende doelgroepen behoefte aan is

Activiteiten

Een goede voorraad sociale, duurzame huurwoningen

De gemeente Winterswijk, De Woonplaats en Huurdersvereniging werken samen aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen. Partijen zetten in op een goede afstemming van plannen en activiteiten, delen kennis en expertise en benutten elkaars uitvoeringskracht. Door gezamenlijk op te trekken en kansen voor samenwerking te benutten, leveren de partijen een bijdrage aan een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving.

Kwaliteit (toelichting)

Voor de Regionale Prestatieafspraken 2026-2030 en de Uitvoeringsagenda 2026/2027 is leefbaarheid en duurzaamheid een prominent thema. Daarbij is ook aandacht voor de verduurzaming van woningen met een E/F/G label en koppelkansen op gebied van energietransitie en klimaatadaptatie.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Dit is een doorlopende activiteit gedurende heel 2027. In december 2025 zijn de Regionale Prestatieafspraken 2026-2030 en de Uitvoeringsagenda 2026/2027 vastgesteld, waarin duurzaamheid als thema is opgenomen. In 2027 wordt uitvoering gegeven aan de gemaakte prestatieafspraken en de acties uit de uitvoeringsagenda, waarbij wordt gewerkt aan de gezamenlijke duurzaamheidsdoelstellingen. We zien dat de wachttijden oplopen voor betaalbare woningen.
Tijd (indicator)

Herontwikkeling portiekflats Europalaan
We werken aan het initiatief van De Woonplaats om de komende jaren 112 woningen (in vier flatgebouwen) aan de Europalaan te vervangen door 130 nieuwe woningen (in drie gebouwen).
Kwaliteit (toelichting)
De eerste portiekflat is door de Woonplaats afgerond en in gebruik genomen door de nieuwe bewoners. Momenteel wordt gewerkt aan bouw van het tweede appartementencomplex.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Het tweede appartementencomplex wordt naar verwachting in het najaar van 2027 opgeleverd. Daarna volgt de laaste fase. Voor de laatste flat worden twee appartemenencomplexen teruggebouwd. De verwachting is dat alle vier appartementencomplexen in 2029 gereed zijn.
Tijd (indicator)

Lokale woonzorgvisie
Met de inwerkingtreding van de Wet versterking regie volkshuisvesting op 1 juli 2026 krijgen gemeenten een grotere regierol in de volkshuisvesting. Uiterlijk 1 januari 2028 moeten gemeenten een huisvestingsverordening met een verplichte urgentieregeling voor wettelijk aangewezen aandachtsgroepen vaststellen, waaronder verschillende zorgdoelgroepen. Een lokale woonzorgvisie vormt een vertrekpunt. De visie brengt de woonzorgopgave in beeld, bepaalt de lokale prioriteiten voor aandachtsgroepen en vormt, in regionale afstemming, de basis voor het volkshuisvestingsprogramma en de huisvestingsverordening.
Kwaliteit (toelichting)
We stellen, conform de Wet versterking regie volkshuisvesting, een lokale woonzorgvisie op als onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
We zijn in 2025 begonnen met het opstellen van de lokale woonzorgvisie als onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma. Hierbij hebben we inspiratie gehaald uit de Achterhoekse woonzorgvisie. Voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om eventuele wensen en bedenkingen naar voren te brengen. Naar verwachting kunnen we het volkhuisvestingsprogramma, afhankelijk van de reactie van de provincie, in het vierde kwartaal van 2026 vaststellen.
Tijd (indicator)

Wij stellen een nieuwe lokale woonvisie en een volkshuisvestingsprogramma op

We stellen nieuw woonbeleid op omdat de huidige woonvisie afloopt. Daarbij sluiten we onder andere aan bij de uitgangspunten van de Regionale Woonagenda Achterhoek 2023–2030 en vertalen we deze naar de lokale ambities en opgaven van Winterswijk. Het beleid speelt in op de veranderende woonbehoefte en geeft richting aan zowel de nieuwbouw als de ontwikkeling van de bestaande woningvoorraad. Zo werken we aan een toekomstbestendige woningmarkt met voldoende passende woningen en betaalbare woonlasten voor inwoners en woningzoekenden.

Kwaliteit (toelichting)

Er wordt gewerkt aan volkshuisvestingsprogramma als vervanger van de lokale woonvisie die een looptijd had tot eind 2024 .

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het ontwerp-volkshuisvestingsprogramma is in maart 2026 vastgesteld. Na vaststelling heeft het ontwerp zes weken ter inzage gelegen. Vervolgens zijn de ingediende zienswijzen verwerkt en is het programma ter beoordeling voorgelegd aan de provincie. Voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het volkshuisvestingsprogramma wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om eventuele wensen en bedenkingen naar voren te brengen.
Naar verwachting kunnen we het volkhuisvestingsprogramma, afhankelijk van de reactie van de provincie, in het vierde kwartaal van 2026 vaststellen.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We zorgen voor duidelijkheid over eigendomssituaties van snippergroen

Activiteiten

Snippergroen

De gemeente heeft een pilotprogramma gestart t.a.v. Snippergroen en verwacht dat de uitoefening van de regelgeving meerdere jaren in beslag zal nemen.

Kwaliteit (toelichting)

Het pilotproject is afgrond en evaluatie dient nog plaats te vinden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Evaluatie vindt uiterlijk plaats in Q4 2026 en wordt in 2027 verder opgepakt.

Tijd (indicator)

Oneigenlijk bermgebruik

Opzetten project niet geregistreerd grondgebruik buitengebied (bermen).

Kwaliteit (toelichting)

Opzet in voorbereiding.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Definitieve projectopzet verwacht uiterlijk in Q4 (2026) en uitwerking in de komende jaren.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Jaarlijks worden gemiddeld 100 woningen gerealiseerd, in totaal 1.403 nieuwe woningen in de periode 2025 tot en met 2035. We monitoren het aantal gerealiseerde woningen. Nieuwe woningbouwplannen moeten inspelen op een 'mismatch' tussen vraag en aanbod op de Winterswijkse woningmarkt. (Woon- en Vastgoedmonitor 8RHK en Volkshuisvestingsprogramma Winterswijk) In 2026/2027 worden nieuwe afspraken gemaakt over de Woondeal.
- Met de Woondeal Achterhoek hebben wij ons gecommitteerd aan de opgave om 66% betaalbare woningen te realiseren gedurende de looptijd.

Risico's

Dit beleidsveld bestaat uit veel verschillende activiteiten en daarom benoemen wij geen specifieke risico's. In elk project of in elke activiteit worden de risico's zelfstandig afgewogen. Algemene risico's bij gebiedsontwikkeling en wonen zijn prijsstijgingen, denk bijvoorbeeld aan bouw- en investeringskosten. Daarnaast zorgen stikstofdepositie en netcongestie voor uitdagingen binnen dit beleidsveld.

3.5 Economie en Lobby

Ambitie

Wij koesteren de hoeveelheid en verscheidenheid aan bedrijven in Winterswijk. Bedrijvigheid en de nabijgelegen werkgelegenheid zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkingskracht van Winterswijk. Bedrijven moeten voldoende ruimte hebben om zich te ontwikkelen. Samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid wordt voortgezet. Wij streven naar een stabiele arbeidsmarkt. In samenwerking met de sector zorgen we jaarrond voor voldoende aanbod in vrijetijdsbesteding. We kijken hierbij ook nadrukkelijk naar evenementen.
We dragen Winterswijk als merk uit, binnen en buiten Nederland. Ook onderhouden we duurzame relaties met regionale, landelijke en buitenlandse samenwerkingspartners. Daarnaast maken we actief gebruik van (Europese) subsidies voor de realisatie van onze activiteiten.
Relevante documenten:

- Beleidsnota Economie Winterswijk 2017.
- Omgevingsvisie buitengebied 2019.
- Centrumvisie 2021.
- Raadsbesluit Heroverwegen locatiekeuze bedrijventerrein d.d. 23 maart 2023.
- Nota (EU) regionale samenwerking & lobby 2025-2029.

Doelstellingen

Het bieden van voldoende ruimte voor de bedrijvigheid in Winterswijk met als uitgangspunt, inbreiding, revitalisering en herontwikkeling

Activiteiten

Omgevingsplan Arrisveld

Het Regionaal Programma Werklocaties laat zien dat er in Winterswijk behoefte is aan een nieuw bedrijventerrein voor de groei van lokale ondernemingen. Voor het succes van ons bedrijfsleven is ruimte nodig, terwijl bedrijventerreinen schaars zijn. Om in Winterswijk een aantrekkelijk ruimtelijk en economisch vestigingsklimaat te behouden, is er in 2024 een nieuwe locatie voor een bedrijventerrein aangewezen. In 2026 hebben we de gebiedsvisie van het bedrijventerrein Arrisveld vastgesteld.

Kwaliteit (toelichting)
In 2027 wordt gestart met het opstellen van het omgevingsplan voor de ontwikkeling van bedrijvenpark Arrisveld.
Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
In 2027 werken we aan het opstellen van een omgevingsplan waaronder de benodigde onderzoeken.
Tijd (indicator)

Programma toekomstbestendige bedrijventerreinen

We werken samen met het bedrijfsleven en de provincie aan het programma toekomstbestendige bedrijventerreinen. Het programma heeft als doel om bedrijventerreinen te verduurzamen, een groenere en gezondere werkomgeving te creëren en de samenwerking tussen bedrijven op de bedrijventerreinen te verbeteren. Daarbij richt het programma zich zowel op samenwerking en organisatiegraad op het bedrijventerrein, als op het programmatisch uitvoeren van fysieke maatregelen. Het programma ondersteunt de gemeente bij het omzetten van de beleidsambities op het gebied van duurzaamheid en klimaat naar concrete maatregelen op de bedrijventerreinen.
Kwaliteit (toelichting)
In samenwerking met industriekring OWIN werken we aan drie doelen:

- Het verbeteren van de organisatiegraad van ondernemers op het bedrijventerrein. We verkennen hiervoor de mogelijkheden van het parkmanagement op het bedrijventerrein.
- Het opzetten van een programma met fysieke en organisatorische maatregelen op het bedrijventerrein, onder meer gericht op duurzaamheid, klimaat, verkeer en veiligheid. Samenwerking in het Platform Veilig Ondernemen is hier onderdeel van.
- Het onderzoeken van de haalbaarheid van een Smart Energy Hub op het bedrijventerrein. Dit project richt zich op de optimalisatie van de lokale energieopwekcapaciteit en het energieverbruik op het bedrijventerrein, en wordt ondersteund vanuit de Achterhoek Visie 2030, Thematafel Circulaire Economie & Energietransitie.

Activiteiten:

- Uitvoeren 'Haalbaarheidsonderzoek Parkmanagement', gefinancierd vanuit de SPUK regeling ‘Verhogen organisatiegraad bedrijventerreinen’.
- Doorontwikkeling van het ondernemersinitiatief 'Design to Win', gericht op fysieke en organisatorische maatregelen die de toekomstbestendigheid van het bedrijventerrein verbeteren.
- Start uitvoeringsfase van Smart Energy Hub Winterswijk, afhankelijk van het resultaat van de ontwikkelfase die in 2026 wordt afgerond.
- Uitvoeren van het 'REIN Reststromenonderzoek', gericht op het verbeteren circulair ondernemen, medegefinancierd vanuit de subsidieregeling Toekomstbestendige bedrijventerreinen van provincie Gelderland.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
Deze activiteiten worden gedurende het jaar uitgevoerd en hebben geen harde deadlines. Het tempo wordt bepaald vanuit de samenwerking met de ondernemersvereniging en betrokken ondernemers.
Tijd (indicator)

Doelstellingen

In samenwerking ontwikkelen van een jaarrond toeristisch/recreatief aanbod

Activiteiten

Stimuleren van evenementen voor en door jongeren

We versterken de gemeentelijke ondersteuning van evenementen voor en door jongeren. Met een groter en beter evenementenaanbod wordt Winterswijk aantrekkelijker voor jongeren, versterken we de dagrecreatie en dragen we bij aan seizoensverlenging voor de verblijfsrecreatie.
Kwaliteit (toelichting)
We hebben aandacht voor de specifieke behoeften van evenementenorganisatoren. Doel is om het beschikbare budget zuiver en effectief in te zetten in relatie tot de doelstelling: het stimuleren van evenementen voor en door jongeren. Organisatoren van jongerenevenementen worden gestimuleerd om jongeren een actieve rol in de organisatie te geven. Zij worden hiervoor in contact gebracht met SPOT Jongerenwerk en Talent Farm, die hierin kunnen meedenken en begeleiden. De betrokken jeugd ontwikkelt vaardigheden in de evenementenorganisatie en kennen de doelgroep als geen ander.
Kwaliteit (indicator)
Tijd (toelichting)
Initiatieven voor jeugdevenementen ontstaan vanuit de samenleving. Dit bepaalt ook het tijdspad. Per initiatief worden de netwerkcontacten gelegd en afgestemd welke financiële ondersteuning nodig en haalbaar is.
Tijd (indicator)

Uitvoeren regionale vrijetijdsagenda

We werken samen met de andere Achterhoekse gemeenten aan de uitvoering van de Vrijetijdsagenda Achterhoek 2020-2030. Vanuit deze agenda werken we aan vijf speerpunten:
1. Het vergroten van de beleefbaarheid van de Achterhoek met aanbodontwikkeling.
2. Het op peil houden en verbeteren van de vitaliteit van de verblijfsrecreatie.
3. Het realiseren van een onderscheidende profilering en zichtbaarheid van de Achterhoek voor de nationale en internationale gast.
4. Het bevorderen van de gastvrijheid in de regio.
5. Het versterken van de positie van de vrijetijdssector binnen de Achterhoek en het intensiveren van verbindingen met andere sectoren.

We voeren dit uit met concrete projecten, onder andere gericht op de routestructuren voor wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken. Eén van de concrete projecten is ‘Onbeperkt genieten in de Achterhoek’. Dit project sluit goed aan bij de Winterswijkse opgave ‘Iedereen doet mee’.
Kwaliteit (toelichting)
De vrijetijdsagenda is in 2024 herzien tot de Vrijetijdsagenda 2025-2035, inclusief Uitvoeringsprogramma 2025-2028. De vrijetijdsagenda heeft inwonersprofijt en brede welvaart als centrale doelstelling en sluit op regionaal niveau aan op ons lokale

recreatiebeleid. Het uitvoeringsprogramma bevat diverse projecten die bijdragen aan deze doelstellingen. Winterswijk draagt daar ambtelijk, bestuurlijk en financieel aan bij, via het portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie Achterhoek.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Het huidige uitvoeringsprogramma loopt van 2025 tot en met 2028. De projecten en de voortgang daarvan worden tweemaandelijks besproken in zowel het ambtelijk overleg als het portefeuillehoudersoverleg. Daarmee is er sturing op geld, organisatie, tijd, informatie en kwaliteit.

Tijd (indicator)

Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme

De lokale Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme wordt opgesteld in samenwerking met de toeristische sector en 100% Winterswijk. De uitvoeringsagenda beschrijft de activiteiten waarmee we uitvoering geven aan de Beleidsvisie Recreatie en Toerisme.

Kwaliteit (toelichting)

De uitvoeringsagenda geeft uitvoering aan de speerpunten en ontwikkelrichting uit de Beleidsvisie Recreatie en Toerisme, zoals vastgesteld in 2024. De activiteiten die hiervoor nodig zijn, worden in samenwerking met de toeristische sector en 100% Winterswijk bepaald. Voor de financiering van de uitvoeringsagenda wordt een beroep gedaan op de inkomsten uit toeristenbelasting. In 2027 worden hiervoor nieuwe meerjarige afspraken met de sector vastgesteld, waarmee het budget voor de uitvoeringsagenda voor de komende jaren wordt bepaald.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Medio 2027 vaststelling van de uitvoeringsagenda door het college.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

Winterswijk (inter-)nationaal op de kaart zetten, waarbij we ons aanbod op het gebied van wonen, werken, winkelen en toerisme uitdragen en streven naar een betere bereikbaarheid over de weg en het spoor

Activiteiten

Grensoverschrijdende samenwerking

Onder grensoverschrijdende samenwerking valt de samenwerking met de overheid, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de Achterhoek, de Regio Achterhoek en de Euregio. We verbinden mensen, ondernemers, overheid en onderwijs aan beide zijden van de grens met elkaar op het gebied van economie, onderwijs, cultuur, toerisme en sport.

Kwaliteit (toelichting)

We streven naar structurele inbedding van Europees beleid in ons internationale beleid. In de komende jaren gaan we de Nota (EU) regionale samenwerking & lobby, die we in 2025 hebben geactualiseerd, tot uitvoering brengen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopend proces.

Tijd (indicator)

Lobby

We zetten in op regionale, landelijke en grensoverschrijdende lobby. Lobbyen stelt ons in staat de belangen van onze inwoners te vertegenwoordigen bij de overheid en andere belanghebbenden. Het zorgt ervoor dat samenwerkingsverbanden tussen gemeenten en bedrijven ontstaan. Ook lobbyen over de grens is belangrijk. De toenemende Europeanisering van het beleid en de besluitvorming zorgen ervoor dat veel belangrijke beslissingen niet alleen op nationaal niveau, maar ook op Europees niveau worden genomen.

Kwaliteit (toelichting)

Een gestructureerde lobby is nodig. Vanuit de behoefte om een heldere, gezamenlijke boodschap te vertellen, is gewerkt aan focus in onze lobby. Tijdens de European Weeks 2026 brengen we de Achterhoek en onze Achterhoekse ambities dichter bij Europa. Ook zetten we in op lobby richting Den Haag en de provincie.

Lokaal zetten we in op politieke actualiteiten. We richten ons op het vergroten van de M50 (netwerk van middelgrote gemeenten). We willen de gemeente profileren als een actieve en betrokken speler in het M50-netwerk, zodat het netwerk kan groeien en we nieuwe partnerschappen kunnen aangaan. Ook willen we op deze manier de positie van het netwerk en de gemeente versterken.

Zo'n 70% van alle wet- en regelgeving voor gemeenten wordt op Europees niveau bepaald. We zijn ons ervan bewust dat we grensoverschrijdend moeten denken om lokale uitdagingen onder de aandacht te brengen. Winterswijk staat bekend als een Europa-actieve gemeente. Mede door het winnen van de Green Leaf Award en de lobby in verschillende Europese gremia (zoals de Association of European Border Regions (AEBR)), wordt Winterswijk vaak als voorbeeld genoemd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopende activiteit.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Beschikbaarheid van direct uit te geven bedrijventerrein op korte termijn.
- Leegstandsontwikkeling op bedrijventerreinen.
- Langetermijnreservering voor voldoende nieuwe bedrijventerreinen volgens vraag- en aanbodontwikkeling, zoals vastgelegd in het Regionaal Programma Werklocaties.
- Groei van het aantal arbeidsplaatsen in Winterswijk (registratie op basis van de provinciale werkgelegenheidsenquête).
- Aantal vierkante meters leegstand in het winkelcentrum.
- Aantal bezoekers aan het winkelcentrum.

Risico's

- Er is geen vrij uit te geven bedrijventerrein meer beschikbaar. Concrete vraag op korte termijn kunnen we niet bedienen. Van De Vlijt is een aantal kavels beschikbaar. Dit is niet voldoende voor de lange termijn. Dit stelt bedrijven mogelijk voor de keus om uitbreiding uit te stellen dan wel uit te wijken naar een locatie buiten Winterswijk, met verlies aan werkgelegenheid als gevolg.
- Netcongestie kan, door gebrek aan aansluitmogelijkheden, een negatief effect hebben op het vestigingsklimaat voor zowel ondernemers als inwoners.
- Energiecrisis, handelstarieven, oorlogen en andere geopolitiek onrust geven veel economische onzekerheid, met risico op korte termijn inflatie en lange termijn recessie. Dit kan doorwerken in consumentenvertrouwen en -bestedingen, met gevolgen voor alle economische sectoren.
- De ontwikkelingen in online shoppen vormen een structurele bedreiging voor de vitaliteit van het winkelcentrum.
- De btw-verhoging op logies van 9 naar 21% zet druk op recreatiesector. Vakantie wordt duurder voor de gast en de concurrentiepositie met het buitenland verslechtert. Dit kan leiden tot minder toeristische overnachtingen en minder omzet in horeca en winkels.
- Fiscale maatregelen die leiden tot een lager rendement op verhuur van vakantiewoningen kunnen leiden tot waardedaling van dit vastgoed, overaanbod en potentieel meer leegstand.

3.6 Toekomstbestendig buitengebied

3.6.1 Toekomstbestendige agrarische sector en innovatie

Doelstellingen

We ondersteunen innovatieve initiatieven door ruimtelijke procedures beter te laten aansluiten. Hiervoor zetten we in op snellere en integrale beoordelingen

Doelstellingen

We denken actief mee over subsidies en regelgeving

Doelstellingen

Samen met gebiedspartners zoals WCL, PAN en LTO stimuleren we pilots en praktijkprojecten die bijdragen aan een sterk en toekomstbestendig buitengebied

3.6.2 Wonen in het buitengebied

Doelstellingen

We verruimen en versimpelen de mogelijkheden voor woningsplitsing, pré-mantelzorgwoningen en meerdere generaties op één erf

Doelstellingen

Het behoud van jongeren en jonge gezinnen in het buitengebied wegen voor ons nadrukkelijk mee in de beoordeling van plannen. We vragen bij betaalbare woningen die beter bereikbaar zijn voor jongeren, niet op elk onderdeel de hoogste ruimtelijke kwali

3.6.3 Balans in de gebiedsopgaven

Doelstellingen

We werken bij natuurontwikkeling met een duidelijk afwegingskader. Hierbij wegen we niet alleen natuurdoelen af, maar nemen we ook de gevolgen voor landbouw, landgoederen, landschapsbeheer en leefbaarheid in onze afweging mee

Doelstellingen

We zetten in op actieve sturing voor het behoud van vitale landbouwstructuur en voldoende areaal landbouwgrond. Versnippering van landbouwgronden en huiskavels voorkomen we zoveel mogelijk

3.6.4 Versterken van biodiversiteit en ecologie

Doelstellingen

We versterken biodiversiteit en ecologie op een betaalbare en uitvoerbare manier. Dit doen we door onder andere ecologisch bermbeheer en het versterken van landschapselementen. Bij ecologisch bermbeheer blijft verkeersveiligheid het uitgangspunt

Doelstellingen

We koppelen het verbeteren van biodiversiteit zoveel mogelijk aan andere opgaven zoals waterbeheer, klimaatadaptatie en ruimtelijke kwaliteit

3.6.5 Bereikbaarheid buitengebied

Doelstellingen

In geval van tussentijdse financiële overschotten investeren we extra in onderhoud en vervanging van onveilige wegen

3.6.6 Een overheid die mogelijk maakt

Doelstellingen

We zetten een gebiedsgericht team op dat initiatiefnemers begeleidt en dat korte lijnen heeft met de gemeente, provincie, waterschap en gebiedspartners

Doelstellingen

We versterken de ondersteuning voor initiatiefnemers in het buitengebied met hulp bij subsidies,vergunningen, regelgeving en initiatieven

3.7 Ruimte om te wonen, werken en ontmoeten

3.7.1 Wonen en wijken

Doelstellingen

We zien de noodzaak voor een nieuwe woonwijk, waarbij we kansen zien om een groot deel van de opgave sociale huur te realiseren in een gemengde wijk. We staan open voor goede initiatieven

Doelstellingen

We zetten in op duidelijke procedures en maken deze eenvoudiger en begrijpelijker. De gemeente denkt actief mee met initiatiefnemers. Waar dat kan, geven we ruimte.

Doelstellingen

We sluiten aan bij onze wettelijke verplichting van 30% sociale huur. In onze afspraken met De Woonplaats zetten we in op het zoveel mogelijk toevoegen van woningen.

Doelstellingen

We investeren in een groene, klimaatbestendige openbare ruimte met aandacht voor speel- en ontmoetingsplekken. We bekijken hoe we dit toekomstig betaalbaar houden en betrekken bewoners bij de inrichting en waar mogelijk het onderhoud van hun omgeving

3.7.2 Veiligheid en bereikbaarheid

Doelstellingen

We verbeteren de verkeersveiligheid op en rondom de markt. We houden de markt bereikbaar voor bestemmingsverkeer en kort parkeren, maar sluiten hem af voor doorgaand verkeer

Doelstellingen

We verbeteren de verkeerscirculatie rondom het Vrijheidspark

Doelstellingen

We zorgen voor een toekomstbestendige, veilige en bereikbare parkeerstructuur voor auto’s en fietsen. We zoeken ruimte-efficiënte oplossingen op strategische locaties zoals verhoogde parkeervoorzieningen. Gratis parkeren blijft het uitgangspunt

Doelstellingen

We voeren een actieve lobby voor het oplossen van knelpunten op de rondwegen en zetten in op betere en snellere ov-verbindingen, ook over de grens

Doelstellingen

De beschikbare handhavingscapaciteit zetten wij risicogericht in op grote impactvolle situaties die de veiligheid, gezondheid of leefbaarheid aantasten. Bij kleine situaties werkt het goede gesprek vaak beter dan de boze brief

3.7.3 Bedrijvigheid

Doelstellingen

We stellen samen met ondernemers en de provincie een revitaliseringsaanpak op voor bestaande bedrijventerreinen, zodat deze aantrekkelijk en toekomstbestendig worden

3.7.4 Duurzaamheid

Doelstellingen

We helpen inwoners actief bij energiebesparing en isolatie. Het tempo van aardgasvrij maken van woningen wordt afgestemd op de beschikbare netcapaciteit

Doelstellingen

We maken subsidieregelingen meer toegankelijk, hierbij hebben we specifiek oog voor de minder kapitaalkrachtige inwoners

Financiële afwijkingen programma 3

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten								
3.1 Openbare ruimte								
2.1 Verkeer en vervoer	**315**	**752**	**142**	**0**	**142**	**142**	**142**	**142**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**130**	**244**	**152**	**-50**	**102**	**102**	**102**	**102**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**270**	**238**	**238**	**0**	**238**	**238**	**238**	**238**
Totaal 3.1 Openbare ruimte	**714**	**1.234**	**531**	**-50**	**481**	**481**	**481**	**481**
3.2 Klimaat, water en milieu								
7.2 Riolering	**4.601**	**5.095**	**5.174**	**26**	**5.200**	**5.116**	**5.164**	**5.174**
7.3 Afval	**3.639**	**3.597**	**3.690**	**29**	**3.719**	**3.719**	**3.719**	**3.719**
Totaal 3.2 Klimaat, water en milieu	**8.240**	**8.692**	**8.864**	**54**	**8.918**	**8.835**	**8.883**	**8.892**
3.3 Duurzaamheid								
7.4 Milieubeheer	**2.339**	**5.063**	**606**	**-567**	**39**	**1.064**	**1.064**	**1.064**
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**1.717**	**11.760**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
8.1 Ruimte en leefomgeving	**1.108**	**1.749**	**1.175**	**476**	**1.651**	**1.175**	**1.175**	**1.175**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**357**	**1.438**	**99**	**0**	**99**	**99**	**99**	**99**
8.3 Wonen en bouwen	**378**	**1.158**	**957**	**0**	**957**	**396**	**-82**	**-82**
Totaal 3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	**3.560**	**16.104**	**2.230**	**476**	**2.706**	**1.670**	**1.192**	**1.192**
3.5 Economie en lobby								
3.1 Economische ontwikkeling	**153**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**119**	**145**	**145**	**3**	**148**	**148**	**148**	**148**
3.4 Economische promotie	**1.334**	**1.345**	**1.335**	**25**	**1.360**	**1.360**	**1.360**	**1.360**
Totaal 3.5 Economie en lobby	**1.606**	**1.490**	**1.480**	**28**	**1.508**	**1.508**	**1.508**	**1.508**
Totaal Baten	**16.458**	**32.583**	**13.712**	**-59**	**13.653**	**13.559**	**13.129**	**13.138**
Lasten								
3.1 Openbare ruimte								
2.1 Verkeer en vervoer	**6.595**	**6.934**	**6.436**	**-206**	**6.230**	**6.382**	**6.475**	**6.366**

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
2.2 Parkeren	**80**	**79**	**102**	**0**	**102**	**123**	**122**	**121**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**4.683**	**5.527**	**5.101**	**-266**	**4.835**	**4.965**	**5.079**	**5.232**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**360**	**367**	**367**	**-1**	**366**	**366**	**366**	**365**
Totaal 3.1 Openbare ruimte	**11.719**	**12.907**	**12.006**	**-474**	**11.532**	**11.836**	**12.041**	**12.084**
3.2 Klimaat, water en milieu								
7.2 Riolering	**7.218**	**3.675**	**3.899**	**-111**	**3.788**	**3.768**	**3.816**	**3.825**
7.3 Afval	**2.778**	**3.645**	**3.181**	**-45**	**3.136**	**3.136**	**3.136**	**3.136**
Totaal 3.2 Klimaat, water en milieu	**9.996**	**7.319**	**7.080**	**-156**	**6.924**	**6.904**	**6.952**	**6.961**
3.3 Duurzaamheid								
7.4 Milieubeheer	**3.111**	**7.427**	**2.313**	**1.110**	**3.423**	**3.409**	**3.416**	**3.415**
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**1.708**	**11.744**	**70**	**6**	**75**	**75**	**75**	**75**
8.1 Ruimte en leefomgeving	**2.449**	**4.650**	**2.413**	**970**	**3.384**	**2.693**	**2.693**	**2.693**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**1.271**	**4.712**	**299**	**9**	**308**	**308**	**308**	**308**
8.3 Wonen en bouwen	**1.365**	**2.156**	**1.491**	**202**	**1.693**	**1.693**	**1.693**	**1.694**
Totaal 3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	**6.793**	**23.261**	**4.272**	**1.188**	**5.460**	**4.769**	**4.769**	**4.770**
3.5 Economie en lobby								
3.1 Economische ontwikkeling	**140**	**142**	**119**	**11**	**130**	**130**	**130**	**130**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**229**	**356**	**281**	**4**	**285**	**285**	**285**	**285**
3.4 Economische promotie	**472**	**498**	**468**	**28**	**496**	**451**	**451**	**451**
Totaal 3.5 Economie en lobby	**841**	**996**	**868**	**44**	**911**	**866**	**866**	**866**
Totaal Lasten	**32.459**	**51.910**	**26.539**	**1.711**	**28.251**	**27.784**	**28.044**	**28.096**
Onttrekkingen								
3.2 Klimaat, water en milieu								
7.2 Riolering	**15**	**15**	**15**	**0**	**15**	**15**	**15**	**15**
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**5**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**0**	**3.002**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
8.3 Wonen en bouwen	**2.679**	**848**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal 3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	**2.684**	**3.850**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**2.699**	**3.865**	**15**	**0**	**15**	**15**	**15**	**15**
Stortingen								

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen								
8.3 Wonen en bouwen	**10.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-23.302**	**-15.462**	**-12.813**	**-1.770**	**-14.583**	**-14.210**	**-14.900**	**-14.943**

Openbare ruimte

Baten

Het nadeel van € 50.000 aan de batenkant betreft de structurele aframing van de baten van de landschapsprojecten subsidieregeling. Deze liep in tegenstelling tot de vorige regeling niet over een periode van vier jaar maar slechts over 1 (2026) en is daarom afgeraamd, zie ook de aframing van de lasten (€ 100.000 onderstaand).

Lasten

Het voordeel van € 474.000 aan de lastenkant bestaat met name uit :

incidentele bijraming beheersysteem openbare ruimte	€ 128.000 N
Verkeersonderzoek Jaspersweg	€ 25.000 N
Verkeersonderzoek Corleseweg	€ 25.000 N
lagere lasten biodiversiteit en landschap	€ 100.000 V
lagere Rova bijdrage beheer openbare ruimte	€ 44.000 V
lagere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoering	€ 489.000 V

Incidentele bijraming beheersysteem openbare ruimte
Voor de implementatie en het operationeel gaan van van het nieuwe beheersysteem voor onze openbare ruimte is in 2027 een incidenteel budget van € 128.000 benodigd. Vanaf 2028 wordt in programma 4 €35.000 structureel in het ICT budget in de begroting opgenomen om uitvoering te kunnen geven aan deze structurele taak.
Verkeersonderzoek Jaspersweg
Op basis van de aangenomen motie 'Jaspersweg' op 29 januari 2026 wordt voorgesteld een voorbereidingsbudget van € 25.000 op te nemen bestaande uit een kostenonderzoek, ontwerp en oplevering kostenraming.
Verkeersonderzoek Corleseweg
Op basis van het aangenomen amendement 'Kern Corle 30 km/uur' van 29 januari 2026 wordt voorgesteld een voorbereidingsbudget van € 25.000 op te nemen bestaande uit een kosten onderzoek, ontwerp en oplevering kostenraming. Deze voorbereidingskosten zijn gebaseerd op een middelgroot herinrichtingsproject.
Lagere lasten biodiversiteit en landschap
Betreft de structurele aframing van de lasten inzake de landschapsprojecten subsidieregeling. Deze liep in tegenstelling tot de vorige regeling niet over een periode van vier jaar maar slechts over 1 (2026) en is daarom afgeraamd voor de komende jaren.

Lagere Rova bijdrage beheer openbare ruimte
Dit wordt met name verklaard door de besparingsdoelstelling van € 60.000 voor onderhoud sportvelden met ingang van januari 2027.
Doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoering
Dit betreft de doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten, zie bijlage 5 Uitgangspunten.

Klimaat, water en milieu

Baten
Het voordeel van € 54.000 aan de batenkant bestaat met name uit :

structurele bijraming rioolheffing	€ 95.000 V
structurele lagere onttrekking aan de voorziening riolering	€ -69.000 N
structurele bijraming afvalstoffenheffing	€ 157.000 V
structurele aframing vergoeding Plastic metalen en drankkartons (PMD) Verpact	€ -126.000 N

Structurele bijraming rioolheffing
De structureel begrote bijraming van € 95.000 van de rioolheffing 2027 vloeit voort uit de Consumenten prijs index (CPI) index van 2,1% uit de meicirculaire 2026.
Structurele onttrekking aan de voorziening riolering
Op basis van 100% kostendekkende rioolheffing en het gemeentelijk waterplan (GWP) wordt de voorziening riolering in 2027 met € 69.000 minder onttrokken. Dit wordt verklaard doordat de rente op langlopende leningen lager is dan voorgaand jaar. Daardoor zijn de rentelasten lager en hoeft er minder geld uit de voorziening onttrokken te worden dit jaar.
Structurele bijraming afvalstoffenheffing
De structurele bijraming van de begrote afvalstoffenheffing met € 157.000 is gebaseerd op 100% kostendekkende reinigingsbegroting 2027. Dit wordt verklaard door lagere baten van € 126.000 via Verpact te ontvangen vergoeding voor de ingezamelde van plastic ,metalen en drankkartons (PMD) voortvloeiend uit de nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Daarnaast wordt dit verklaard door een hogere vergoeding van € 31.000 aan ROVA voor de afvalverwerking mede als gevolg van hogere verwerkingskosten voor groente-, fruit- en tuinafval (GFT) en Plastic metalen en drankkartons (PMD).
Lasten
Het voordeel van € 156.000 aan de lastenkant bestaat met name uit de lagere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoering, zie bijlage 5 Uitgangspunten.

Duurzaamheid

Baten
Het nadeel van € 567.000 aan de batenkant bestaat met name uit een incidentele aframing rijks subsidie van klimaat en energiebeleid (CDOKE) gelden in 2027. Deze baten zijn in 2027 incidenteel opgenomen in de algemene uitkering binnen programma 5.

Lasten
Het nadeel van € 1.110.000 aan de lastenkant bestaat uit een per saldo structurele aframing rijks subsidie van klimaat en energiebeleid (CDOKE) gelden (€ 438.000) , een structurele bijraming van de bijdrage aan de Omgevingsdienst Achterhoek

(€ 141.000) en hogere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoering, zie bijlage 5 Uitgangspunten. De SPUK regeling CDOKE mag de gemeente aanwenden voor het aannemen van mensen voor de realisatie van doelen uit de klimaatwet. Ook het inhuren van externe deskundigen is toegestaan. Dit kan voor meerdere jaren. De aframing van de lasten is noodzakelijk omdat de uit de CDOKE gedekte loonkosten zijn opgenomen in de totale loonsom binnen programma 5.

Gebiedsontwikkeling en wonen

Baten

Het voordeel van € 476.000 aan de batenkant wordt verklaard door de subsidie voor de gebiedsontwikkeling Winterswijk. Eind 2025 is door de provincie Gelderland een subside toegezegd voor de periode 2025-2028 inzake 'Verkenning Gebiedsontwikkeling Winterswijk' welke toen niet tijdig verwerkt kon worden. Daarom is deze nu als mutatie opgenomen voor 2027.

Lasten

Het nadeel van € 1.188.000 aan de lastenkant wordt met name verklaard door :

Incidentele bijraming uitvoering van het project 'Verkenning Gebiedsontwikkeling Winterswijk' incl. bijraming participatiebudget	€ 491.000 N
Incidentele bijraming voor omgevingsvisie gemeente Winterswijk	€ 200.000 N
hogere doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoering	€ 481.000 N

Incidentele bijraming uitvoering van het project 'Verkenning Gebiedsontwikkeling Winterswijk' incl. bijraming participatiebudget

Zie de toelichting bij het voordeel inzake de ontvangen subsidie van provincie Gelderland, betreffen de geraamde lasten.

Incidentele bijraming voor omgevingsvisie gemeente Winterswijk

Betreft een bijraming voor het opstellen van de omgevingsvisie Winterswijk waarin diverse omgevingsvisies tot een samengevoegd worden.

Doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoering

Dit betreft de doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten, zie bijlage 5 Uitgangspunten.

Economie en lobby

Er zijn geen te verklaren afwijkingen per beleidsveld groter dan € 50.000.

Kredieten

In de begroting 2027-2030 zijn binnen dit programma diverse kredieten opgevoerd. Hieronder vindt u de kredieten, die voor 2027 zijn opgenomen.

Krediet	Bedrag
Laanbomen (vervanging)	€ 271.000
Project Hakkelerkamp Oost 1 + 2 (wegen, groen en riolering)	€ 2.817.000
Openbare verlichting	€ 504.000
Verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden	€ 524.000

Bargerbosch (wegen, groen en riolering)	€ 2.792.000
Vredenseweg (wegen, groen en riolering)	€ 3.975.000
Reconstructie wegen binnen en buiten de kom (overig)	€ 1.255.000
Klimaatadaptatie	€ 800.000
Vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen	€ 645.000
Stamriool herstel	€ 1.967.000
Project Eelink	€ 373.000
Totaal begrote kredieten 2027 programma 3	**€ 15.923.000**

Voor een volledig overzicht van de kredieten die zijn opgenomen in de begroting 2027-2030 verwijzen wij naar bijlage 4.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

Er zijn geen mutaties in de begroting 2027

Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk

Inleiding

Algemene ondersteuning, bestuur
Onze manier van besturen is betrokken, laagdrempelig en transparant. Met een nuchtere kijk op zaken en gezond verstand. We werken in het belang van de inwoner en waarderen hun mening. We hechten aan inwonersparticipatie en trekken als raad en college graag samen op.

Dienstverlening
We gaan samen aan de slag en inwoners worden tijdig, actief en laagdrempelig betrokken bij besluiten die hen direct raken. Daarnaast hebben wij aandacht voor de interne dienstverlening en optimaliseren bestaande processen waar mogelijk.

Veiligheid en ondermijning
Je veilig voelen is een basisbehoefte en vraagt om aandacht. Criminaliteit wordt voorkomen. We ondersteunen een integrale aanpak om ondermijning tegen te gaan en onze gemeente veilig te houden.

4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening

Ambitie

We hebben een bestuur en een organisatie die er voor heel Winterswijk zijn; voor alle inwoners, organisaties en bedrijven. We versterken de lokale democratie.
We gaan samen aan de slag voor en met inwoners. Zij worden tijdig, actief en laagdrempelig betrokken. Daarnaast zetten wij ons in voor een krachtige organisatie waarin we nog efficiënter gaan functioneren. Waar mogelijk dringen we de kosten terug.
Relevante documenten:

- Organisatievisie
- Visie op dienstverlening

Doelstellingen

We hebben een slagvaardige en deskundige organisatie

Activiteiten

Optimaliseren bedrijfsvoering

We werken aan integraliteit van werkprocessen en kijken waar zaken efficiënter en effectiever kunnen door meer te standaardiseren. We omarmen waar mogelijk regionale samenwerking om synergiën te benutten. Ten slotte blijven wij inzetten op een brede digitale dienstverlening. Ons doel is een robuuste organisatie die haar kerntaken voor inwoners en bedrijven waarmaakt.

Kwaliteit (toelichting)

Een betrouwbare bedrijfsvoering is essentieel voor het goed functioneren van de overige organisatieonderdelen. Onze visie op bedrijfsvoering krijgt in 2027 verder vorm. Met goed ingerichte en werkende systemen en processen, op basis van actuele en juiste informatie, is het mogelijk besluitvaardig te werk te gaan en daar waar nodig maatregelen te nemen om (bij) te sturen. Een vereiste voor het functioneren van het geheel is het waarborgen van actuele sturingsinformatie en ondersteuning. We verbeteren onze registratie- en rapportageprocessen met als doel de bestuurders, directie en management heldere en gedetailleerde financiële informatie te kunnen bieden. Dat stelt ons in staat om beter te kunnen sturen op resultaat.

Voor de organisatieonderdelen die zich met informatie en automatisering bezighouden, worden taken en rollen definitief bepaald en vastgelegd. Hierbij krijgt ook de grote hoeveelheid projecten op het gebied van informatie en automatisering aandacht. Deze worden aan de hand van een realistische planning opgepakt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Door personele wijzigingen zijn een aantal verbeterprocessen vertraagd.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We interesseren inwoners voor de democratie en politiek

Activiteiten

Implementatie kinderraad en andere projecten gericht op jeugd

Er is een kindergemeenteraad om de jeugd beter bij de politiek te betrekken.

Kwaliteit (toelichting)

In 2023 is voor het eerst een kindergemeenteraad gevormd onder voorzitterschap van de burgemeester. Tijdens de vergadering van de kindergemeenteraad gaan de kinderen met elkaar in debat over hun zelfbedachte plannen voor iets in de gemeente wat zij willen realiseren. Het beste plan wordt ook echt uitgevoerd. Vanaf 2024 heeft de kindergemeenteraad een structureel vervolg gekregen. Met een aantal geïnteresseerde scholen wordt gewerkt aan de organisatie van een kindergemeenteraad in 2027. Vanaf 2024 wordt jaarlijks een kinderburgemeester benoemd in Winterswijk.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)
De kindergemeenteraad krijgt in 2027 een vervolg. De contacten daarover met het basisonderwijs lopen inmiddels.
Tijd (indicator)

Doelstellingen

We zorgen voor een laagdrempelige en persoonlijke gemeentelijke dienstverlening

Activiteiten

E-diensten uitbreiden en achterliggende processen optimaliseren

We breiden de e-diensten uit aan de hand van de ontwikkelingen van de vakspecifieke software van bijvoorbeeld het sociaal en ruimtelijk domein. We passen achterliggende processen aan, zodat we zo efficiënt en effectief mogelijk werken. Daarbij streven we naar een hoge gebruikersvriendelijkheid en snelle afhandeling van vragen van onze inwoners of andere klanten.
Kwaliteit (toelichting)
Er zijn inmiddels honderd e-diensten in gebruik, met name voor duurzaamheid, openbare ruimte, burgerzaken en de Omgevingswet. De werkprocessen en de systemen worden verder verbeterd. De I-visie is hiervoor het uitgangspunt en is in 2026 vastgesteld. De implementatie start in 2027.
Kwaliteit (indicator)
Tijd (toelichting)
Het team Informatievoorziening is in opbouw. De planning is bijgesteld vanwege de extra benodigde hulp om volledig digitaal te werken. De I-visie is gereed en het uitvoeringsplan hierbij nadert afronding.
Tijd (indicator)

Indicatoren

Het klantwaarderingscijfer is afkomstig van de uitkomsten van het tweejaarlijkse gemeentelijke onderzoek 'Waar staat je gemeente.nl'. Andere indicatoren zijn onze servicenormen en doorlooptijden.

Risico's

Digitalisering, informatievoorziening en informatieveiligheid vragen in toenemende mate financiële middelen, personele capaciteit, om de juiste vaardigheden en systemen. Een risico voor het niet kunnen voldoen aan wensen en eisen is het niet snel genoeg beschikken over de juiste capaciteit. Een tweede risico is dat als gevolg prijsstijgingen de kosten voor het inrichten van I-kolom hoger dan verwacht kunnen uitvallen.

4.2 Openbare orde en veiligheid

Ambitie

We houden onze gemeente veilig, ontmoedigen criminaliteit en verhogen het veiligheidsgevoel van onze inwoners.
Relevante documenten:

- Wabo-beleidsplan gemeente Winterswijk.
- Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.

Doelstellingen

We pakken drugsproblematiek en ondermijning aan en vergroten het veiligheidsgevoel van onze inwoners.

Activiteiten

We treden hard op tegen drugsoverlast en -handel, versterken de zichtbaarheid en samenwerking van boa's en politie, ronden de uitbreiding van bluswatervoorzieningen af en zetten de aanpak van ondermijning voort.

Samen met de politie treden we hard op tegen drugsoverlast en -handel, onder andere bij scholen, met handhavingsinstrumenten en drugshonden. Boa's, politie en ketenpartners zoals jongerenwerkers en Halt zijn zichtbaar en werken nauw samen in wijk en buitengebied. In 2027 ronden we de bluswatervoorzieningen af in overleg met de Veiligheidsregio. Ook zetten we de aanpak van ondermijning voort, regionaal en met de internationale tafel met Duitsland.

Kwaliteit (toelichting)

Als er sprake is van drugsoverlast, treden we op via zowel het strafrecht als het bestuursrecht.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopend proces.

Tijd (indicator)

Doelstellingen

We werken aan een veilige samenleving door criminaliteit, ondermijning, oplichting en digitale criminaliteit te voorkomen en te beperken.

Activiteiten

Vergroten van de weerbaarheid van inwoners en ondernemers door preventie, voorlichting en bewustwordingscampagnes gericht op (digitale) veiligheid

Vergroten van de weerbaarheid van inwoners en ondernemers door bewustwording, voorlichting en preventieve activiteiten gericht op het herkennen en voorkomen van ondermijnende criminaliteit en digitale veiligheid. Wij zijn gestart met activiteiten gericht op het versterken van weerbaarheid en veerkracht van onze inwoners, onze samenleving en onze gemeentelijke organisatie, zodat Winterswijk bij crises, maatschappelijke spanningen en onverwachte ontwikkelingen sterk en goed is voorbereid. We vervolgen deze activiteiten in 2027.

Kwaliteit (toelichting)

Door voorlichting en preventiecampagnes vergroten we het bewustzijn van ondernemers en inwoners over de verschillende vormen van ondermijning en digitale veiligheid. Tegelijkertijd versterken we hun weerbaarheid en bevorderen we de meldingsbereidheid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Dit is een doorlopend proces.

Tijd (indicator)

Indicatoren

Om te kunnen beoordelen of we de genoemde doelstellingen hebben behaald, raadplegen we de volgende bronnen:

- Waarstaatjegemeente.nl
- De misdaadcijfers van de politie
- De veiligheidsmonitor
- Datalab GO
- Conneqt

Op basis van deze bronnen krijgen wij onder andere inzicht in het percentage inwoners dat zich veilig voelt, het aantal misdrijven en het aantal overlastmeldingen. Ons streven is dat het percentage inwoners dat zich veilig voelt stijgt, en het aantal misdrijven en overlastgevallen daalt. Op basis van de gegevens uit deze bronnen kunnen wij onze inzet waar nodig bijsturen.

Risico's

Dit beleidsveld bestaat uit veel verschillende soorten activiteiten. Om die reden benoemen we geen algemene risico's. De risico's worden per activiteit zelfstandig afgewogen.

Financiële afwijkingen programma 4

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	**30**	**88**	**223**	**43**	**266**	**266**	**45**	**1**
0.2 Burgerzaken	**644**	**762**	**821**	**-6**	**815**	**703**	**477**	**410**
0.4 Overhead	**1.744**	**1.102**	**1.047**	**142**	**1.189**	**1.189**	**1.189**	**1.189**
Totaal 4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	**2.418**	**1.952**	**2.091**	**180**	**2.271**	**2.159**	**1.711**	**1.600**
4.2 Openbare orde en veiligheid								
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**9**	**115**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**19**	**18**	**18**	**0**	**18**	**18**	**18**	**18**
Totaal 4.2 Openbare orde en veiligheid	**29**	**132**	**18**	**0**	**18**	**18**	**18**	**18**
Totaal Baten	**2.446**	**2.084**	**2.109**	**180**	**2.289**	**2.177**	**1.729**	**1.618**
Lasten								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	**4.372**	**4.091**	**3.375**	**65**	**3.439**	**3.416**	**2.955**	**2.982**
0.2 Burgerzaken	**1.236**	**1.408**	**1.425**	**149**	**1.574**	**1.433**	**1.441**	**1.406**
0.4 Overhead	**14.830**	**17.044**	**15.866**	**1.117**	**16.984**	**16.537**	**16.594**	**16.441**
Totaal 4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	**20.438**	**22.542**	**20.666**	**1.331**	**21.997**	**21.386**	**20.990**	**20.828**

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
4.2 Openbare orde en veiligheid								
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**2.183**	**2.373**	**2.240**	**188**	**2.428**	**2.427**	**2.427**	**2.426**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**1.118**	**1.278**	**1.232**	**54**	**1.286**	**1.278**	**1.295**	**1.295**
Totaal 4.2 Openbare orde en veiligheid	**3.301**	**3.652**	**3.472**	**242**	**3.714**	**3.705**	**3.722**	**3.721**
Totaal Lasten	**23.739**	**26.194**	**24.139**	**1.573**	**25.711**	**25.091**	**24.712**	**24.549**
Onttrekkingen								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	**18.683**	**29.689**	**0**	**1.081**	**1.081**	**125**	**125**	**0**
Stortingen								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening								
0.1 Bestuur	**1.267**	**3.770**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-3.876**	**1.809**	**-22.030**	**-312**	**-22.341**	**-22.789**	**-22.858**	**-22.931**

Bestuur, organisatie en dienstverlening

De baten zijn € 180.000 hoger, wat grotendeels als volgt te verklaren is:

- AZWA-gelden € 142.000 V
- Regiocoördinator TECH.LAND € 43.000 V

AZWA-gelden
Vanaf 2027 worden structureel middelen vanuit het AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord) ontvangen, dit bedraagt in 2027 € 142.000.
Regiocoördinator TECH.LAND
In de periode 2026-2028 wordt het project Regiocoördinator TECH.LAND uitgevoerd. De totale projectkosten bedragen € 217.400 in 3 jaar, tegenover dit bedrag staan baten van € 217.400. Deze baten zijn conform de subsidiebeschikking in 4 jaren begroot (zie ook toelichting hieronder t.a.v. de lasten).

De lasten zijn € 1.331.000 hoger, wat grotendeels als volgt te verklaren is:

- Regiocoördinator TECH.LAND € 90.000 N
- Beheerplan onderhoud € 195.000 N
- Indexeringen Gemeentehuis en Raadhuis € 42.000 N
- ICT Kosten € 290.000 N
- Personeelskosten € 879.000 N

Regiocoördinator TECH.LAND
Voor het project Regiocoördinator TECH.LAND zijn € 90.000 aan kosten geraamd. De totale projectkosten bedragen € 217.400 in 3 jaar, tegenover dit bedrag staan baten van € 217.400. (zie ook toelichting hierboven t.a.v. de baten).
Beheerplan onderhoud
Voor het Gemeentehuis en Raadhuis bedragen de lasten door de verwerking van het Raadsbesluit van 24 februari 2026 ten aanzien van het Beheerplan onderhoud 2026-2036 € 195.000. Zie ook Programma 2 beleidsveld Sport.
Indexeringen Gemeentehuis en Raadhuis
Vanwege contractuele indexeringen is een bedrag van € 42.000 bijgeraamd. Dit betreft onder andere de indexering van schoonmaakkosten en restauratieve voorzieningen.
ICT Kosten
De ICT Kosten stijgen door indexeringen (€ 91.000), daarnaast is voor 2027 een bijdrage ad € 150.000 opgenomen i.v.m. de implementatie van IAAS. Daarnaast nemen de structurele ICT-kosten nemen toe vanwege outsourcing van diensten, deze worden gedekt uit middelen die vrijkomen doordat er sprake is van lagere kapitaallasten. Deze toename betreft dus een budgetneutrale correctie in de meerjarenbegroting, zie hiervoor ook de bijlage investeringen.
Personeelskosten
De personeelskosten nemen met € 2.412.000 toe, hiervan wordt € 1.533.000 doorbelast naar andere taakvelden. Dit wordt met name verklaard door:

- Indexatie i.v.m. CAO-verhogingen en tredeverhogingen € 814.000
- Uitbreiding formatie (11,3 FTE) voor een bedrag van € 1.153.000. Het gaat bij deze uitbreiding van de formatie voornamelijk om de uitbreiding van wettelijke taken. Om deze reden ontvangt de gemeente Winterswijk van het Rijk dan ook specifieke uitkeringen (SPUK's). Het betreffen:
    - Domein bedrijfsvoering en dienstverlening:
        - Recordmanager en helpdeskmedewerker (1,5 FTE). Deze functies worden deels gedekt vanuit nog beschikbare formatieruimte in dit domein.
        - 2,0 FTE bij ZOOV, dit betreft een budgetneutrale wijziging i.v.m. doorbelasting naar andere gemeenten en dekking door SPUK-gelden.
        - Voor de inzet van een projectleider Europese Aanbesteding Bedrijfsapplicaties is voor 2027 € 250.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt gedekt uit de reserve organisatieontwikkeling (zie toelichting hieronder).
    - Fysiek domein:
        - Team duurzaamheid diverse functies voor 7,8 FTE. Deze worden gedekt door CDOKE-gelden (specifieke uitkeringen).
- Toename van de overige personeelskosten ad € 75.000. Dit betreft onder meer de stijging van de reis- en verblijfkostenvergoeding i.v.m. indexatie en verruiming en toename personeel. Daarnaast is er sprake van structureel hogere lasten van UWV-uitkeringen, waaronder WW, omdat de gemeente eigenrisicodrager is.
- Voor de doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoeringskosten verwijzen wij naar bijlage 5.

Openbare orde en veiligheid
Aan de batenkant is er geen sprake van mutaties.

Aan de lasten kant is sprake van een toename van in totaal € 242.000 welke voor het merendeel (€ 172.000) bestaat uit de bijdrage aan de VNOG (Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland). De toename van de lasten vindt zijn oorzaak in loon-en prijsindices, toegepaste ramingsgrondslagen, ontwikkelrichtingen en autonome ontwikkelingen. Daarnaast is sprake van een doorbelasting inzake de kapitaallasten vanuit de taakvelden van € 52.000, hiervoor verwijzen wij naar bijlage 5 waarin de uitgangspunten toegelicht zijn.

Kredieten
In de begroting 2027-2030 zijn binnen dit programma diverse kredieten opgevoerd. Hieronder vindt u de 5 belangrijkste kredieten, die voor de jaren 2027-2030 zijn opgenomen.

Krediet	Bedrag	Jaar
Mobiele telefonie	€ 264.000	2029
Software	€ 97.000	2027
Hardware	€ 92.000	2027
Auto handhaving	€ 45.000	2028
Ipads	€ 27.500	2030

Voor een volledig overzicht van de kredieten die zijn opgenomen in de begroting 2027-2030 verwijzen wij naar bijlage 4.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves
De onttrekking van € 250.000 betreft de onttrekking volgens het collegebesluit van 16-12-2025 om een externe projectleider in te huren voor de aanbesteding van bedrijfsapplicaties en dit te dekken uit het bestemmingsreserve organisatieontwikkeling.

Programma 5 Inkomsten van Winterswijk
Inleiding
Dit programma omvat de inkomsten van onze gemeente die ook algemene dekkingsmiddelen zijn: de algemene uitkering uit het gemeentefonds en onze lokale heffingen.

In de andere vier programma's staan nu de activiteiten en budgetten die ook daadwerkelijk horen bij onze ambities en doelstellingen én waarop wij (bij)sturingsmogelijkheden hebben. Het college voert de begroting uit binnen de programma's en is in dat kader bevoegd om activiteiten bij te sturen en budgetten bij te stellen.
De (bij)sturingsmogelijkheden voor programma 5 zijn beperkt. Op de algemene uitkering hebben wij als individuele gemeente geen invloed. Daarnaast kunnen we de hoogte van de lokale heffingen alleen voor aanvang van het begrotingsjaar bepalen.

5.1 Algemene middelen

Ambitie

We zijn een financieel gezonde gemeente. De ambities in onze begroting zijn passend bij het financiële perspectief zoals dat nu bekend is.
Relevante documenten:

- Financiële verordening gemeente Winterswijk
- Treasurystatuut
- Planning- en control-documenten

Doelstellingen

Behouden gezonde financiële positie

Activiteiten

Monitoring en uitvoering van de begroting via P&C-documenten

Met de documenten in onze planning- en control (P&C)-cyclus stellen we onze ambities, doelstellingen en activiteiten voor het komende jaar vast (de begroting). Daarnaast volgen we de realisatie daarvan (bestuursrapportage), stellen we indien nodig budgetten bij (financiële prognoses) en leggen we verantwoording af (jaarstukken). Hierdoor houden we zicht op onze financiële positie en kunnen we bijsturen wanneer dat nodig is.

Kwaliteit (toelichting)

In het jaar 2027 stellen we de volgende P&C-producten op:

- Eerste bijstelling begroting 2027 (uitwerking van het Uitvoeringsplan)
- Jaarstukken 2026.
- Kaderbrief 2028.
- Eerste bestuursrapportage 2027, inclusief eerste financiële prognose.
- Tweede voortgangsrapportage 2027, inclusief tweede financiële prognose.
- Begroting 2028.

NB: evenals in voorgaande jaren worden de Kaderbrief 2028 en de 1e Bestuursrapportage 2027 (inclusief financiële prognose) gecombineerd in 1 document.

Kwaliteit (indicator)

Tijd (toelichting)

Raadsvergadering juni 2027:

- Jaarstukken 2026.
- Kaderbrief 2028.
- Eerste bestuursrapportage 2027, inclusief eerste financiële prognose.

Raadsvergadering oktober/november (uiterlijk 15 november) 2027:

- Begroting 2028.

Raadsvergadering december 2027:

- Tweede voortgangsrapportage 2027, inclusief tweede financiële prognose.

Tijd (indicator)

Indicatoren

- Financiële kengetallen
- Weerstandsratio

Een toelichting op deze indicatoren is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Risico's

Ontwikkeling van de algemene uitkering: zie hoofdstuk 'De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief'.
Ontwikkeling van lonen, prijzen en rente: in de bijlage Uitgangspunten begroting staat vermeld van welke loon-, prijs- en renteontwikkelingen we uitgaan. Als deze in 2027 sterker stijgen dan geraamd, dan is dat nadelig voor onze begroting.

5.2 Lokale belastingen

Ambitie

Met de opbrengst van onze lokale belastingen betalen we een deel van onze voorzieningen en zijn we minder afhankelijk van het Rijk. Daarbij vinden we een eerlijke verdeling van de lasten belangrijk.
Onze lokale belastingdruk is in balans met het niveau van dienstverlening dat we bieden. Wanneer het gaat om heffingen en leges, is ons uitgangspunt dat deze doorgaans de kosten dekken. Tenzij ze significant afwijken van vergelijkbare tarieven in andere gemeenten of als er plotseling sprake is van een aanzienlijke verhoging.
Om ervoor te zorgen dat onze ambities financieel haalbaar blijven, leggen we tevens de nadruk op het verkrijgen van (Europese) subsidies in plaats van op het verhogen van lokale belastingen.
Relevante documenten:

- Belastingverordeningen

Doelstellingen

De onroerende zaakbelastingen worden gefixeerd op de opbrengst, met uitzondering van inflatie en areaaluitbreiding

Doelstellingen

We maken meerjarige afspraken over de toeristenbelasting

Indicatoren

Zie de paragraaf lokale heffingen.

Risico's

De riool- en waterzorgheffing wordt geheven op basis van het waterverbruik van burgers. Het tarief wordt gebaseerd op het gemiddelde verbruik in de afgelopen drie jaar, maar de afrekening is gebaseerd op het daadwerkelijke verbruik. Dit kan afwijken van het gemiddelde over de drie voorgaande jaren.
De bouwleges worden grotendeels gebaseerd op de bouwkosten. De totale aanvragen en de bouwsommen zijn lastig in te schatten, ook gezien ontwikkelingen waar de gemeente geen invloed op heeft (zoals stijgende bouwkosten).
De daadwerkelijke opbrengsten van de riool- en waterzorgheffing en de bouwleges kunnen hierdoor significant afwijken van de begroting.

Financiële afwijkingen programma 5

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Baten								
5.1 Algemene middelen								
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	346	811	107	0	107	107	107	107
0.5 Treasury	3.428	638	477	36	513	513	513	513
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	79.659	78.631	76.668	4.580	81.248	78.176	78.645	79.753
Totaal 5.1 Algemene middelen	83.433	80.080	77.252	4.616	81.868	78.796	79.265	80.373
5.2 Lokale belastingen								
0.61 OZB woningen	4.295	4.427	4.372	132	4.504	4.623	4.652	4.668
0.62 OZB niet-woningen	3.365	3.443	3.248	68	3.317	3.317	3.317	3.317
0.64 Belastingen overig	82	65	65	-3	62	62	62	62
Totaal 5.2 Lokale belastingen	7.742	7.935	7.685	197	7.882	8.001	8.030	8.046
Totaal Baten	91.175	88.014	84.937	4.813	89.750	86.797	87.295	88.419
Lasten								
5.1 Algemene middelen								
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	380	943	271	8	279	278	277	276
0.5 Treasury	1.440	-1.290	-768	-90	-858	-1.672	-2.151	-1.803
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	36	36	-36	0	0	0	0
Totaal 5.1 Algemene middelen	1.820	-310	-461	-119	-580	-1.394	-1.875	-1.527
5.2 Lokale belastingen								
0.61 OZB woningen	277	305	310	-70	240	240	240	240
0.62 OZB niet-woningen	107	99	99	-19	80	80	80	80
0.64 Belastingen overig	22	24	24	-6	18	18	18	18
Totaal 5.2 Lokale belastingen	406	427	432	-95	337	337	337	337

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027 stand 1e prognose 2026	Aanpassing begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Totaal Lasten	**2.226**	**118**	**-29**	**-213**	**-242**	**-1.057**	**-1.538**	**-1.190**
Gerealiseerd resultaat	**88.949**	**87.897**	**84.966**	**5.027**	**89.993**	**87.854**	**88.833**	**89.609**

Algemene middelen

De baten zijn € 4.616.000 hoger, wat grotendeels als volgt te verklaren is:

- Algemene uitkering € 4.580.000 V

Algemene uitkering
Het voordeel van de algemene uitkering is gebaseerd op de septembercirculaire 2025 (€ 69.000) en de meicirculaire 2026 (€ 4.511.000) .
De lasten zijn € 119.000 lager, wat grotendeels als volgt te verklaren is:

- Rente € 97.000 V

Rente
De gewijzigde investeringsplanning levert een rentevoordeel van € 97.000 op. Hierbij is er sprake van een verschuiving tussen langlopende en kortlopende rente, omdat de financieringsbehoefte met kortlopende geldleningen gefinancierd kan worden.

Lokale belastingen

De baten zijn € 197.000 hoger, wat grotendeels als volgt te verklaren is:

- Onroerende zaakbelasting € 200.000 V

Onroerende zaakbelasting
Het voordeel van de onroerende zaakbelasting betreft areaaluitbreiding (€ 73.000) en reguliere indexatie van de OZB-tarieven (2,1%: € 159.000). Hieronder is ook een aframing van de dwangbevelopbrengsten (€ 32.000) gebaseerd op realisatie in de afgelopen jaren verantwoord.
De lasten zijn € 95.000 lager, wat grotendeels als volgt te verklaren is:

- Doorbelastingen € 90.000 V

Doorbelastingen
Voor de doorbelaste kapitaallasten en bedrijfsvoeringskosten verwijzen wij naar bijlage 5.

Kredieten

Er zijn geen kredieten binnen dit programma.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

In 2027 zijn er geen onttrekkingen of toevoegingen aan de bestemmingsreserves begroot.

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf licht de gemeentelijke belastingen nader toe. Na de algemene uitkering uit het gemeentefonds vormen de belastingen onze belangrijkste inkomstenbronnen.
We onderscheiden drie typen gemeentelijke belastingen. De onderstaande drie belastingtypen lichten we later in deze paragraaf verder toe:

- Algemene belastingen
- Bestemmingsheffingen
- Retributies

De opbrengsten van de algemene belastingen tellen we op bij de algemene middelen. Dit betekent dat we de opbrengsten van deze belastingen niet labelen. We kunnen ze daardoor voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen inzetten. Voorbeelden van deze algemene belastingen zijn de onroerendezaakbelastingen (OZB), precariobelasting, reclamebelasting, forensenbelasting en toeristenbelasting.
De opbrengsten van bestemmingsheffingen worden ingezet voor specifieke voorzieningen. Deze specifieke voorzieningen hebben wel een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en rioolheffing.
We heffen retributies als de gemeente een specifieke dienst verleent; de leges, begraafrechten en marktgelden zijn de belangrijkste retributies binnen de gemeente Winterswijk.
We mogen geen winst maken op bestemmingsheffingen en retributies. De begrote opbrengst mag dus niet hoger zijn dan de begrote kosten om de diensten te verlenen.

Beleid

We hanteren de volgende uitgangspunten:

- De opbrengst van de onroerendezaakbelasting (OZB) is in 2027 gelijk aan die van 2026 (exclusief inflatie en areaaluitbreiding).
- Het inflatiepercentage van 2,1% is gebaseerd op de loon- en prijsindices van het Centraal Planbureau (CPB). Dit staat in tabel 4.2.2 van de meicirculaire van het Gemeentefonds 2026.
- De rioolheffing is 100% kostendekkend op basis van het Gemeentelijk Waterplan (GWP). We zijn aan het zoeken naar mogelijkheden om de kosten zodanig te beheersen dat de kaders van het GWP overeind blijven. Momenteel wordt er een deel uit de algemene reserve gebruikt om de kosten niet harder te laten stijgen dan de inflatie.
- De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend.
- Bij de leges streven we naar 100% kostendekking.

Belastingdruk

De belastingdruk geeft aan welke belastingen onze inwoners direct in hun portemonnee voelen. Om deze belastingdruk te berekenen, tellen we de OZB, de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing bij elkaar op.
In de tabel Belastingdruk 2027 rekenen we met een gemiddelde WOZ-waarde van € 360.000 voor een woning. De verwachte waardestijging is 6,5% voor woningen. Verderop in deze paragraaf lichten we de vermelde bedragen verder toe.
De belastingdruk voor de inwoner ziet er als volgt uit:

Gezin (eigen woning)	2025	2026	2027	
	WOZ-waarde € 307.000	WOZ-waarde € 338.000	WOZ-waarde € 360.000*	
Belastingen:				
Onroerende-zaakbelasting	303,00	314,00	315,00	
Afvalstoffenheffing				
- vastrecht	205,00	212,00	221,00	
- variabel deel (14 aanbiedingen)	21,00	21,70	22,40	
Rioolheffing (127m³)	389,89	400,05	412,75	
Totaal	**918,89**	**947,75**	**971,15**	2,47%
Gezin (huurwoning)	2025	2026	2026	
Belastingen:				
Afvalstoffenheffing				
- vastrecht	205,00	212,00	221,00	
- variabel deel (14 aanbiedingen)	21,00	21,70	22,40	
Rioolheffing (127m³)	389,89	400,05	412,75	
TOTAAL	**615,89**	**633,75**	**656,15**	3,53%

* 6,5% waardestijging

De stijging is het gevolg van een hogere OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Het college heeft als uitgangspunt dat de OZB-opbrengst gelijk blijft, met uitzondering van de areaaluitbreiding en de inflatie. Dit betekent dat ongeacht de waardestijging (of -daling) de verschuldigde OZB niet verandert. Voor 2026 verwachten we een waardestijging voor woningen van gemiddeld 6,5%, wat hoger is dan de inflatie. Rekening houdend met het inflatiepercentage, dat voor 2027 is vastgesteld op 2,1%, daalt het tarief.
Daarnaast stijgt het tarief voor de afvalstoffenheffing. Dit komt doordat de kosten van ROVA stijgen. Om 100% kostendekkend te blijven, verhogen we het tarief voor het vastrecht met € 9 (€ 221,00) en het tarief voor de aanbiedingen met € 0,05 (€ 1,60).
Tot slot gaan we ook de tarieven voor de riool- en waterzorgheffing verhogen. De tarieven stijgen met € 0,10 per m³ ingenomen water. Dat is een stijging van 3,1%. De verwachting is dat het verbruik stabiel blijft.
De belastingdruk voor de inwoner die in een eigen woning woont met een gemiddelde WOZ-waarde, stijgt met € 23,40. Rekening houdend met de inflatie (2,1%), stijgt de belastingdruk in reële zin met 0,37%. Voor de inwoner in een huurwoning stijgt de belastingdruk met € 22,40. Rekening houdend met de inflatie stijgt de belastingdruk in reële zin met 1,43%.
Door afval goed te scheiden, kunnen inwoners zelf invloed uitoefenen op een deel van de verschuldigde afvalstoffenheffing. Immers, hoe minder restafval wordt aangeboden, hoe lager het variabele deel. Door verstandig met het waterverbruik om te gaan, is het ook mogelijk om minder riool- en waterzorgheffing te betalen. Dit komt doordat we de riool- en waterzorgheffing per m³ ingenomen water afrekenen.

Opbrengst heffingen

Belastingsoort	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
OZB eigenaren woningen	*4.188.000*	*4.332.000*	*4.496.000*
OZB eigenaren niet-woning	*1.873.000*	*1.928.000*	*1.969.000*
OZB gebruikers niet-woning	*1.283.000*	*1.320.000*	*1.348.000*
OZB Totaal	7.344.000	7.580.000	7.813.000
Reclamebelasting	105.000	125.000	140.000
Toeristenbelasting	1.054.000	1.100.000	1.100.000
Forensenbelasting	90.000	110.000	120.000
Precariobelasting	50.000	65.000	62.000
Afvalstoffenheffing	3.160.000	3.215.000	3.372.000
Rioolheffing	4.355.000	4.470.000	4.564.000
Grafrechten	239.000	238.000	238.000
Marktgelden	130.000	133.000	136.000
Leges omgevingsvergunningen	1.340.000	1.948.880	2.143.000
Leges	572.000	769.000	828.000
Totaal	**18.439.000**	**19.753.880**	**20.516.000**

Onroerendezaakbelastingen

De verwachting is dat de gemiddelde WOZ-waarde met zo'n 6,5% stijgt. Voor niet-woningen is de verwachting dat de waarden met 2,5% stijgen. Deze aannames zijn op basis van de inschatting van de Waarderingskamer. De exacte invloed is op dit moment nog niet bekend, omdat de herwaardering voor belastingjaar 2027 nog in volle gang is. Eind 2026 wordt de herwaardering afgerond en is duidelijk wat de nieuwe WOZ-waarden voor 2027 zijn.
Het college heeft als uitgangspunt dat de opbrengst van de OZB wordt gefixeerd. Wel wordt er nog rekening gehouden met areaaluitbreidingen en de inflatiecorrectie (2,1% voor 2027). Door het fixeren van de opbrengst wordt het tarief dus gewijzigd. Hierbij geldt dat bij een daling van de WOZ-waarden het tarief stijgt, en bij een stijging van de WOZ-waarden wordt het tarief lager. Dit komt doordat we bij het berekenen van de OZB de WOZ-waarde vermenigvuldigen met het tarief.
De OZB-tarieven voor 2027 zijn, onder voorbehoud van de vaststelling van de belastingverordeningen eind 2026, als volgt:

Tarieven Onroerende-zaakbelasting (OZB)	2025	2026	2027
Eigendom woning	0,0987%	0,0929%	0,0877%
Eigendom niet-woning	0,2723%	0,2746%	0,2564%
Gebruik niet-woning	0,2154%	0,2173%	0,2007%

Toeristenbelasting

Recentelijk is er een vergelijkend onderzoek gedaan door een extern adviesbureau. Dit vormt de basis om met de sector te komen tot meerjarige afspraken over de toeristenbelasting. Deze hebben effect vanaf 2028. Het tarief voor 2027 blijft gelijk aan het tarief van 2026.

Forensenbelasting

Voor het tarief van de forensenbelasting zoeken we aansluiting bij de toeristenbelasting. Het forfaitaire tarief voor een vakantiewoning in de toeristenbelasting is ook van toepassing op de gemeubileerde woning bij de forensenbelasting. Aangezien het tarief voor de toeristenbelasting niet wijzigt, blijft dit tarief gelijk op € 370.

Precariobelasting
We heffen precariobelasting voor het gebruik van gemeentegrond. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de terrassen bij cafés en restaurants en aan uitstallingen. Deze worden voor 2027 geïndexeerd.

Afvalstoffenheffing
Inwoners betalen alleen voor het aanbieden van hun restafval. Herbruikbare afvalstoffen halen we tegen nultarief op. De afvalstoffenheffing bestaat daarom uit een vastrecht en een tarief per restafvalaanbieding.
Wij berekenen de kosten voor de afvalinzameling van ROVA door in onze tarieven. Omdat deze kosten gestegen zijn, stijgen ook de tarieven. Om 100% kostendekkend te blijven, hebben we de kostenstijging verwerkt in zowel het vastrecht, als in de aanbiedingen. Zo betaalt iedereen mee aan de toegenomen lasten.
De tariefontwikkeling ziet er als volgt uit:

Tarieven afvalstoffenheffing	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing			
Vastrecht	205,00	212,00	221,00
Variabel:			
Ondergrondse verzamelcontainer	1,50	1,55	1,60
140 liter restafvalcontainer	6,00	6,20	6,40
240 liter restafvalcontainer	9,00	9,30	9,60

Rioolheffing
Het Gemeentelijk Waterbeheersingsplan (GWP) vormt de basis voor de tarieven. Hierin is opgenomen welke kosten we hebben gemaakt en welke we de komende jaren gaan maken. Door de uitbreiding van de watertaken van de gemeente, kunnen we meer kosten onder de riool- en waterzorgheffing scharen. In het GWP is hier een verdere invulling aan gegeven.
Binnen de gemeente Winterswijk volgen we het waterspoor voor de riool- en waterzorgheffing. Dit betekent dat we de inwoner belasten voor het daadwerkelijke waterverbruik. De aanslagoplegging verloopt via het waterbedrijf Vitens. De gemeente 'lift' mee met de aanslagoplegging door Vitens. Aan de hand van het door Vitens berekende waterverbruik, legt Vitens namens de gemeente de aanslag voor de riool- en waterzorgheffing op. Bij het bepalen van de tarieven gaan we uit van een gemiddeld waterverbruik over de afgelopen drie jaar. Vitens levert in november het waterverbruik over de afgelopen periode aan. Met dit waterverbruik houden we rekening bij het berekenen van de tarieven voor 2027.
Momenteel wordt er een onderzoek gedaan door een extern bureau naar de verschillende manieren om de rioolheffing te heffen. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor de riool- en waterzorgheffing vanaf 2028.

Tarieven Riool- en waterzorgheffing	2025	2026	2027
per m³			
0-500 m³	3,07	3,15	3,25
501 - 5.000 m³	3,03	3,10	3,21
5.001 - 20.000 m³	2,95	3,06	3,16
20.001m³ en meer	0,00	0,00	0,00

Grafrechten
De kosten voor de begraafplaats zijn al jaren hoger dan de opbrengsten. Dit komt voornamelijk doordat we voor de oudere graven geen inkomsten meer ontvangen en deze wel onderhouden.

Marktgelden

De marktgelden leggen we op aan de marktkooplieden die op de woensdag en zaterdag een kraam hebben op de markt. Deze worden voor 2027 geïndexeerd, zoals is afgesproken met de sector.

Tarieven marktgeld	2025	2026	2027
per m³:			
Zaterdag	1,18	1,21	1,24
Zaterdag vette waren	1,60	1,64	1,67
Woensdag	0,74	0,76	0,79
Woensdag vette waren	1,00	1,03	1,05

Leges algemene dienstverlening

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Dit betekent voor de gemeente dat de werkzaamheden voor de beoordeling van een vergunningsaanvraag zijn veranderd. Dit heeft ook gevolgen voor de in rekening te brengen leges. We blijven leges heffen voor het uitvoeren van de ruimtelijke toets. Daarnaast kunnen we leges gaan heffen voor de aanvraag van milieuvergunningen. De vaste tarieven worden wel geïndexeerd met 2,1% , maar de percentages die een relatie hebben met de bouwsom blijven gelijk. Dit omdat de aanname is dat de bouwsom al geïndexeerd is. Ook is ingeschat dat er meer wordt gebouwd tegen een hogere bouwsom.

Reclamebelasting

Het hoofddoel van de reclamebelasting is de bevordering en versterking van het centrale gebied van Winterswijk. Om dit te bereiken is de stichting Ondernemers Fonds Centrum Winterswijk (OFCW) in het leven geroepen. De gemeente int reclamebelasting, met als doel zoveel mogelijk ondernemers in het centrum te betrekken.
Nadat we onze eigen kosten hebben afgetrokken, storten we de opbrengst op de rekening van de stichting. Er is een convenant gesloten tussen de stichting en de gemeente, waarin duidelijke afspraken zijn vastgelegd over de besteding van het geld. Dit waarborgt dat de middelen daadwerkelijk worden ingezet ten behoeve van het centrumgebied.
Voor 2027 blijft het tarief gelijk aan 2026.

Kwijtschelding

Burgers die op het sociaal minimum leven, kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing.
Voor burgers die het afgelopen jaar kwijtschelding hebben gehad, laten we bij het inlichtingenbureau controleren of zij nog voldoen aan de voorwaarden. Als dit zo is, wordt automatisch kwijtschelding verleend. Burgers hoeven hiervoor dan geen verzoek tot kwijtschelding meer in te dienen.
Het gaat hierbij alleen om het vastrecht van de afvalstoffenheffing. Zo stimuleren we ook burgers die in aanmerking komen voor kwijtschelding om het afval zoveel mogelijk te scheiden.
Bij de riool- en waterzorgheffing schelden we een waterverbruik kwijt van maximaal 45 m³ per persoon per huishouden. We informeren Vitens ook als er kwijtschelding is verleend.

Kostenonderbouwing

In de paragraaf lokale heffingen is een overzicht opgenomen van de baten en lasten voor die heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten.

In deze paragraaf is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, begraafrechten, marktgelden en leges kostendekkend zijn. Voor deze belastingsoorten geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Onder maximaal kostendekkend verstaan we dat de geraamde baten de geraamde kosten niet mogen overschrijden. Verder houden we rekening met de overhead.
De overheadkosten omvatten alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de gemeentelijke organisatie en die niet rechtstreeks aan de primaire beleidstaken kunnen worden toegerekend. Het betreft onder meer uitgaven voor bestuursondersteuning, financiën, personeelszaken, communicatie, juridische zaken, informatievoorziening, huisvesting, automatisering en facilitaire dienstverlening. De overhead ondersteunt de uitvoering van de gemeentelijke programma's en draagt bij aan een doelmatige en efficiënte bedrijfsvoering.
Hieronder geven we achtereenvolgens een overzicht van de kostenonderbouwing voor de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, begraafrechten, marktgelden en leges.

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	
Kosten:	
Afval	€ 3.481.000
Overhead	€ 138.000
Totale Kosten	€ 3.619.000
Opbrengsten:	
Opbrengst Belastingen	€ 3.372.000
Overige Opbrengsten	€ 247.000
Totale opbrengsten	€ 3.619.000
Dekking	**100%**

Kostenonderbouwing rioolheffing

Kostendekkendheid riool- en waterzorgheffing	
Kosten:	
Riolering	€ 4.262.000
Overhead	€ 345.000
Totale Kosten	€ 4.607.000
Opbrengsten:	
Opbrengst Belastingen	€ 4.565.000
Overige Opbrengsten	€ 42.000
Totale opbrengsten	€ 4.607.000
Dekking	**100%**

Kostenonderbouwing grafrechten

kostendekkendheid grafrechten	
Kosten:	
Begraafplaats	€ 302.000
Overhead	€ 65.000
Totale Kosten	€ 367.000
Opbrengsten:	
Opbrengst Belastingen	€ 238.000
Overige Opbrengsten	€ -
Totale opbrengsten	€ 238.000
Dekking	**65%**

Kostenonderbouwing marktgelden

Kostendekkendheid marktgelden	
Kosten	
Warenmarkt	113.000
Overhead	51.000
Totale kosten	166.000
Opbrengsten	
Opbrengst belastingen	133.000
Overige opbrengsten	15.000
Totale opbrengsten	148.000
Dekking	89%

Kostenonderbouwing leges

Voor de kostendekkendheid van de leges geldt dat de opbrengst van alle leges samen maximaal 100% mag zijn van de begrote kosten. Dit kan betekenen dat er op onderdelen een overdekking is en op andere onderdelen een onderdekking. Uit de tabel blijkt dat er voor geen van de leges sprake is van overdekking. Hiermee voldoen we aan de wettelijke eis dat de totaal begrote opbrengsten de begrote kosten niet mogen overschrijden.
De genoemde titels en hoofdstukken zijn terug te vinden in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening. Hierin staan de diverse productgroepen opgenomen, met de daarbij behorende tarieven. Opgenomen zijn alleen die hoofdstukken waar activiteiten in plaatsvinden.

Kostendekkendheid leges				
		Lasten (incl overhead)	Baten	Dekking in %
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening			
§ 1.1	Burgerlijke stand	42.129	25.000	59%
§ 1.2	Reisdocumenten/ID-kaart	606.599	547.140	90%
§ 1.3	Rijbewijzen	214.594	179.328	84%
§ 1.4	Verstrekkingen uit Basisregistratie Personen	53.862	34.000	63%
§ 1.5	Bestuursstukken	0	0	0%
§ 1.6	Vastgoedinformatie	0	0	0%
§ 1.7	Overige publiekszaken	7.619	4.500	59%
§ 1.8	Gemeentearchief	0	0	0%
§ 1.9	Bijzondere wetten	29.134	25.500	88%
§ 1.10	Diversen	2.135	500	23%
	Subtotaal	***956.072***	***815.968***	***85%***
Hoofdstuk 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving			
§ 2.1	Algemene bepalingen	0	0	0%
§ 2.2	Voorfase	0	0	0%
§ 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	2.156.067	2.131.483	99%
§ 2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	0	0	0%
§ 2.5	Milieubelastende activiteiten	0	0	0%
§ 2.6	Lozingsactiviteiten	0	0	0%
§ 2.7	Aanlegactiviteiten	0	0	0%
§ 2.8	Overige activiteiten	0	0	0%
§ 2.9	Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	0	0	0%
§ 2.10	Gelijkwaardigheid	0	0	0%
§ 2.11	Overige tarieven	0	0	0%
§ 2.12	Modaliteiten	11.602	11.500	99%
§ 2.13	Vermindering	0	0	0%
§ 2.14	Teruggaaf	0	0	0%
	Subtotaal	***2.167.669***	***2.142.983***	***99%***
Hoofdstuk 3	Europese Dienstenrichtlijn			
§ 3.1	Horeca	7.152	3.000	42%
§ 3.2	Seksbedrijven	0	0	0%
§ 3.3	Winkeltijdenwet	0	0	0%
§ 3.4	Organiseren evenementen	56.098	5.001	9%
§ 3.5	APV-vergunningen	0	0	0%
§ 3.6	Gereserveerd	0	0	0%
§ 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	16.936	4.000	24%
	Subtotaal	***80.186***	***12.001***	***15%***
	Totaal	**3.203.927**	**2.970.952**	***93%***

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf komen aan de orde:

- Het weerstandsvermogen
- Overzicht risico's
- De financiële kengetallen met toelichting

Normen

Er gelden geen voorgeschreven normen voor de hoogte van het weerstandsvermogen of voor de verplicht voorgeschreven financiële kengetallen. Voor de hoogte van het weerstandsvermogen hanteren we een weerstandsratio van minimaal 1 (zie de toelichting in het onderdeel weerstandsratio).

Wat de financiële kengetallen betreft sluiten we aan bij de signaalwaarden van de provincie Gelderland.
In het kader van het benutten van het surplus van de algemene reserve, is de weerstandscapaciteit een bepalende factor.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente Winterswijk om risico's op te vangen, zonder dat de normale bedrijfsvoering dan wel cruciale voorzieningen voor onze inwoners en bedrijven in gevaar komen.
In deze paragraaf richten we ons vooral op de risico's met een financieel effect; hiervoor is immers een weerstandsvermogen nodig. Risico's die een 'bedreiging' vormen voor het realiseren van beleidsdoelen of projecten, zijn primair onderdeel van de programma's dan wel projecten.
Verder geldt voor de beoordeling van de risico's in deze paragraaf dat het moet gaan om onzekere gebeurtenissen, waarvan het (financieel) effect niet of nauwelijks is in te schatten. En die niet op een andere manier, bijvoorbeeld door te verzekeren, te verleggen zijn of door andere beheersmaatregelen kunnen worden afgedekt.
De hoogte van een uiteindelijk gekozen investering is geen risico in het kader van deze paragraaf. Het gaat immers niet om een onzekere gebeurtenis, maar om een besluit waarop het college en de raad zelf invloed hebben. Eenmaal in uitvoering kan er wel sprake zijn van risico's in de vorm van onzekere gebeurtenissen tijdens de uitvoering. Het is dan zaak dat deze kenbaar zijn voordat het besluit wordt genomen, om deze zoveel mogelijk uit te sluiten dan wel bewust te aanvaarden.
In die gevallen dat een risico vrij zeker is en ook het financieel effect redelijk te kwantificeren is, schrijft het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) voor dat hiervoor een voorziening moet worden getroffen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij voorziene verliezen op grondexploitaties. Mocht dit bij de jaarlijkse actualisatie duidelijk worden, is dat meteen het moment om hiervoor een voorziening te treffen.
Het is dan zaak om de begroting op een andere wijze weer in evenwicht te krijgen. Dat kan door ombuigingen, bezuinigingen, inkomstenverhogingen of een combinatie hiervan. Een ruime algemene reserve (hoge weerstandsratio) biedt echter wel de mogelijkheid om de tijd te nemen voor een dergelijk proces en tot weloverwogen, breed gedragen, afwegingen te komen.

Incidentele weerstandscapaciteit

Feitelijk vormt de algemene reserve, naast de bestedingsfunctie die deze reserve heeft, onze incidentele weerstandscapaciteit. Zolang er geen harde verplichtingen zijn aangegaan ten aanzien van bestemmingsreserves, kan de bestemming van die reserves in theorie worden heroverwogen en kan worden besloten deze toe te voegen aan de algemene reserve. Gezien de stand van de algemene reserve bestaat hiervoor voorlopig geen aanleiding; deze bedraagt ultimo 2026 naar verwachting € 28,7 miljoen.

Structurele weerstandscapaciteit

Zoals hiervoor genoemd wordt onze structurele weerstandscapaciteit in theorie gevormd door een combinatie van ombuigingen, bezuinigingen en inkomstenverhogingen.

Ombuigen en bezuinigen is een lastig proces en vraagt om veel flexibiliteit van de begroting. Dat laatste blijkt echter bijzonder lastig. Aan alle uitgaven liggen immers bewust gekozen beleid of wettelijke regels ten grondslag die we moeten uitvoeren, en waarvan een steeds groter deel een open-einde-karakter heeft. Dat laatste zien we de afgelopen jaren bij vrijwel alle gemeenten als het gaat om de Wmo en jeugdzorg. Maar ook als het lukt om andere beleidsmatige keuzes te maken, zijn de (positieve) financiële effecten hiervan niet direct in te boeken. Vaak is er namelijk al sprake van meerjarige financiële 'verplichtingen' in de vorm van kapitaallasten of subsidies die, wettelijk voorschrift, niet van het ene op het andere moment mogen worden afgebouwd. In deze gevallen biedt de incidentele weerstandscapaciteit (algemene reserve) dus wel tijdelijk uitkomst om dit proces weloverwogen uit te voeren.
Een deel van onze inkomsten (waar ook dienstverlening tegenover staat) zijn al gemaximeerd, omdat een kostendekking van 100% wordt gehanteerd of nagestreefd. Denk bijvoorbeeld aan riool- en afvalstoffenheffing en leges voor vergunningen.
Voor een inkomstenverhoging blijven dan feitelijk de algemene belastingen over, zoals de toeristenbelasting en de OZB. Deze belastingen zijn immers vrij besteedbaar. Voor de hoogte van (de tarieven voor) de toeristenbelasting geldt geen maximum. Het zijn belastingen die door verblijfsaanbieders in de gemeenten aan hun gasten worden doorberekend en aan de gemeente worden afgedragen. Bij een eventuele verhoging is het vooral van belang om te beoordelen of dit een (te) negatief effect heeft op de concurrentiepositie van de verblijfsaanbieders.
Ten aanzien van de hoogte van de OZB gelden ook geen (wettelijke) maximumtarieven. De hoogte daarvan is een politieke keuze. Momenteel is daarover afgesproken dat deze maximaal met de inflatie mag stijgen (gecorrigeerd voor waardestijgingen).
Er kan sprake zijn van heel bijzondere lokale omstandigheden waardoor er grote structurele tekorten zijn die ook niet meteen door ombuigen of bezuinigen kunnen worden opgelost. In dat geval kan een beroep worden gedaan op het zogenaamde artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (FVW). Een beroep op dit artikel kent echter zware 'toelatingseisen', waaronder de eis dat er een OZB-tarief geldt dat minimaal 20% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Bij 'eigen schuld' kan dit percentage hoger worden vastgesteld, omdat de bijdrage op basis van artikel 12 via de algemene uitkering wordt verstrekt en daarmee dus door alle andere gemeenten wordt betaald.
Op basis van die 'norm' van 120% bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor onze gemeente zo'n € 1,8 miljoen.
Samenvatting totaal weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen ultimo 2026, dat we direct kunnen aanwenden, dus zonder heroverweging van bestemmingsreserves dan wel ombuigingen of bezuinigingen, bestaat uit een incidentele capaciteit van ruim € 28,6 miljoen (algemene reserve) en een structurele capaciteit van € 1,8 miljoen (OZB-verhoging).

Risico's

Om te kunnen beoordelen of we over voldoende weerstandsvermogen beschikken, voeren we tweemaal per jaar (bij de begroting en de jaarstukken) een organisatiebrede risico-inventarisatie uit.
Voor de inschatting van de risico's maken we gebruik van de volgende categorieën:

Kans:	Risico-inschatting:

Zeer klein	10%
Klein	25%
Gemiddeld	50%
Groot	70%
Zeer groot	90%

Zeer klein:
Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar daadwerkelijk voordoen. Het zijn risico's die zich slechts een keer in de twintig jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden erg laag is (tot 10%).
Klein:
Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het niet zo waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar daadwerkelijk voordoen. Het zijn risico's die zich een keer in de vier jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden laag is (25%).
Gemiddeld:
Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's die nog beide kanten op kunnen. Het kan zijn dat ze zich komend jaar voordoen, het kan ook zijn van niet. Het zijn risico's die zich een keer in de twee jaar voordoen of risico's waarvan de kans op optreden gemiddeld is (50%).
Groot:
Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich voordoen in het komende jaar, of risico's waarvan de kans op optreden groot is (70%).
Zeer groot:
Deze classificatie wordt gebruikt voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich komend jaar daadwerkelijk voordoen of risico's waarvan de kans op optreden zeer groot is (90%).
Alle manieren om tot een kwalificatie van de risico's te komen zijn subjectief; het gaat immers om onzekere gebeurtenissen. We hanteren om die reden een relatief simpele methode, waarbij zowel de kans als de impact (€) van belang zijn. Daarbij houden we er rekening mee dat niet alle risico's zich gelijktijdig en in volle omvang voordoen.
We willen voorkomen dat we een onnodig groot deel van onze algemene reserve als weerstandscapaciteit aanmerken, waardoor deze reserve niet meer voor andere doeleinden kan worden ingezet.
In onderstaande tabel zijn de risico's opgenomen met een financieel effect groter dan € 50.000.

Programma	**Omschrijving risico**	**Kans**	**Geschat financieel risico**	**Structureel**	**Scenario's**	**Beheersmaatregelen**	**Meest waarschijnlijke scenario**	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
1	Budget-overschrijding sociaal domein (open-eind-regelingen).	50 %	1.000.000	500.000	De budgetten zijn voldoende om de benodigde zorg te	Voor wat betreft het budget hebben we als beleidsuitgangspunt dat we de budgetten begroten op grond	De budgetten zijn voldoende om de benodigde zorg te leveren.	Geen.	500.000 - 1.000.000	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het sociaal

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
					leveren. De budgetten zijn niet voldoende om de benodigde zorg te leveren. We moeten toch betalen, omdat het open-eindregelingen betreft.	van de uitgaven van voorgaande jaren en prognoses voor de komende jaren. Gedurende het jaar worden de budgetten continu gemonitord.				domein. Wij begroten nu op basis van ervaringscijfers van voorgaande jaren en ontwikkelingen. Omdat er sprake is van open-eindregelingen en de ondersteuning aan inwoners geboden moet worden, kan er bij een toename van het aantal cliënten en in te zetten ondersteuning een overschrijding op het budget ontstaan.
2	Overschrijding inkomensbudget Participatiewet.	50 %	500.000	250.000	De budgetten zijn voldoende om de benodigde zorg te leveren. De budgetten zijn niet voldoende om de benodigde zorg te leveren. We moeten toch betalen, omdat het open-eindregelingen betreft.	Fijnder heeft een businessplan opgesteld met daarin maatregelen om het aantal klanten zo laag mogelijk te houden. Bij de toetsing of we in aanmerking komen voor een vangnetregeling, moet namelijk duidelijk in beeld zijn wat er aan de beperking van het klantenbestand is te doen.	Er hoeft geen beroep gedaan te worden op de aanvullende bijdrage.	Als het risico zich over het lopende jaar voordoet betalen we de hele overschrijding zelf. De aanvullende voorwaarde is namelijk dat het tekort over de afgelopen drie jaar samen ook meer bedraagt dan 7,5%. Omdat het budget de afgelopen jaren niet is overschreden, komen we waarschijnlijk over 2026 niet in aanmerking voor de vangnetregeling.	200.000 - 500.000	De gemeente ontvangt jaarlijks vooraf een uitkering van het Rijk voor het betalen van bijstandsuitkeringen levensonderhoud. Het Rijk heeft een vangnetregeling om forse overschrijdingen van het budget op te vangen. Deze regeling compenseert een deel van een eventueel tekort. Om voor de vangnetregeling in aanmerking te komen, moet het tekort meer dan 7,5% van het rijksbudget bedragen en moet het gecumuleerd tekort over de drie

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
										voorafgaande jaren eveneens minimaal 7,5% moet zijn.
3	Garanties soc. Woningbouw De Woonplaats.	10 %	1.000.000	100.000	Scenario 1: het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is niet in staat om de betaling van rente en aflossing over te nemen. Het Rijk en de gemeente moeten elk voor 50% een renteloze lening verstrekken. Scenario 2: De primaire en secundaire zekerheid zijn afdoende om de betaling van de rente en aflossing te garanderen.	Monitoren oordelen Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV) (continuiteitsoordeel, solvabiliteitsoordeel) en kredietwaardigheidsoordeel WSW. Op basis hiervan beoordelen of nieuwe garantstellingen plaatsvinden.	Scenario 2: in de afgelopen periode zijn de corporaties onder aanvoering van het CFV aan de slag gegaan met het verminderen van derivatenportefeuilles en het verbeteren van de financiële positie. Dit houdt in dat het risico dat de gemeente wordt aangesproken op haar garantstelling nog steeds erg klein is.	Als de gemeente wordt aangesproken, dan bedraagt het maximale risico € 1,85 miljoen. Dit betreft de rente van 50% van het totaal garantgestelde bedrag.	> 1.000.000	
4	Te weinig personeel, soms bij onderdelen één team raken, maar ook bij onderdelen die kritisch zijn voor de bedrijfsvoering van grotere delen van de organisatie. Dit doet zich momenteel met name voor bij bedrijfsvoering en in het ruimtelijk domein.	50 %	200.000	100.000		De beheersmaatregelen zijn afhankelijk van de situatie. Maatregelen zijn onder meer: - Tijdig vacatures uitzetten - Externe inhuur - Taken door andere organisties laten uitvoeren - Prioriteiten bijstellen			50.000 - 200.000	
4	ICT uitval, Cybercrime en andere Informatiebeveilingsproblemen en gebrek aan voortgang op het gebied van Datagedreven werken.	50 %	1.200.000	600.000		1) (digitale) weerbaarheid bijvend onder de aandacht houden en tijdig systemen upgraden; 2) bewustwordings			500.000 - 1000.000	

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
						sessies blijvend en continu onder de aandacht houden. Het gaat hierbij om de medewerkers, het inrichten van processen en procedures en techniek. 3) De Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) is het normenkader voor de informatieveiligheid. gemeente moet deze maatregelen treffen ter voorkoming van hacks en ransomware of andere uitval 4) voorafgaand aan contracteringen worden kaders beter en scherper geformuleerd dan nu het geval is. HIerdoor moeten leveranciers zelf voldoen aan de wettelijke kaders en dienen zij daar jaarlijks over te rapporteren via een formele auditor 5) Tijdige en correcte aanlevering van informatie vanuit diverse processen t.b.v. (basis)registraties. Uitvoeren van controle en trainen van medewerkers. Daarnaast inzet van Datalab GO.				
5	Onzekerheid bijdrage Rijk (algemene uitkering).	70 %	1.000.000	700.000	De bijdrage van het Rijk kent de afgelopen en komende jaren grote onzekerheden. Het ravijnjaar is door het rijk incidenteel opgelost (doorgeschoven	In de begroting ramen we zo realistisch mogelijk op de meest actuele informatie.			> 1.000.000	

Programma	Omschrijving risico	Kans	Geschat financieel risico	Structureel	Scenario's	Beheersmaatregelen	Meest waarschijnlijke scenario	Financiële consequenties meest waarschijnlijke scenario	Impact	Toelichting
					naar 2028). De kosten jeugd en WMO hebben we al als risico geduid. De periodieke onderzoeken voor de algemene uitkering, de prioriteiten die het rijk stelt (bijv. hogere uitgaven defensie) en de nog verdere door te voeren gevolgen van de herijking van het gemeentefonds zullen de komende jaren invloed hebben (negatief of positief).					
5	Garanties en leningen.	50 %	1.000.000	500.000	Lokale partijen voldoen niet aan hun verplichtingen, waardoor er aanspraak wordt gedaan op de garantstelling of verstrekte leningen worden niet terugbetaald.	Feitelijk geen.			500.000 - 1.000.000	
	Overige risico's < 100.000			572.500						
	Totaal risicoprofiel:			**3.322.500**						

Surplus algemene reserve

Met ingang van 2024 is het gemeenten toegestaan het surplus van de algemene reserve als structureel dekkingsmiddel in te zetten. De inzet van het surplus is onder voorwaarden mogelijk. Naast de solvabiliteit (minstens 20%) mag 10% van het surplus in de algemene reserve worden benut. Dit surplus wordt bepaald door het benodigde weerstandsvermogen in mindering te brengen op de algemene reserve. Hiermee heeft het benodigde weerstandsvermogen een extra, nieuwe lading gekregen.

Op basis van de informatie zoals in het voorgaande opgenomen, bedraagt het benodigde weerstandsvermogen voor 2027 € 3,3 miljoen. De prognose voor de omvang van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2027 € 30,4 miljoen. Het surplus van de algemene reserve komt daarmee op € 27,1 miljoen. Als structurele dekking mag 10% van dit bedrag maximaal worden ingezet; dit is een bedrag van € 2,7 miljoen.

Weerstandsratio

De weerstandsratio komt tot stand door de algemene reserve te delen door het risicoprofiel. Voor deze begroting komt de weerstandsratio uit op 9,2. Volgens de tabel die de provincies hanteren, is deze uitstekend en is er geen aanleiding om bijvoorbeeld de algemene reserve te versterken. Dat is pas aan de orde wanneer de ratio richting 1,0 daalt.

Weerstandsratio	
Algemene reserve	30.475.000
Risicoprofiel	3.322.500
Ratio	**9,2**

Ratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Risico grondexploitatie

Gemeenten moeten de risico's voortvloeiend uit grondexploitaties kunnen opvangen. Het risico dat de gemeente loopt bij de grondexploitaties kan op twee manieren worden benaderd:

1. Het risico dat de resultaten uit de grondexploitaties lager uitvallen dan wordt verwacht, waarbij nog wel kan worden uitgegaan van een positief resultaat.
2. Het risico dat de toekomstige inkomsten niet voldoende zijn om de gemaakte kosten goed te maken.

De relatie tussen de risico's uit de grondexploitatie en de weerstandscapaciteit hangt samen met het belang dat de gemeente heeft om een positief saldo uit de grondexploitaties te halen. Wanneer verwachte positieve saldi uit grondexploitaties op voorhand worden ingezet om ontwikkelingen te financieren, moet er een grotere risicoreservering worden gemaakt. In Winterswijk worden resultaten uit grondexploitaties in beginsel niet opgenomen in de meerjarenbegroting.

Tekorten moeten worden verwerkt in de jaarrekening in het jaar waarin ze voorzienbaar worden. Dit doen we door het treffen van een verliesvoorziening; dit wordt per complex beoordeeld. Winst moet worden genomen als de winst is gerealiseerd. Per project wordt dit beoordeeld. De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft een nauwgezette richtlijn uitgevaardigd voor de berekening van de te realiseren winst. De algemene reserve van de gemeente dient als bron voor het weerstandsvermogen.
Bij de Jaarrekening 2025 is een actuele inventarisatie gemaakt van de risico's van de grondexploitaties. De risico's zijn beschreven. Beoordeeld is wat de kans is dat de risico's zich voordoen en wat de impact is. De omvang van de gezamenlijke risico's is bepaald met een kansberekening. Het is immers niet waarschijnlijk dat alle risico's zich op hetzelfde moment en in volle omvang voordoen. De kansberekening is uitgevoerd met een Monte Carlo-analyse. De analyse geeft aan dat voor de actuele grondexploitaties een weerstandsvermogen van circa € 0,3 miljoen voldoende is.

Kengetallen financiële positie

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor om de volgende financiële kengetallen in de begroting op te nemen:

1. Netto schuldquote
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen
3. Solvabiliteit
4. Grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Belastingcapaciteit

Het verloop van de kengetallen ziet er als volgt uit:

Kengetal	Jaarstukken	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
Kengetal	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Gem. waardes 2026 Prov. Gelderland
1. Netto schuldquote	47,68%	44,80%	61,67%	71,24%	71,26%	68,92%	61,00%
2. Netto schuldquote (gecorrigeerd)	47,12%	38,89%	55,14%	64,57%	64,59%	62,30%	54,00%
3. Solvabiliteitsratio	39,80%	41,81%	37,79%	35,07%	34,35%	34,48%	33,00%
5. Structurele exploitatieruimte (begroting)	2,32%	-1,64%	-0,04%	-1,64%	-1,83%	-1,29%	1,00%
4. Grondexploitatie	5,80%	5,54%	6,12%	6,25%	6,26%	6,21%	7,00%
6. Belastingcapaciteit	91,40%	95,00%	95,00%	95,00%	95,00%	95,00%	100,00%

Signaalwaarden

De beoordeling van de score aan de hand van kleuren is gebaseerd op onderstaande 'signaalwaarden' die de provincie hanteert bij de beoordeling van de begroting en jaarrekening. Dit is overigens geen criterium voor het soort financieel toezicht.

Kengetal	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte (begroting)	> 0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

1. en 2. Netto schuldquote inclusief verstrekte leningen en netto schuldquote exclusief verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen de schulden en inkomsten. Daarnaast zegt het kengetal ook iets over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld, hoe meer rentelasten en aflossingen er zijn. Hierdoor wordt de begroting minder flexibel. De netto schuldquote wordt berekend inclusief en exclusief doorgeleende gelden. Wat de doorgeleende gelden betreft lopen gemeenten over het algemeen weinig risico. Voor de beoordeling is de netto schuldquote (gecorrigeerd) om die reden het meest relevant. Hoe lager het kengetal, hoe beter. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenzone (rood). Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen.
De netto schuldquote stijgt de komende jaren. Maar blijft nog ruim binnen de marge van 90%.

3. Solvabiliteit

Onder de solvabiliteitsratio verstaan we het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Winterswijkse bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen, en de gemeente in staat is op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hier geldt: hoe hoger het kengetal, hoe beter.
De solvabiliteitsratio neemt de komende jaren af door nadelige meerjarige begrotingsresultaten.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een grote invloed hebben op de financiële positie van een gemeente (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie voor Winterswijk. Het percentage geeft de waarde van de bouwgronden weer in relatie tot de totale baten, exclusief de reserves. Overigens is een hoge score op dit kengetal niet direct aanleiding tot zorg. Bij de grondexploitatie is het nu eenmaal zo dat er eerst wordt geïnvesteerd c.q. aangekocht (dus een hoge boekwaarde), waarna bijvoorbeeld pas de percelen uitgegeven kunnen worden. In die zin biedt de jaaractualisatie van de grondexploitatie een beter beeld van het verwachte verloop.
Winterswijk kent de komende jaren een vrij laag percentage en loopt hierdoor ook nauwelijks financieel risico.

5. Structurele exploitatieruimte

Aan de hand van dit kengetal kunnen het structurele en reële evenwicht van de begroting worden beoordeeld. Een percentage van 0% betekent een sluitende begroting, een positief percentage wil zeggen dat er structurele begrotingsruimte is. Het financiële meerjarenperspectief bij de begroting biedt dit inzicht ook. In de jaren 2027 tot en met 2030 is er een tekort op de structurele exploitatieruimte. Dit komt met name door de korting op het gemeentefonds.

6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Onder de woonlasten verstaan we de onroerendezaakbelasting (OZB), de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde waarde. Een uitkomst boven de 100% betekent hogere woonlasten dan gemiddeld in Nederland. Dit zegt echter niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze. Zie ook de passage in deze paragraaf over de ‘artikel 12-norm’.

Conclusie kengetallen

We moeten de kengetallen in relatie tot elkaar bekijken. Geven de kengetallen gezamenlijk een verontrustend beeld? Dan betekent dit dat de financiële positie van onze gemeente onder druk staat en dat maatregelen noodzakelijk zijn. Het uitgangspunt van de financiële kengetallen is goed. Aandachtspunt zijn de toekomstige structurele tekorten.

Nettoschuld ontwikkeling

In overeenstemming met de Financiële verordening Winterswijk is in onderstaande tabel de ontwikkeling van de nettoschuld weergegeven, per inwoner en ten opzichte van de totale inkomsten.
Bron: Financieel toezicht provincie Gelderland.

	2027	2028	2029	2030
Netto Schuld per inwoner	2.549	2.925	2.923	2.840
	2027	2028	2029	2030
Netto schuld ten opzichte van de inkomsten exclusief reserves	55,1%	64,6%	64,6%	62,3%

Inwoneraantal peildatum	29.289	29.289	29.289	29.289
Nettoschuld	74.661	85.660	85.599	83.189
Inkomsten	135.398	132.658	132.528	133.528

Gemeente Winterswijk in cijfers en grafieken | AlleCijfers.nl

Financieel toezicht - Schuldpositie jaarrekening - Winterswijk

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Winterswijk heeft een oppervlakte van in totaal 13.881 hectare. Voor het beheer van de openbare ruimte worden middelen ingezet voor onder andere:

- Wegen en verkeer, openbare verlichting, kunstwerken, meubilair en bebording.

- Waterbeheer, inclusief riolering en beduikering.
- Groen, inclusief buitensportaccommodaties en speelterreinen.

Wegen

Wegenbeheerplan

Voor het planmatig beheren van wegen wordt gebruik gemaakt van het Wegenbeheerplan dat in 2026 is opgesteld. Dit beheerplan en de systematiek van het CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Weg- en Waterbouwkunde en de verkeerstechniek) zijn het vertrekpunt geweest voor het uitvoeren van een visuele inspectie van alle verhardingen. De definitieve onderhoudsmaatregel en de planperiode wordt bepaald op basis van een maatregeltoets. De onderhoudsbehoefte wordt daarbij functioneel en risico gestuurd bepaald.

Het onderhouden van onverharde wegen gebeurt aan de hand van het in 2023 vastgestelde Beheer- en uitvoeringsplan onverharde wegen.

Uitvoering van de werkzaamheden aan de wegen gebeurt door verschillende partijen. ROVA doet het klein dagelijks onderhoud. Middelgroot onderhoud, waarbij weg- of trottoirdelen worden aangepakt, voert een marktpartij uit op basis van een onderhoudsbestek. Groot onderhoud, reconstructie van de gehele weg of wijk, besteden we projectmatig aan. Uitvoering van de projecten gebeurt volgens het Investeringsplan. In 2027 gaan we extra inzetten op het uitvoeren van klein/middelgroot onderhoud en preventieve onderhoudsmaatregelen. Hiermee wordt schadeontwikkeling afgeremd, gevaarlijke situaties voorkomen en het rijcomfort (met name voor fietsers) verbeterd.

Voor 2027 zijn verschillende projecten in de planning opgenomen.

Binnen de bebouwde kom:

- Herinrichting Bargerbosch
- Herinrichting Hakkelerkamp Oost
- Reconstructie Vredenseweg
- Reconstructie Beuksveld (Meddo)
- Planvoorbereiding en aanbesteding verkeersmaatregelen Jaspersweg (sportpark)

Buiten de bebouwde kom:

- Instandhouding gedeelte Eibergseweg
- Instandhouding gedeelte Kobstederweg
- Planvoorbereiding en aanbesteding verkeersmaatregelen Corleseweg (kern)

Speelvoorzieningen

Op 27 maart 2025 heeft de gemeenteraad de Uitvoeringsagenda Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten (BOSS) vastgesteld. Daarmee wordt in de jaren 2025-2028 uitvoering gegeven aan de eerder vastgestelde visie op BOSS. Uitgangspunt is ‘wat we hebben, onderhouden we goed’. Vanuit die insteek worden bestaande speeltoestellen de komende jaren vervangen.

De jaarlijkse exploitatielasten voor vervanging van speeltoestellen worden voor 2027 geraamd op € 218.000. In totaal is voor de vervanging van speeltoestellen € 538.000 begroot in de meerjarenbegroting 2027 tot en met 2030.

Openbare verlichting

Het Beleids- en beheerplan openbare verlichting vormt de basis voor het vervangen, beheren en onderhouden van openbare verlichting. Een geactualiseerd plan is op 26 juni 2025 vastgesteld door de gemeenteraad en geeft richting aan de jaren 2025 en verder. Het doel van openbare verlichting blijft ongewijzigd. Dat wil zeggen dat openbare verlichting een bijdrage kan leveren aan verkeersveiligheid, het bevorderen van de verkeersdoorstroming, sociale veiligheid en het creëren van een sfeervolle leefomgeving.

Hoewel het doel met name een functioneel karakter heeft, is ook openbare verlichting aan verandering onderhevig. Technologische- en maatschappelijke ontwikkelingen bieden nieuwe inzichten en kansen bij nieuw te plaatsen verlichting en veranderingen in bestaande situaties. Thema's als (en doelstellingen op het gebied van-) energie en milieu, circulariteit en flora en fauna zijn dan ook van steeds groter belang. Technieken als led, markering en reflectie en licht op maat kunnen hier in belangrijke mate aan bijdragen.

In 2027 gaan wij door met vervanging en regulier onderhoud van lichtmasten en armaturen. We hebben echter te maken met het niet meer beschikbaar hebben van bepaalde lamptypen waardoor alle verlichting – uitgezonderd led - vervangen dient te worden zodra de lamp stuk is. In het beheerplan is hiermee rekening gehouden. Zo mogelijk worden nieuwe technieken toegepast. Enerzijds om kostendaling op langere termijn te kunnen realiseren en anderzijds om prestaties verder te verbeteren.

Civiele kunstwerken

Onderhoud van civiele kunstwerken (bruggen, duikers en tunnel) gebeurt op basis van visuele en technische inspecties. De inspectie-resultaten worden vastgelegd in een beheerprogramma. Het beheerplan is in 2023 geactualiseerd en is de basis voor het plannen en uitvoeren van onderhoudsmaatregelen. Uitgangspunt is het behouden van een minimaal verkeersveilig niveau. De daaruit voortvloeiende vervangingsinvesteringen zijn in het Investeringsplan opgenomen.
De exploitatielasten van wegen en verkeer, openbare verlichting en civiele kunstwerken zijn in 2027 geraamd op € 5,9 miljoen inclusief de lasten voor straatnaamgeving en huisnummering, bermbeheer en gladheidbestrijding. De exploitatielasten bestaan uit € 3,2 miljoen aan niet-beïnvloedbare kapitaallasten (rente en afschrijving) en een bijdrage van € 0,9 miljoen aan ROVA.
De geraamde investeringen in wegen en verkeer, openbare verlichting en civiele kunstwerken voor 2027 zijn € 7,6 miljoen. Dit wordt voor € 0,1 miljoen aan subsidiabele provinciale bijdragen gedekt.

Kengetallen wegen

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Verharde wegen binnen de kom	103 km	103 km	103 km	103 km	103 km	103 km
Verharde wegen buiten de kom	213 km	213 km	213 km	213 km	213 km	213 km
Zandwegen	125 km	125 km	125 km	125 km	125 km	125 km
Fietspaden	42 km	42 km	42 km	42 km	42 km	42 km
Voormalige RAL-fietspaden	58 km	58 km	58 km	58 km	58 km	58 km
Instandhouding wegen binnen de kom	2,0 km	3,2 km	3 km	3,1 km	3,6 km	3,5 km
Instandhouding wegen buiten de kom	3,9 km	3,8 km	4,2 km	2,3 km	2,2 km	2,5 km
Instandhouding fietspaden	1,5 km	1,7 km	1,4 km	1,2 km	1 km	1 km
aanleg fietspaden						
Openbare verlichting	5.425 st	5.425 st	5.641 st	5.676 st	5.526 st	5.851 st
Vervanging openbare verlichting	95 st	95 st	95 st	125 st	100 st	100 st
Vervanging openbare verlichting armaturen			100 st	125 st	500 st	500 st
Bruggen	70 st	70 st	70 st	70 st	70 st	70 st
Vervanging bruggen (autoverkeer)	0 st	0 st	1 st	0 st	0 st	0 st
Vervanging brugdekken (autoverkeer)	0 st	0 st	0 st	0 st	0 st	0 st
Vervanging voetgangers-/fietsbruggen (dek)	0 st	0 st	1 st	0 st	0 st	0 st
Tunnel	1 st	1 st	1 st	1 st	1 st	1 st

Waterbeheer inclusief riolering en beduikering

Beleid en samenwerking

Het Water- en Rioleringsprogramma Winterswijk 2024-2028 vormt de leidraad voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de riolerings- en afwateringsstelsels in de gemeente Winterswijk. De basis is ‘minder verstenen en verzamelen, meer vergroenen en verspreiden’. In bestaande wijken wordt door afkoppelen en bovengrondse afvoer van hemelwater bijgedragen aan het verminderen van het waterprobleem (wateroverlast en droogte). In 2027 gaan we verder met risico-gestuurd rioolbeheer voor reiniging & inspectie en voor renovatie & vervanging. We nemen niet alleen de afschrijvingstermijn, maar ook kwaliteit en risico mee. Daardoor is een betere afweging van kosten mogelijk.

De regionale en lokale samenwerkingen binnen Achterhoek+ en WintLicht worden in 2027 gecontinueerd. Binnen Achterhoek+ is aandacht voor het landelijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en de Omgevingswet. Verder is er regionaal een programmaplan voor de aanpak van droogte in de Achterhoek gemaakt. Het gaat daarbij vooral om de problematiek in het buitengebied. Het Waterteam Wintlicht (Winterswijk, Oost Gelre en Waterschap Rijn en IJssel) werkt aan de ketenoptimalisatiekansen in het inzamel- en transportstelsel.

Beheer, onderhoud en vervanging

Belangrijk hulpmiddel voor het beheer van riolering en water is het centrale databeheersysteem Brutis (voorheen Kikker). Het optimaliseren van het systeem is een continu proces, met als doel dat alle relevante gegevens ‘met een druk op de knop’ beschikbaar zijn. Om het risico-gestuurd rioolbeheer mogelijk te maken, wordt gebruik gemaakt van Rasmariant. Op basis van deze gegevens is de meerjarenplanning voor vervanging & reparatie en voor reiniging & inspectie opgesteld. Deze gegevens worden vervolgens gekoppeld aan onze Mapkit software. In de toekomst is het streven om Brutis langzamerhand uit te faseren. In 2027 zal de aanbesteding voor een integraal beheerpakket worden afgerond. Dit beheerpakket bevat een actueel en volledig overzicht van het gehele areaal. Een belangrijk aandachtspunt hierbij zijn de duikers. Deze zijn nu nog onvoldoende in beeld.

Onderhoud en vervanging van (druk)riolering en afwatering, inclusief meting van grondwaterstanden en monitoring van gemengde riooloverstorten, worden uitgevoerd door ROVA en externe partijen. Ook het reinigen van rioleringen, drainage, kolken en lijnafwatering wordt op deze wijze opgepakt. In 2024 zijn diverse raamcontracten aanbesteed voor het reinigen, inspecteren en onderhouden van de (druk)riolering. De uitvoering van deze contracten loopt door in 2027, maar moeten ook opnieuw worden aanbesteed.
Projecten die in 2027 op stapel staan zijn:

- Herinrichting Bargerbosch
- Herinrichting Hakkelerkamp Oost
- Het reguliere onderhoud van de drukriolering in het buitengebied (middels een meerjarig bestek gedaan)
- Grootschalige renovatie drukriolering en gemalen (inventarisatie 2026)
- Het uitvoeren van bestaande raamcontracten voor reiniging en inspectie van riolering en drainage
- Aanbesteden van drie aflopende onderhoudscontracten
- Het onderzoeken van diverse plekken op terugkerende wateroverlast en het uitvoeren van benodigde aanpassingen
- Verdere implementatie van het nieuwe beheersysteem (SAM) voor drukriolering
- Relining van het stamriool ter hoogte van de Pas/Kempenaerstraat
- Reconstructie Vredenseweg

De exploitatielasten met betrekking tot waterbeheer inclusief riolering en beduikering, zijn in 2027 geraamd op € 2,3 miljoen. Dit is inclusief € 1,3 miljoen kapitaallasten (rente en afschrijving) en een bijdrage van € 0,3 miljoen aan ROVA. De geraamde investeringen in riolering voor 2027 zijn € 7,4 miljoen.

Kengetallen riolering en waterbeheer

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Riolering gemengd	122 km	108 km	108 km	108 km	108 km	108 km
Riolering vuilwater		68 km	68 km	68 km	68 km	68 km
Riolering hemelwater	65 km	56 km	57 km	57 km	57 km	57 km
Riolering infiltratie		9 km	10 km	10 km	10 km	10,5 km
Drainage		92 km	92 km	92 km	92 km	92 km
Drukriolering persleiding	270 km	273 km	301 km	301 km	301 km	301 km
Drukriolering pompunits	1.015 st	1.010 st	1.025 st	1.025 st	1.025 st	1.030 st
Beduikering		6 km	6 km	6 km	6 km	6,2 km
Kolken	9.290 st	9.280 st	10.052 st	10.052 st	10.052 st	10.932 st
Lijngoten		1.550 m	1.616 m	1.616 m	1.616 m	1.616 m
Wadi's	15 st	16 st	20 st	20 st	20 st	20 st
Bergingsvijver	11 st	11 st	11 st	11 st	11 st	11 st
Aansluitingen riolering	10.490 st	10.570 st	10.610 st	10.610 st	10.610 st	10.610 st
Aansluitingen drukriolering	2.710 st	2.690 st	2.700 st	2.700 st	2.700 st	2.710 st
Vervanging riolering	0,5 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km
Aanleg hemelwaterriolering	1,7 km	1,0 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km	0,5 km
Afgekoppeld verhard oppervlak	1,9 ha	1 ha	1 ha	1 ha	1 ha	1 ha
Inspectie en reiniging riolering	5 km	7,5 km	16,2 km	16,2 km	16,2 km	30 km

Stedelijk groen en buitensportcomplexen

Stedelijk groen

Het onderhoud van het stedelijk groen vindt plaats op basis van beeldkwaliteit. Bij herinrichting van groen wordt gewerkt volgens de vastgestelde Groenstructuurvisie, met aandacht voor thema's als biodiversiteit en klimaatadaptatie. Waar mogelijk wordt het beheer van openbaar groen afgestemd op het vergroten van de biodiversiteit.
Jaarlijks renoveren we kleine delen van het openbaar groen en gemeentelijke sportvelden. Grootschalige vervangingen van groen worden uitgevoerd in combinatie met kapitaalswerken/reconstructies.
De wijk Hakkelerkamp Oost wordt heringericht. In 2027 zal een groot deel van het openbaar groen worden aangeplant. Bij de reconstructie van de wijk Bargerbosch zal in 2027 ook het eerste nieuwe groen worden aangeplant.
Het laanbomenbestand in het buitengebied is oud en heeft aanzienlijke schade opgelopen na de valwind van 2 juli 2025. In 2027 houden wij vast aan de bestaande, planmatige, vervanging zoals vastgelegd in het Beheerplan Laanbomen 2017-2031. De vervangingsopgave als gevolg van de stormschade wordt meegenomen in het Herstelprogramma.
De exploitatielasten voor het onderhoud van het stedelijk groen worden voor 2027 geraamd op € 4,8 miljoen. Dit is grotendeels (€ 3,3 miljoen) de bijdrage aan ROVA. De geraamde groeninvesteringen voor 2027 zijn € 1,0 miljoen.
Buitensportcomplexen
Kunstgrasvelden die langer dan 8 jaar liggen worden tweejaarlijks gekeurd. Indien de velden 10 jaar of ouder zijn worden ze jaarlijks gekeurd. In dit kader zijn de diverse kunstgrasvelden van FC Winterswijk aan een keuring onderworpen. De velden van FC Winterswijk zijn goedgekeurd en vervanging wordt doorgeschoven naar 2027. Afhankelijk van de keuringsresultaten worden indien nodig aanvullende onderhoudswerkzaamheden en/of reparaties uitgevoerd. Bij een volledige afkeuring wordt het veld vervangen. De keuring wordt uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf waarbij de geldende sporttechnische eigenschappen van toepassing zijn.
Uitvoering van de werkzaamheden aan de sportcomplexen gebeurt door verschillende partijen. ROVA doet het klein dagelijks onderhoud. Groot onderhoud en vervanging van velden besteden we projectmatig aan. Uitvoering van de projecten gebeurt volgens het Investeringsplan. Het is niet uit te sluiten dat vervangingen en daarmee de kredieten vooruit worden geschoven.
In 2027 staan de volgende kunstgrasvelden op de planning voor vervanging (toplaag), indien de velden worden afgekeurd:

- FC Winterswijk: velden 1, 2, 3, kidsveld en hoofdveld.

De jaarlijkse exploitatielasten voor onderhoud aan buitensportcomplexen worden in 2027 geraamd op € 201.000. Dit is grotendeels (€ 115.000) de bijdrage aan ROVA. De geraamde investeringen in de buitensportcomplexen in 2027 zijn € 2,4 miljoen.

Kengetallen groen

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Areaal groen	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha	143,6 ha
Vervanging groen	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha	0,2 ha

Gebouwen
Voor gemeentelijk vastgoed dat langdurig in de vastgoedportefeuille blijft, wordt een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. Deze actualiseren we eens per vier jaar. Bij de actualisatie vindt per gebouw een conditieopname plaats. Daarnaast is een beheerplan onderhoud opgesteld, met daarbij de uitgangspunten met betrekking tot de gehanteerde conditiescores. Dit beheerplan biedt de benodigde kaders om het beheer en onderhoud van de vastgoedportefeuille professioneel te kunnen uitvoeren.
We zijn daarnaast bezig om het gemeentelijk vastgoed de komende jaren te verduurzamen. Deze verduurzaming vindt plaats op natuurlijke momenten, zodat er geen onnodige uitgaven worden gedaan en de financiële middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet.
Daar waar er bijstellingen van de budgetten plaats dienen te vinden door externe invloeden, voortschrijdende inzichten of gewijzigde plannen, worden deze verwerkt in de jaarlijkse budgetcycli.

Kengetallen gebouwen
De gemeente beheert naast gronden ook gebouwen, kunstobjecten, herdenkingsmonumenten en fonteinen. Het betreft:

- 35 gebouwen
- circa. 30 herdenkingsmonumenten en kunstobjecten
- 4 fonteinen/pompen

Paragraaf financiering

Inleiding
In de paragraaf financiering wordt de raad geïnformeerd over het treasurybeleid en de beheersing van de financiële risico's. Hoe we het financieringsbeleid moeten uitvoeren, is vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) en in het Treasurystatuut dat de gemeenteraad heeft vastgesteld.
In het Treasurystatuut zijn de beleidskaders voor Winterswijk opgenomen. Zo is vastgelegd dat de Treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en het beheer verstandig is. De provincie houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente.

Kasbeheer
Met de kasgeldlimiet wordt een beperking opgelegd aan de omvang van de netto vlottende schuld. Deze bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar. Voor 2027 is dat € 11,5 miljoen. Het is afhankelijk van de liquiditeitsbehoefte of er een kortlopende of een langlopende lening wordt opgenomen.

Risicobeheer
Het doel van de renterisiconorm is om te voorkomen dat de gemeente in één jaar te veel leningen moet herfinancieren of waarvan de rente herzien wordt, waardoor ze kwetsbaar wordt voor rentestijgingen.
De renterisiconorm bevat 3 criteria:

- Maximaal 20%. Het renterisico op de vaste schuld mag niet meer zijn dan 20% van het begrotingstotaal van dat jaar.
- Betreft de vaste schuld. De norm kijkt naar het bedrag van de vaste schuld waarvan de rente in het begrotingsjaar kan worden herzien: renteherzieningen en aflossingen. Het gaat dus niet om de totale schuld, maar om het deel dat werkelijk een renterisico vormt.

- Toetsing per begrotingsjaar. De renterisiconorm wordt jaarlijks getoetst en opgenomen in de paragraaf financiering. Bij overschrijding moet een toelichting worden gegeven hoe de gemeente het renterisico gaat beheersen.

Uit onderstaande berekening blijkt dat wij ruim binnen de norm zijn gebleven.

Renterisiconorm 2027 (x € 1.000)		
	Berekening renterisiconorm en risico:	
1a	Renteherziening vaste schuld o/g	0
1b	Renteherziening vaste schuld u/g	0
2	Netto rente herziening (1a-1b)	0
3	Betaalde aflossingen	5.155
4	Renterisico op vaste schuld (2 + 3)	5.155
	Rentenorm:	
5	Begrotings- en rekentotaal	135.470
6	Bij ministerie regeling vastgesteld %	20%
7	Renterisiconorm	27.094
	Toets rente risiconorm:	
7	Renterisiconorm	27.094
4	Renterisico op vaste schuld (aflossing en renteherzieningen)	5.155
8	Ruimte (+) / Overschrijding (-) (7-4)	21.939

Gemeentefinanciering

Over de bestaande langlopende geldleningen loopt de gemeente geen renterisico. Uit onderstaand overzicht van de langlopende leningen blijkt, dat de omvang van de leningenportefeuille vanaf 2027 afneemt van circa € 57 miljoen naar circa € 52 miljoen in 2028. Voor 2029 en 2030 sluiten we nog nieuwe leningen af voor investeringen, die dan zijn gepland.

Gemeentefinanciering 2027 (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Langlopende leningen begin jaar	62.355	57.200	52.245	58.240
Nieuw op te nemen leningen	0	0	10.000	10.000
Aflossing	-5.155	-4.955	-4.005	-9.105
Langlopende leningen eind jaar	57.200	52.245	58.240	59.135

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren betekent dat gemeenten hun overtollige liquide middelen niet onbeperkt op bankrekeningen mogen aanhouden, maar deze moeten aanhouden bij de schatkist van het Rijk.

Schatkistbankieren:

- Verplicht voor gemeenten; gemeenten vallen onder het verplicht schatkistbankieren.
- Drempelbedrag; een gemeente mag een bepaald bedrage aan overtollige middelen buiten de schatkist aanhouden.
- Overtollige middelen naar de schatkist; geld boven het toegestane drempelbedrag moet worden aangehouden bij de schatkist van Rijk

Het doel van het schatkistbankieren is om te voorkomen dat publieke middelen langdurig bij commerciële banken worden aangehouden en draagt bij aan een doelmatig beheer van overheidsgeld.

Renteschema

Het renteschema geeft inzicht in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Het saldo van € 1,2 miljoen geeft aan dat het rentepercentage (omslagrente van 2%) dat is toegerekend aan de kapitaallasten, hoger is dan de begrote te betalen rente. Dit komt met name doordat we zoveel mogelijk met kortlopende leningen financieren, waardoor de langlopende leningen en dus de rentelasten lager uitvallen. We houden die 2% aan omdat we de komende jaren een fors aantal leningen moeten aantrekken voor de investeringen die op de planning staan.

Omslagrente

De omslagrente (interne rentepercentage) is voor de activa op 2,0% gesteld.

Renteschema (€ 1.000)			
			Bedrag
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.925
b.	De externe rentebaten		-29
			1.896
c.	De rente die aan grondexploitatie moet worden toegerekend	-128	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: riolering)	0	
			-128
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		1.768
d1	Rente over eigen vermogen		0
d2	Rente over voorzieningen		0
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		1.768
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		2.984
f.	Renteresultaat		1.216

Kasstroom

We sluiten zo min mogelijk nieuwe langlopende leningen af. Voor onze liquiditeitsbehoefte maken we in eerste instantie maximaal gebruik van de kasgeldlimiet. Dit betekent dat we tot € 12 miljoen aan leningen mogen aantrekken met een looptijd van maximaal een jaar. Daarboven moeten we langlopende leningen afsluiten.
In onderstaand overzicht staat de kasstroom over de jaren 2027 tot en met 2030 weergegeven. Hieruit blijkt dat we de komende jaren nieuwe leningen moeten afsluiten. Dit komt door de investeringen die voor de komende jaren op de planning staan.

Kasstroom (x € 1.000)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1-1	**-4.737**	**-26.368**	**-42.322**	**-36.266**
Operationele activiteiten				
Saldo van baten en lasten	-1.096	-2.350	-2.518	-1.741
Afschrijvingen	5.597	6.299	6.810	6.707
Voorzieningen	-958	-1.624	-892	-1.575
Saldo operationele activiteiten (A)	**3.542**	**2.325**	**3.399**	**3.392**
Investeringsactiviteiten				
Investeringen (incl. inkomsten)	-20.123	-13.428	-3.389	-1.032
Saldo investeringsactiviteiten (B)	**-20.123**	**-13.428**	**-3.389**	**-1.032**
Financieringsactiviteiten				
Aflossing lening	-5.155	-4.955	-4.005	-9.105
Opgenomen lening	0	0	10.000	10.000
Overige mutaties	104	104	51	51
Saldo financieringsactiviteiten (C)	**-5.051**	**-4.851**	**6.046**	**946**
Saldo kasstroom 31-12	**-26.368**	**-42.322**	**-36.266**	**-32.961**

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we diverse aspecten van de organisatie en de bedrijfsvoering.

Organisatieontwikkeling

Resultaatgericht, dienstverlenend en professioneel: dat zijn de drie kernwaarden uit onze Organisatievisie Winterswijk. Deze kernwaarden zien we graag in het DNA van iedere medewerker van de gemeente Winterswijk, omdat we denken dat deze bijdragen aan de missie van onze organisatie om bevlogen en betrokken te zijn. Onze medewerkers willen het juiste leveren voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarom werken wij met hen samen, om van Winterswijk een gemeente te maken waar het fijn is om te wonen, werken en recreëren.
We zien een aantal uitdagingen als het om onze ambtelijke organisatie gaat:
De structuur van onze organisatie is in 2024 opnieuw neergezet. Op alle posities in het management zijn in de afgelopen periode nieuwe mensen gekomen, voor het grootste deel van buiten onze gemeente. Sommigen moeten hun weg vinden in de organisatie en tot samenspel komen in lijn met de organisatievisie. Anderen zijn al meer ingeburgerd. Vervolgens kan de nieuwe stijl in leiderschap doorvloeien in de organisatie.

De komende jaren krijgen we te maken met een groter verloop dan gemiddeld. Dit komt doordat een relatief groot deel van onze medewerkers in de komende jaren met pensioen gaat. Met dit gegeven is het - zeker voor een gemeente als Winterswijk die aan de rand van Nederland ligt - een uitdaging om medewerkers te vinden. Dat lukt ons nog steeds goed; we weten nieuw talent aan ons te binden. En daar zijn we blij mee, want nieuwe medewerkers zorgen voor nieuwe energie en ideeën. In 2027 willen wij nog meer investeren om samen met collega gemeenten de focus te leggen op het binden en boeien van jong talent door middel van traineeships en anticiperen op uitvoeringskracht binnen het fysieke domein. Hiervoor is in 2026 gestart met het optuigen van een regionale flexpool.
We zien kansen om onze processen te verbeteren door deze goed in te richten, en gebruik te maken van technologie om handmatige processen te vervangen door digitale of geautomatiseerde systemen.
Om deze ontwikkelingen te kunnen realiseren, hebben we ruimte nodig. Met deze begroting vragen we ruimte om de ambtelijke capaciteit op een aantal onderdelen uit te breiden. We maken goed gebruik van het opleidingsbudget dat eerder al is toegekend. In het vervolg van deze paragraaf wordt ingegaan op informatievoorziening en -veiligheid, waar anticiperen op (nieuwe) wetgeving wellicht nog wel om extra middelen vraagt.

Personeel: bezetting en formatie

In het begrotingsjaar 2026 is de structurele formatie van 253 fulltime equivalenten (fte) uitgebreid naar 264 fte (exclusief het bestuur). Deze structurele formatie uitbreiding heeft voor het grootste gedeelte betrekking op het fysieke domein - team duurzaamheid. Dit team richt specifiek op de thema's netcongestie, warmte- en energietransitie en isolatieopgaven. Daarnaast participeert het team in multidisciplinaire teams voor het onderwerp duurzaamheid. Daarnaast is formatie toegevoegd aan het domein bedrijfsvoering & dienstverlening, waaronder ZOOV en Informatie. Voor het team duurzaamheid worden de personele lasten gedekt tot en met 2030 gedekt vanuit een specifieke uitkering (CDOKE) en de formatie-uitbreiding bij bedrijfsvoering is gedekt vanuit bestaande formatie-ruimte, een specifieke uitkering waar het ZOOV betreft en vanuit de bestemmingsreserve organisatieontwikkeling
Een uitgangspunt bij deze begroting is continuering van bestaat beleid. Deze begroting bevat geen nieuw beleid. De formatie-omvang voor 2027 in deze begroting identiek aan die van 2026. De loonsom is gebaseerd op 264 fte en houdt rekening met CAO-wijzigingen.

Ontwikkeling van medewerkers

Onze organisatie investeert structureel in de ontwikkeling van medewerkers om de kwaliteit van dienstverlening, de professionaliteit en de resultaatgerichtheid te waarborgen en toekomstbestendig te blijven. In 2027 zetten we verder in op een lerende organisatie, waarin medewerkers worden gestimuleerd om hun talenten te benutten en verder te ontwikkelen waarbij scholing en training, gericht op vaardigheden, klantgerichtheid, wet- en regelgeving en algemene ontwikkeling voor medewerkers, vanzelfsprekend is. Een uitgebreid programma voor leiderschapsontwikkeling voor (team)managers is in het najaar van 2026 afgerond. Daarnaast zetten we in op aandacht voor vitaliteit en duurzaamheid, met aandacht voor werk-privébalans en mentale gezondheid.

We krijgen steeds vaker nieuwe medewerkers in dienst die onbekend zijn met het werken in een dynamische politieke omgeving. Dat vraagt om ontwikkeling van ambtelijk vakmanschap. Eind 2025 zijn wij gestart met een eerste groep ambtenaren die daarvoor een interne opleiding volgt. Deze loopt door in 2026, De eerste editie is succesvol afgerond. In het najaar van 2026 starten we met de 2e editie van de interne opleiding.
Daarnaast zetten we in op werkgeluk en blijven we medewerkers doorlopend waarderen voor hun inzet. Onder andere door het organiseren van activiteiten buiten het werk om met de in 2025 nieuw opgerichte activiteitenclub 'Buiten Dienst'.
In het kader van de krapte op de arbeidsmarkt en het binden en boeien van personeel, is de ontwikkeling van medewerkers van groot belang. In de begroting is daarvoor jaarlijks regulier opleidingsbudget opgenomen.

Arbo en verzuim

Het ziekteverzuimpercentage is het afgelopen jaar gestegen. Het percentage verzuim bestaat voor een groot deel uit niet-beïnvloedbaar en langdurig verzuim. Samen met onze nieuwe arbodienstverlener proberen we daarbij ook meer in te steken op de preventieve kant. Zo investeren wij nog meer in het terugdringen en voorkomen van verzuim.

Agressie en geweld

Agressie en geweld, oftewel ongewenst gedrag, blijft doorlopend een belangrijk thema. De gemeente heeft getrainde medewerkers dat de-escalerend kan optreden. Daarnaast zijn er directe alarmeringsmogelijkheden richting zowel de politie als een private beveiligingsinstantie. We leggen de incidenten vast in het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). De rapportages uit het GIR worden toegevoegd aan de jaarrekening, en vormen daarmee de basis voor de beleidsbepaling. In de zomer van 2025 is het agressieprotocol volledig geactualiseerd en onder de aandacht gebracht bij (team)managers en medewerkers.

De banenafspraak

Het eerder verplichte quotum voor het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, is omgebogen naar een vrijwillige afspraak. Voor iedere ondernemer, groot of klein, geldt dat er in totaal 100.000 banen komen. De quotumheffing is vervangen door de inclusiviteitsopslag. Als er voldoende banen voor arbeidsbeperkten worden gerealiseerd, ontvangt de werkgever een bonus die gelijk staat aan de inclusiviteitsopslag. Als de aantallen uit de banenafspraak niet worden gehaald, bestaat de kans dat de Quotumwet er alsnog komt.

Arbeidsmarkt

Tot op heden slagen wij er als organisatie in om vacatures in te vullen. Daar zijn wij trots op. In een aantal specifieke situaties is het lastig en soms onmogelijk om medewerkers aan ons te binden. Dit betreft specialistische functies binnen het fysieke domein, en op het gebied van financiën en control. De organisatie ontkomt er niet aan dat we regelmatig expertise moeten inhuren.

Onboarding

Nieuwe medewerkers worden verwelkomd, waarbij ze alle benodigde hulp, begeleiding en informatie krijgen. 'Onboarding' is ‘het leren kennen van het werk’ en gaat vooral over de cultuur, visie, missie, samenwerking met collega’s en het werken in een politieke context. De focus ligt op de integratie in de organisatie. Deze integratie kan plaatsvinden door persoonlijke begeleiding te bieden, waardoor nieuwe medewerkers wegwijs worden gemaakt in de organisatie. Naast persoonlijke aandacht maken we ook gebruik van digitale middelen, zoals e-learning.

Integriteit

Integriteit van politieke ambtsdragers

De integriteit van politieke ambtsdragers is wettelijk geregeld. De Gemeentewet bevat bepalingen over verboden handelingen en het niet deelnemen aan stemmingen.

Artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht schrijft voor dat elk bestuursorgaan zijn taak zonder vooringenomenheid vervult.

Naast de wet gelden de volgende regelingen voor onze politieke ambtsdragers:

- Gedragscode integriteit College van B&W gemeente Winterswijk 2025
- Gedragscode integriteit raads - en commissieleden gemeente Winterswijk 2025

Integriteit van ambtenaren

De Ambtenarenwet verplicht de organisatie om een integriteitsbeleid te voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen. Dit beleid moet in ieder geval meer dan voldoende aandacht besteden aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn, en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie.

Informatiebeleid, automatisering en digitalisering

Digitale transformatie en dienstverlening

De behoefte aan informatie verandert en de vraag naar digitale dienstverlening groeit. Maar de behoefte aan persoonlijk contact en service blijft. Aan ons de uitdaging om informatievoorziening en dienstverlening via beide wegen te bieden. Met daarbij de garantie aan onze inwoners dat we zorgvuldig met hun gegevens omgaan, maar transparant zijn in onze besluitvormingsprocessen.

Digitale Agenda Gemeenten 2028

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft de Digitale Agenda Gemeenten 2028 gelanceerd. Bedoeling is via drie principes te sturen op digitalisering: door te normeren en te democratiseren, door mogelijk te maken en door kansen te benutten. In ons beleid sluiten we hierop aan.

Normeren en democratiseren

Digitalisering moet volgens het eerste principe passen binnen onze normen, democratie en rechtsstaat. We beschermen de grondrechten van onze inwoners en onze publieke waarden, zoals transparantie, veiligheid en privacy. Daarnaast bestrijden we discriminatie. Bijvoorbeeld met een register waarin alle algoritmen van de overheid openbaar en controleerbaar worden gemaakt.

Mogelijk maken

Het tweede principe houdt in dat gemeentelijke dienstverlening aansluit bij de behoeften van inwoners en bedrijven. Deze moet laagdrempelig, veilig en betrouwbaar zijn. Of het nu gaat om een vergunning, paspoort, uitkering of een melding over de openbare ruimte. Persoonlijke gegevens moeten altijd veilig zijn.

Kansen benutten

Ten derde zetten we digitalisering in voor maatschappelijke vraagstukken, zoals bestaanszekerheid, wonen en klimaat en energie. Met de juiste data op het juiste moment kunnen we samen grote stappen zetten. En met een digitale koppositie investeren we in het verdienvermogen van de Nederlandse economie.

Samenwerking en standaardisatie

Digitalisering vraagt om nauwe samenwerking en standaardisatie. Zo kunnen gemeenten als één sterke bestuurslaag de vele maatschappelijke opgaven effectief aanpakken. Met de Digitale Agenda 2028 bouwen gemeenten aan een digitale toekomst die voor iedereen werkt.

Digitaal (samen)werken
De medewerkers van de gemeente Winterswijk kunnen altijd en overal werken én samenwerken, zowel fysiek op het gemeentehuis als digitaal. Via de digitale platforms kan worden samengewerkt en vergaderd op fysiek verschillende locaties, met collega's en externe partijen. Om de digitale mogelijkheden optimaal te benutten, is training van de digitale vaardigheden van onze medewerkers belangrijk.
Datagedreven werken
De gemeente Winterswijk is de grootste bronhouder en verzamelaar van informatie over en uit de gemeente. Regie op en het ontsluiten van deze informatiebron door middel van datagedreven dashboards, is een belangrijke stip op de horizon. Via Datalab Gelderland Oost werken we gezamenlijk aan dataverzameling voor beleidsvraagstukken.
Basisregistraties en digitale documentaire informatievoorziening
Het bijhouden van basisgegevens (zoals de kaart uit de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)) en het voldoen aan de Wet open overheid (Woo) blijven onverminderd belangrijk. Het openbaar maken van informatie wordt verder verbeterd. Zie daarvoor ook de paragraaf Wet open overheid.
Technologische ontwikkelingen, zoals de cloud en AI
Met de cloud bedoelen we het opslaan en opvragen van gegevens, software en bestanden op een andere plek dan op de bedrijfseigen locatie. Hierdoor hebben we minder eigen opslagcapaciteit nodig voor de softwarepakketten en gebruikersdata. Het op- of afschalen van ICT-gebruik wordt hierdoor flexibeler. We betalen voor gebruikersaantallen. Daardoor zijn de kosten transparant en eenvoudig te beheersen. Het technische beheer van de hardware, netwerken en applicaties gebeurt in de cloud, door de leverancier. Onze eigen werkzaamheden verschuiven meer naar leveranciersmanagement en het ondersteunen van de gebruikers.
Kunstmatige intelligentie (AI) kan helpen om processen slimmer en sneller te maken, bijvoorbeeld door automatische verwerking van aanvragen, analyse van grote hoeveelheden data en het verbeteren van dienstverlening via chatbots.

Informatiebeveiliging

Digitalisering speelt een steeds grotere rol in de dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Tegelijkertijd nemen de dreigingen in het digitale domein toe. Cyberaanvallen worden professioneler, ketenafhankelijkheden groeien en wet- en regelgeving stellen hogere eisen aan de beheersing van risico's. Een verstoring van systemen of ongeautoriseerde toegang tot gegevens kan grote gevolgen hebben voor de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening, de bescherming van persoonsgegevens en het vertrouwen van inwoners in de overheid.
In 2026 is verder gebouwd aan de professionalisering van informatiebeveiliging en privacy binnen de organisatie. Er zijn stappen gezet in het versterken van de governance, het vergroten van bewustwording bij medewerkers en management en het verder implementeren van maatregelen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Risicomanagement en informatiebeveiliging worden steeds meer onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering en besluitvorming.
De ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving hebben een grote impact op gemeenten. De geactualiseerde BIO en de invoering van de Cyberbeveiligingswet vragen om aanvullende maatregelen, een meer risicogerichte aanpak en een grotere bestuurlijke betrokkenheid. Voor de overheid wordt de BIO2 gebruikt als verplicht normenkader voor het invullen van de zorgplicht die voortvloeit uit de Cyberbeveiligingswet.

Met de komst van de Cyberbeveiligingswet verandert niet alleen wat gemeenten moeten doen, maar ook wie verantwoordelijk is. Waar informatiebeveiliging voorheen vooral een ambtelijke verantwoordelijkheid was, wordt digitale weerbaarheid nadrukkelijk een bestuurlijk vraagstuk. Het college van burgemeester en wethouders is eindverantwoordelijk voor het goedkeuren van beveiligingsmaatregelen, het toezicht op de uitvoering daarvan en het sturen op de risico's die de gemeentelijke dienstverlening kunnen raken.
De organisatie bevindt zich in een fase van ontwikkeling. Dit vraagt om een goede balans tussen innovatie, dienstverlening en beheersing van risico's. Nieuwe samenwerkingen, digitale oplossingen en ketenintegraties bieden kansen, maar brengen ook nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee. Daarom blijven wij investeren in een volwassen aanpak van informatiebeveiliging, privacy en risicomanagement.

Acties voor 2027

1. Verdere implementatie van de BIO2 en borging van de daaruit voortvloeiende maatregelen in processen, systemen en werkwijzen.
2. Versterken van het risicomanagement, zodat cyber- en informatieveiligheidsrisico's integraal onderdeel zijn van de planning- en controlcyclus.
3. Ondersteunen van het college en management bij hun rol en verantwoordelijkheden vanuit de Cyberbeveiligingswet, inclusief rapportage, sturing en toezicht.
4. Verder vergroten van het bewustzijn en veiligheidsbewust gedrag van medewerkers, management en bestuur.
5. Versterken van de detectie- en responsmogelijkheden, zodat incidenten sneller worden herkend, beoordeeld en afgehandeld.
6. Verstevigen van de beheersing van risico's in de keten van leveranciers, samenwerkingspartners en uitbestede dienstverlening.

De komende jaren neemt de impact van wet- en regelgeving naar verwachting verder toe. Dit vraagt om blijvende investeringen in kennis, capaciteit, processen en technische maatregelen.

Privacy

De gemeente Winterswijk kent veel processen waarbij persoonsgegevens van burgers en medewerkers worden verwerkt. In 2018 werd de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) geïntroduceerd, waarin wordt bepaald hoe we met persoonsgegevens om moeten gaan. In de jaren na invoering van de AVG is een stevig fundament gelegd. Dit is echter een doorlopend proces. In 2025 is een tussenrapportage gemaakt om te kijken waar we staan en waar de aandachtspunten liggen, en is een begin gemaakt met de uitvoering van de verbeterpunten die uit de tussenrapportage naar voren kwamen.
In 2027 wordt het beleid verder ontwikkeld en waar nodig geactualiseerd. Hierbij heeft het in kaart brengen van processen met een hoog privacyrisico prioriteit, evenals het uitvoeren van de bijbehorende Data Protection Impact Assessments (DPIA’s) en het actualiseren van het verwerkingenregister.
Daarnaast blijft bewustwording een belangrijk aandachtspunt. Door bewustzijn te creëren kunnen medewerkers zelf afwegingen maken en beslissingen nemen op het gebied van privacy.

De organisatie wordt ondersteund door een Privacy Officer (PO) en door een interne toezichthouder; de Functionaris Gegevensbescherming (FG). Deze laatste persoon hebben we ingehuurd. Momenteel zijn we in overleg met andere gemeenten in de regio om een gezamenlijke FG te werven. Het doel is om in 2027 weer een FG met een vast dienstverband in huis te hebben.
De PO en FG ondersteunen de teams bij het implementeren van nieuwe processen waarbij een DPIA (een risicobeoordeling) vereist is, of bij complexe privacyvraagstukken. Om dit te waarborgen, dient het privacyteam echter tijdig betrokken te worden bij nieuwe ontwikkelingen, dit blijft een aandachtspunt.

Inkoop-en aanbestedingsbeleid

Het gemeentelijk inkoopbeleid is opgesteld in samenwerking met de zeven Achterhoekse gemeenten, met ruimte voor Winterswijkse accenten.
In 2027 staan verschillende (Europese) aanbestedingen gepland, waaronder de raamovereenkomst voor bomen, de raamovereenkomst voor reinigen en inspecteren van riolering, diverse onderhoudsovereenkomsten en verschillende softwareapplicaties. De acht Achterhoekse gemeenten werken waar mogelijk samen op het gebied van inkoop om kennis, capaciteit en inkoopkracht optimaal te benutten.
Daarnaast bereidt de gemeente zich voor op de mogelijke wettelijke verplichting om in aanbestedingen binnen de Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW) de Milieu Kosten Indicator (MKI) toe te passen als instrument om duurzaamheid te stimuleren.
De onderzoeken uit voorgaande jaren hebben geleid tot besluitvorming over de ontwikkelrichting van inkoopfunctie binnen onze organisatie. In 2027 wordt verder invulling gegeven aan de implementatie van deze ontwikkelrichting.

Beheer gebouwen

Het onderhoud van gemeentelijk vastgoed dat langdurig in de vastgoedportefeuille blijft, vindt plaats op basis van een actueel meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Op basis van de actuele MJOP’s wordt jaarlijks afgerond € 1.023.000,- toegevoegd aan de voorzieningen voor planmatig onderhoud aan gebouwen. Panden waarvan wordt geacht dat deze in de komende jaren worden afgestoten, zijn in de exploitatiebegroting in de reguliere onderhoudskosten opgenomen.
Er is in het kader van het gebouwenbeheer in 2026 gewerkt aan de actualisatie van de MJOP’s en er is een beheerplan onderhoud opgesteld waarin uitgangspunten met betrekking tot de gehanteerde conditiescores zijn opgenomen. In de begroting 2027 is de actualisatie van de MJOP's verwerkt.

Toerekening overhead en arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Overheadkosten, zoals bedoeld in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Onder het primaire proces verstaan we de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waar we de inwoner mee helpen. Alle kosten die we maken bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.
We rekenen de overhead toe aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk doen we dit door in het taakveld overhead (onderdeel van beleidsveld 4.1) onder de lasten een negatief bedrag op te nemen, en dit bedrag in het betreffende taakveld (beleidsveld) weer als last te verantwoorden. Hierdoor voorkomen we dat dit soort kosten als het ware dubbel in de begroting worden gepresenteerd.

Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume
Het BBV schrijft voor dat er afzonderlijk aandacht wordt besteed aan de 'jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume'. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het BBV schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, moet hiervoor een voorziening worden getroffen. In onze begroting voldoen we aan dit voorschrift. De lasten van de vastgestelde formatie zijn structureel opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor verplichtingen van een niet-vergelijkbaar volume, hebben we de volgende voorzieningen getroffen (zie ook bijlage 2):

- Voorziening uitvoering Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa).
- Voorziening voormalig personeel.

Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

Onze gemeente heeft bestuurlijke en financiële belangen bij een aantal verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen. Verbonden partijen betreffen organisaties en instellingen waar een gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang in heeft.

- Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij. Of als financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald op de gemeente.
- Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap in een derde partij. Hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

In deze paragraaf gaan we per programma in op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend, en de relatie met de gemeentelijke doelstellingen.

Gemeentelijk beleid

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publieke belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. De huidige verbonden partijen hebben allemaal een historische bestaansgrond. Bij nieuwe deelnemingen komt bij de besluitvorming door de raad de publieke taak expliciet aan de orde, op grond van de visie/doelstellingen van de deelneming.
Het beleid is erop gericht de ontwikkelingen bij de verbonden partijen te volgen, zodat financiële risico's in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd en er tijdig bijsturing kan plaatsvinden. Daarnaast wordt gevolgd of de taken worden uitgevoerd zoals bij de besluitvorming is vastgelegd.
Wij kennen de volgende verbonden partijen:

Programma 1: Zorgen voor Winterswijk	**Rechtsvorm:**
GGD Noord- en Oost-Gelderland	Gemeenschappelijke regeling
Programma 2: Meedoen in de Achterhoek	

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers	Gemeenschappelijke regeling
Fijnder	Gemeenschappelijke regeling
Stadsbank Oost Nederland	Gemeenschappelijke regeling
Stichting Achterhoek Toerisme	Stichting
Programma 3: Wonen en werken in Winterswijk	
Omgevingsdienst Achterhoek	Gemeenschappelijke regeling
Coöperatie Energieloket Achterhoek U.A.	Coöperatie
AGE B.V.	B.V.
Stichting Waardevol Cultuurlandschap (WCL Winterswijk)	Stichting
ROVA	N.V.
Programma 4: Bestuurlijk Winterswijk	
Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland	Gemeenschappelijke regeling
Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek	Gemeenschappelijke regeling
Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO	Gemeenschappelijke regeling
N.V. Alliander	Vennootschap
N.V. Vitens	Vennootschap
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	Vennootschap

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Excel-tabel

Naam	GGD Noord- en Oost- Gelderland
Vestigingsplaats	Warnsveld
Doel	GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten, met als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners (publieke gezondheidszorg). De GGD is belast met de gemeentelijke taken genoemd in de Wet publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg (voor alle gemeenten behalve Apeldoorn). Het is een gemeenschappelijke regeling waarbij de gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder M. ten Pas.
Financieel belang	De begrote inwonerbijdrage voor 2027 bedraagt € 725.085. Voor 2027 geldt een icidentele verhoging van de inwonerbijdrage van € 0,43 per inwoner, vanwege de extra kosten JGZ. Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 3.182.000 Per 31 december 2024 € 1.921.000 Per 31 december 2025 € 3.102.000 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 13.266.000 Per 31 december 2024 € 11.330.000 Per 31 december 2025 € 6.969.000 Het resultaat over 2025 bedraagt: € 1.184.000 Inschatting 01-Jan-27 31-Dec-27 Eigen vermogen € 2.050.000 € 2.500.000 Vreemd vermogen € 7.984.000 € 6.634.000 Verwachte financiële resultaat 2027: € 28.000
Ontwikkelingen	De jeugdgezondheidszorg voor nul- tot achttienjarigen is een GR-taak, tenzij de gemeente aangeeft deze taak niet of niet geheel door de GGD uit te laten voeren. Gemeente Winterswijk laat de jeugdgezondheidszorg voor vier- tot achttienjarigen uitvoeren door de GGD. In de Regio NOG is de JGZ 0-18 jaar verdeeld over vier zorgorganisaties en de GGD. De GGD heeft aangegeven dat de huidige situatie m.b.t. de JGZ niet houdbaar is, mede door nieuwe landelijke ontwikkelingen. In 2025 heeft het AB ingestemd met een onderzoek naar een toekomstbestendige JGZ, waarbij er drie scenario's zijn: voortzetten huidge situatie, integrale JGZ 0-18 bij meer zorgorganisaties, integrale JGZ 0-18 bij de GGD. In juli 2026 is dit onderzoek afgerond. Wanneer de gemeenten in het najaar van 2026 tot overéénstemming komen over de richting van een voorgenomen besluit kan integrale JGZ per 1 januari 2028 worden igevoerd. Anderzijds is er sprake van een groter vraagstuk rond de robuustheid van de GGD als organisatie, wat niet vermengt dient te worden in het onderzoek.
Relatie tot programma's	Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het algemeen bestuur en op grond van in de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting en jaarrekening). Vastgelegd is dat de raad altijd informatie kan vragen.
Risico's	Net als bij de andere gemeenschappelijke regelingen is het risico vooral financieel, omdat een meerderheid in het algemeen bestuur beslist over nieuw beleid.

Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers

Excel-tabel

Naam	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	Doelstellingen zijn: - Het overeenkomstig de Archiefwet beheren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende overheidslichamen. - Het toezicht door de streekarchivaris op het beheer van de niet naar de centrale archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers. - Het in stand houden en bevorderen van het cultureel erfgoed in het gebied van de Achterhoek en de Liemers in de ruimste zin van het woord.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De leden en de plaatsvervangende leden van het algemeen bestuur worden per raadsperiode aangewezen door de gemeenteraden en het college van burgemeester en wethouders. Wethouder L. ten Dolle is lid van het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden. Allen zijn aangewezen door het algemeen bestuur en komen bij voorkeur uit verschillende gemeenten. De voorzitter en één lid worden uit het algemeen bestuur aangewezen, en één lid op voordracht van de Staring Stichting. Bij de realisatie van het Erfgoedcentrum is ook de bestuurscommissie ingesteld. Deze commissie bestaat uit drie dagelijkse bestuursleden, aangevuld met twee algemene bestuursleden en twee door de Staring Stichting voorgedragen leden.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente is gebaseerd op de begroting van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers. De bijdrage in 2025 bedroeg € 160.484. De bijdrage voor 2027 bedraagt € 193.217. Het eigen vermogen bedraagt: 31 december 2023 € 75.758 31 december 2024 € 308.479 31 december 2025 € 525.259 Het vreemd vermogen bedraagt: 31 december 2023 € 510.172 31 december 2024 € 460.292 31 december 2025 € 416.847 Het resultaat over 2025 bedraagt: € 216.762 (positief). Inschatting 31-Dec-26 Eigen vermogen € 377.214 Vreemd vermogen € 305.454 Verwachte financiële resultaat 2027: € 32.484 (positief).
Ontwikkelingen	Er zijn geen actuele ontwikkelingen.
Relatie tot programma's	De taken zijn geclusterd in programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijkse en het algemene bestuur, in en via de op grond van de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting en jaarrekening).
Risico's	De gemeente Winterswijk biedt de komende jaren weer archiefmateriaal aan.

Fijnder

Excel-tabel

Naam	Fijnder
Vestigingsplaats	Groenlo
Doel	De gemeenschappelijke regeling Fijnder voert de Participatiewet, IOAW/IOAZ en aanverwante regelingen uit, waarbij arbeidsontwikkeling centraal staat. Fijnder heeft drie deelnemende gemeenten, te weten Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en in het dagelijks bestuur. Leden: wethouder M. ten Pas (AB en DB) en wethouder S. Metaal (AB).
Financieel belang	De exploitatiebijdrage voor de bedrijfsvoering over 2025 bedroeg € 5,9 miljoen. De begrote exploitatiebijdrage voor de bedrijfsvoering voor 2027 bedraagt € 6,34 miljoen. Voor het overige betreft het hier grotendeels de doorbetaling van rijksbudgetten. Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 3.456.000 Per 31 december 2024 € 2.923.000 Per 31 december 2025 € 3.723.000 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 10.447.000 Per 31 december 2024 € 9.967.000 Per 31 december 2025 € 10.622.000 Het resultaat over 2025 bedraagt: € 887.000 Inschatting 01-Jan-27 31-Dec-27 Eigen vermogen € 2.953.000 € 2.769.000 Vreemd vermogen € 12.292.000 € 11.526.000 Verwachte financiële resultaat 2027: € 0.
Ontwikkelingen	Na de daling van het bestand in 2025 is vanaf het vierde kwartaal van dat jaar een lichte stijging van het bijstandsvolume zichtbaar. Voor Winterswijk raamt Fijnder ultimo 2027 circa 550 uitkeringen, op basis van een landelijke volumestijging van 0,79%. De verzwaring van de problematiek van cliënten en het toenemende aandeel statushouders leiden tot een langere bijstandsafhankelijkheid. Daarmee blijft de bestandsontwikkeling een punt van aandacht.
Relatie tot programma’s	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.
Risico's	De deelnemende gemeenten zijn aansprakelijk voor een eventueel exploitatietekort.

Stadsbank Oost Nederland

Excel-tabel

Naam	Stadsbank Oost Nederland
Vestigingsplaats	Enschede
Doel	Stadsbank Oost Nederland is een kredietbank zonder winstoogmerk. Naast sociale kredietverstrekking verzorgt de bank de schuldenregeling in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, voert budgetbeheer uit en geeft voorlichting en advies. Daarnaast voert de bank beschermingsbewind uit en maakt verzoekschriften voor de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). De gemeenten: Almelo, Berkelland, Borne, Bronckhorst, Dinkelland, Enschede, Oost Gelre, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Lochem, Losser, Montferland, Oldenzaal, Oude IJsselstreek, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder M. ten Pas.
Financieel belang	De bijdrage voor 2027 bedraagt € 469.111. Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 1.369.900 Per 31 december 2024 € 2.235.700 Per 31 december 2025 € 2.185.700 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 11.396.200 Per 31 december 2024 € 9.982.800 Per 31 december 2025 € 8.953.000 Het resultaat over 2025 bedraagt: € 270.000. Inschatting 01-Jan-27 31-Dec-27 Eigen vermogen € 2.347.400 € 1.786.700 Vreemd vermogen € 9.406.400 € 8.296.700 Verwachte financiële resultaat 2027: € 0.
	Wanneer het resultaat daartoe aanleiding geeft, dragen de deelnemende gemeenten, naar rato van het inwoneraantal, het exploitatieverlies.
Ontwikkelingen	De dienstverlening van de Stadsbank sluit nauw aan bij de dienstsverlening van de gemeente. Het dienstenaanbod van de Stadsbank wordt verzorgd vanuit het gemeentelijke loket (De Post). Samen met de Stadsbank wordt de drempel voor de schuldhulpverlening zo laag mogelijk gemaakt en richten we ons op het duurzaam schuldenvrij blijven. Al voordat de dienstverlening van de Stadsbank wordt beëindigd, wordt de nazorg opgepakt door het gemeentelijk sociaal team. In 2026 geeft de Stadsbank € 430.000 terug aan de deelnemende gemeenten om het weerstandsvermogen af te bouwen.
Relatie tot programma's	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.
Risico's	Gering.

Stichting Achterhoek Toerisme

Excel-tabel

Naam	Stichting Achterhoek Toerisme
Vestigingsplaats	Statutair Doetinchem, kantoor Doetinchem
Doel	Het verzorgen van regiomarketing, gericht op het uitbouwen van de marktpositie van de toeristisch-recreatieve sector in de Achterhoek. Het vervullen van de functie van routeontwikkelaar en -beheerder.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doesburg, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen.
Bestuurlijk belang	De bestuurlijke vertegenwoordiging van de Achterhoekse gemeenten wordt verzorgd door gemeente Doetinchem en Aalten.
Financieel belang	De jaarlijkse bijdrage van gemeente Winterswijk aan Stichting Achterhoek Toerisme bedraagt € 64.263 voor regiomarketing en € 12.500 voor het beheer van het routenetwerk. Stichting Achterhoek Toerisme wordt voor ongeveer 33% gefinancierd vanuit het bedrijfsleven. Om te voorkomen dat de resultaten van Achterhoek Toerisme gaan leiden tot de verplichting om vennootschapsbelasting te betalen, is ervoor gekozen om de resultaten uit de afgelopen jaren niet meer op te nemen in de algemene reserve en als winst te bestemmen. Na afstemming met de accountant staan de resultaten nu als vooruit ontvangen bijdragen van de gemeenten, ter waarde van € 679.673 op de balans. Dit betekent dat ze als schuld op de balans staan bij de Stichting. Het eigen vermogen bedraagt: 31 december 2024 € 0 31 december 2025 € 0 Het vreemd vermogen bedraagt: 31 december 2024 € 1.238.473 31 december 2025 € 1.461.509 Inschatting 01-Jan-27 31-Dec-27 Eigen vermogen € 0 € 0 Vreemd vermogen € 1.461.509 € 1.461.509 Verwachte financiële resultaat 2027: € 0.
Ontwikkelingen	Stichting Achterhoek Toerisme verzorgt de toeristische regiomarketing, beheert het toeristische routenetwerk en heeft een projectleidersrol in diverse projecten uit de Vrijetijdsagenda Achterhoek. Afstemming en evaluatie vindt structureel plaats, zowel ambtelijk als bestuurlijk, in periodiek regionaal overleg. In november 2025 heeft Achterhoek Toerisme subsidie aangevraagd bij de Achterhoekse gemeenten voor de periode van 1 januari 2026 tot en met 31 december 2029. Gemeente Winterswijk beschikt de gevraagde subsidie per jaar, met de intentie om dit langjarig te doen, confom aanvraag. De participerende gemeenten hebben een positieve evaluatie afgegeven op de resultaten en ontwikkeling van Stichting Achterhoek Toerisme in de afgelopen jaren. De komende jaren wil Achterhoek Toerisme voortbouwen op haar fundament en deze verder verstevigen: de regiomarketing, het routebureau en de verbindende factor. Met extra aandacht voor informatievoorziening en ontwikkeling en ontsluiting van kennis. Belangrijke samenwerkingspartners zijn de lokale VVV's, provincie Gelderland, de EUREGIO en het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC).
Relatie tot programma's	Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het bestuur, in het ambtelijk overleg vrijetijdseconomie, het portefeuillehouders overleg vrijetijdseconomie, via een nieuwsbrief en via overlegging van de jaarstukken (begroting, jaarrekening en jaarverslag).
Risico's	De financiële risico's voor de gemeente Winterswijk zijn beperkt, maar bestaan uit mogelijke stijgingen van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van hogere uitvoeringskosten of teruglopende bijdragen vanuit diverse projecten en overige partners.

Omgevingsdienst Achterhoek

Excel-tabel

Naam	Omgevingsdienst Achterhoek
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) is een samenwerkingsverband, opgericht ten behoeve van de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Deze taken bestaan uit het basistakenpakket en alle overige inrichting gebonden milieutaken (milieubreed). Enkele specialismen uit de Omgevingswet, zoals geluid, bodem/bouwstoffen, asbest, luchtkwaliteit (geur), externe veiligheid en juridische zaken.
Betrokkenen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen en de provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is in het algemeen bestuur (AB) van de ODA vertegenwoordigd. Lid is de burgemeester, plaatsvervangend lid is portefeuillehouder Visser.
Financieel belang	De bijdrage aan de ODA wordt jaarlijks in de programmabegroting van de gemeente opgenomen. De ODA legt inhoudelijke en financiële verantwoording af aan de betrokken gemeenten en de provincie. De bijdrage bedraagt over: 2025 € 985.000 (inclusief verrekening tekort jaarrekening 2025) 2026 € 1.168.300 (volgens begroting, incl. begrotingswijziging) 2027 € 1.225.000 (volgens ontwerpbegroting ODA) De verklaring van de stijging in de bijdrage voor 2027 ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt door extra taken, de complexiteit van dossiers, nieuwe wettelijke verplichtingen zoals Kaderrichtlijn Water (KRW), verzwaarde minimalisatieplicht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en de implementatie van het Circulair Materialenplan (CMP) meer integrale advisering aan de voorkant van ruimtelijke ontwikkelingen onder de Omgevingswet, de opbouw van landelijke kennisinfratsructuur, ambites van de regio Achterhoek op het geboed van woningbouw en economische ontwikkeling. Om deze (wettelijke) taken adequaat uit te kunnen voeren is uitbreiding van het aantal vergunningverleners, toezichthouders en gespecialiseerde adviseurs noodzakelijk. De komende jaren (2027-2028) gaat de ODA in een fusietraject. Hiervoor is in 2026 een bijdrage van € 300.000 voor alle deelnemers opgenomen maar voor de jaren 2027 en 2028 € 600.000 per jaar. De bijdrage zal, los van de toegenomen taken en complexiteit, toenemen waarna het naar verwachting in 2029 zal stabiliseren. Het eigen vermogen bedraagt over de afgelopen jaren: 31 december 2024 € 516.000 31 december 2025 € - 569.000 Het vreemd vermogen bedraagt over de afgelopen jaren: 31 december 2024 € 1.889.000 31 december 2025 € 6.781.000 Financieel resultaat over 2025: € 697.000 negatief (voor mutaties reserve). Tijdens het AB van 29 juni 2026 is besloten om het tekort te dekken uit de algemene reserve voor een bedrag van € 118.000 en uit de bestemmingsreserve huisvesting voor een bedrag van € 398.000. Op basis van afspraken uit 2020 wordt het restant van het tekort (€ 289.000) afgerekend per partner op basis van begrote omzet. Voor Winterswijk gaat het om een bijdrage van € 23.590. Verwacht financieel resultaat over 2026 en 2027: € 0
Ontwikkelingen	Naast het uitvoeren van het basistakenpakket staat het jaar 2027 bij de ODA in het teken van: - In december 2025 is de intentieverklaring voor de fusie tussen de ODA en de Omgevingsdienst Veluwe ondertekend. Met de fusie moet de nieuwe organisatie voldoen aan alle wettelijke eisen en kwaliteitscriteria die voortvloeien uit het Interbestuurlijk Programma (IBP VTH). Dit fusietraject vraagt een investering aan de voorkant. - Daarnaast wordt de ODA geconfronteerd met een reeks inhoudelijke ontwikkelingen die leiden tot een structurele toename van de benodigde capaciteit. In de begroting wordt onder meer gewezen op: o extra milieu(plus)taken en toenemende complexiteit van dossiers; o nieuwe wettelijke verplichtingen, zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW), de verzwaarde minimalisatieplicht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en de implementatie van het Circulair Materialenplan (CMP); o de noodzaak om meer integraal advies te leveren aan de voorkant van ruimtelijke ontwikkelingen onder de Omgevingswet; o de opbouw van een landelijke kennisinfrastructuur, waarvoor elke omgevingsdienst extra capaciteit moet vrijmaken; o de Achterhoekse ambities op het gebied van woningbouw en economische ontwikkeling, die leiden tot meer advies en uitvoeringsverzoeken vanuit gemeenten. Op basis van gemeentelijke legesverordening wordt voor de begroting 2027 een bedrag van € 40.000 voor milieuleges opgenomen.
Relatie tot programma's	Programma 3 Werkend Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.
Risico's	Risico's zijn: - Fusieonderzoek en toekomstvisie (incl. voldoen aan wettelijke eisen en kwaliteitscriteria op grond van het Interbestuurlijke programma versterking VTH (IBP)) - Actualisatie risicomodule/analyse; De ODA is in 2023 gestart met het opstellen van een nieuwe risicoanalyse. Basis van deze actualisatie is de invoering van de Omgevingswet op Milieubelastende Activiteiten (MBA) in plaats

Naam	Omgevingsdienst Achterhoek
	van inrichtingen. Deze nieuwe risicoanalyse gaat als basis dienen voor het handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) 2027 en de daaropvolgende jaren. - Actualisatie van het productenboek. Sommige producten worden opgeknipt in onderliggende onderdelen, ander producten zullen mogelijk vervallen en regiewerk zal daarvoor in de plaats komen. De wijziging leidt tot een veranderde omzetcombinatie van aantallen en productprijzen. Hiermee kan ook de uiteindelijke omzet wijzigen van de ODA. Daarnaast is de ODA vanaf de zomer 2024 gaan tijdschrijven. Dit zal ook worden doorvertaald in het productenboek. - Nieuwe wet en regelgeving, toenemende complexiteit (o.a. Zeer zorgwekkende stoffen zoals Pfas, klimaatproblematiek en de energietransitie). Deze onderwerpen zullen de nodige consequenties hebben voor de organisatie van de ODA, de omvang van het takenpakket van de ODA en de gemeentelijke bijdrage. In de komende jaren zal meer duidelijk worden hoe dit zich vertaald voor de gemeente Winterswijk.

Coöperatie Energieloket Achterhoek U.A.

Excel-tabel

Naam	Coöperatie Energieloket Achterhoek U.A.
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	De coöperatie en bijbehorende uitvoeringsorganisatie richten zich op: Het ontwikkelen en uitvoeren van duurzame energieprojecten in de Achterhoek. Het geven van voorlichting over de opwekking en het gebruik van duurzame energie in de Achterhoek. Het bevorderen van energiebesparing. Het instellen en beheren van een fonds om toekomstige initiatieven op het gebied van duurzame energie in de Achterhoek te kunnen financieren.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doesburg, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De algemene vergadering bestaat uit acht leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente) en bestuurders van de anderen leden. Voor Winterswijk neemt wethouder G.E. Visser deel aan de algemene vergadering.
Financieel belang	De bijdrage in 2027 bedraagt € 0. Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2024 € 240.584 Per 31 december 2025 € 38.575 Per 31 december 2026 € 65.000 (inschatting) Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2024 € 1.926.897 Per 31 december 2025 € 1.150.048 Per 31 december 2026 € 1.150.000 (inschatting) Resultaat 2026: € 27.000 (indicatie) Inschatting 01-Jan-27 31-Dec-27 Eigen vermogen € 65.000 € 90.000 Vreemd vermogen € 1.150.000 € 1.150.000 Verwachte financiële resultaat 2027 (geschat): € 27.000
Ontwikkelingen	geen opmerkingen.
Relatie tot programma's	Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt bestuurlijk plaats in de algemene vergadering en ambtelijk in het regionaal duurzaamheidscoördinatorenoverleg.
Risico's	Het gemeentelijk risico als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling is beperkt tot verlies van een achtste deel van het kapitaal van de leden ter grootte van € 174.422. Omdat de gemeente Winterswijk het basispakket niet meer afneemt en deze dienstverlening verricht vanuit het Centrum Duurzaam Winterswijk, is er geen verder risico.

Stichting Winterswijk Cultuur Landschap (WCL)

Excel-tabel

Naam	Stichting Winterswijk Cultuur Landschap (WCL)
Vestigingsplaats	Winterswijk
Doel	De stichting stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan te formuleren en uit te voeren beleid voor behoud, herstel en ontwikkeling van het buitengebied van Winterswijk. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale benadering van vijf thema's: leefbaarheid, land- en tuinbouw, natuur- en landschapsbeheer, cultuurhistorie, recreatie en toerisme. WCL geeft ook advies aan overheden en ondersteunt projecten die een bijdrage leveren aan de geschetste doelen in het buitengebied.
Betrokkenen	De gemeente Winterswijk, LTO Noord Oost Achterhoek afdeling Winterswijk, het Platform Natuur en Landschap Winterswijk, Vereniging Verblijfsrecreatie Winterswijk (VVW), de stichting Particulier Agrarische Natuurbeheer (st. PAN), NSW-landgoederen Winterswijk en omgeving, Commissie Omgevingskwaliteit, de gezamenlijke belangenverenigingen van het buitengebied (BSV) en de Ondernemersvereniging Buitengebied Winterswijk (OBW).
Bestuurlijk belang	Wethouder G. Visser is vicevoorzitter.
Financieel belang	Bijdrage voor 2027 bedraagt € 75.000 + € 15.000 (vanuit afvalstoffenheffing; voor opruimen zwerfafval buitengebied). Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 75.487 Per 31 december 2023 € 94.704 Per 31 december 2024 € 123.070 Per 31 december 2025 € 138.595 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2022 € 281.360 Per 31 december 2023 € 211.608 Per 31 december 2024 € 95.452 Per 31 december 2025 € 110656 Inschatting 01-Jan-27 31-Dec-27 Eigen vermogen € 95.000 € 75.000 Vreemd vermogen € 100.000 € 90.000 Verwacht financieel resultaat 2027: € 0
Ontwikkelingen	WCL zit in de laatste fase van een veranderingsproces naar WCL 2.0. Sinds september 2025 heeft WCL een onafhankelijke voorzitter. WCL werkt aan het programma Plattelandsontwikkeling en zet zich onder andere in voor maatwerk voor de Winterswijkse landbouw. Ook blijft WCL fungeren als promotor voor lokale LEADER-projecten.
Relatie tot programma's	De activiteiten die de Stichting WCL Winterswijk uitvoert hebben vooral betrekking op programma 3. In het coalitieprogramma staat een aanbeveling om te zorgen voor meer externe financiering.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijks en algemeen bestuur. Ook worden - indien nodig - voorlichtingsavonden georganiseerd voor bewoners uit het buitengebied over bepaalde thema's. Jaarverslagen worden altijd in de maand mei aan de deelnemende partijen (onder andere gemeente Winterswijk) aangeboden.
Risico's	De risico's zijn zeer gering. In verband met aanwezigheid van gemeentelijke vertegenwoordiging in het bestuur is er sprake van controle en inbreng bij bestuurlijke keuzes.

ROVA

Excel-tabel

Naam	NV ROVA Holding
Vestigingsplaats	Zwolle
Doel	ROVA werkt in opdracht van aandeelhoudende gemeenten en ondersteunt hen in de uitvoering van publieke zorgtaken op het gebied van 'Afval en Grondstoffen' en 'Beheer Buitenruimte'. In dit verband wordt gewerkt aan het terugdringen van afval, het bevorderen van hergebruik van grondstoffen en een buitenruimte die schoon, heel en veilig is. Doelstelling is ROVA op efficiënte en effectieve wijze uitvoering geeft aan gemeentelijke beleidsdoelen en ambities.
Betrokkenen	Aandeelhouders NV ROVA Holding; 23 deelnemende gemeenten binnen het domein 'afval en grondstoffen', 6 deelnemende gemeenten binnen het domein 'beheer buitenruimte'. Deelnemende gemeenten komen uit de provincies Gelderland, Overijssel, Drenthe, Utrecht en Flevoland.
Bestuurlijk belang	Als aandeelhouder hebben wij stemrecht over 580 (290 in het domein 'Afval en Grondstoffen' + 290 in het domein 'Beheer Buitenruimte') aandelen. Dat is 4,9% van het totaal.
Financieel belang	In 2026 is een dividend van € 83.000 uitgekeerd over 2025 (2024: € 120.000, 2023: € 156.000, 2022: € 80.000). In 2027 is € 100.000 begroot. Het eigen vermogen bedraagt op: 31-12-2024 € 44.169.000 31-12-2025 € 46.039.000 Het vreemde vermogen bedraagt op: 31-12-2024 € 63.717.000 31-12-2025 € 64.185.000 Verwachte financiële resultaat 2026 : € 4.542.000
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2009 voert ROVA de uitvoering van de taken huisvuilinzameling, machinale straatreiniging (vegen) en kolken reinigen (riolering) uit. Vanaf 2011 voert ROVA voor onze gemeente de onderhoudstaken in de openbare ruimte uit.
Relatie tot programma's	Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op alle relevante niveaus: van de dagelijkse uitvoering tot aan de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	ROVA verzorgt de uitvoering van de reinigingstaken voor de deelnemende gemeente. Het accent ligt niet op het door ROVA zelf uitvoeren van de werkzaamheden. Als marktpartijen dit voordeliger kunnen, worden werkzaamheden uitbesteed. Om niet volledig afhankelijk te zijn van de markt, beschikt ROVA zelf over een uitvoerend bedrijf. Het risico van de deelneming in ROVA is daarom gering.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)

Excel-tabel

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doel	De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland heeft tot doel de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten op het gebied van de openbare veiligheid en hulpverlening te behartigen. Denk aan de brandweer, rampenbestrijding en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. Al deze taken worden uitgevoerd aan de hand van een multidisciplinair veiligheidsbeleid, zowel preventief als repressief.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen.
Bestuurlijk belang	Voor alle taken die de veiligheidsregio op het gebied van rampen- en crisisbeheersing met zich meebrengt, is een veiligheidsbestuur verantwoordelijk. Dit veiligheidsbestuur bestaat in Noord- en Oost-Gelderland uit alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten, het zogenoemde algemeen bestuur (AB). Sturing op de inzet van de brandweer (die het grootste deel van de begroting kenmerkt) vindt ook plaats door het algemeen bestuur.
Financieel belang	Bij de verdeling van de gemeentelijke bijdrage over de deelnemende gemeenten wordt het verdeelmodel gebruikt. Dit verdeelmodel is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling VNOG. Als verdeelsleutel geldt de procentuele verdeling tussen de gemeenten uit het verdeelmodel. Het verdeelmodel is op zijn beurt gebaseerd op de verhouding per gemeente van het in de algemene uitkering van het gemeentefonds opgenomen bedrag voor het cluster openbare orde en veiligheid/brandweer en rampenbestrijding. Het aandeel van de gemeente Winterswijk is 3.41% en wordt 1 keer in de vier jaar herijkt. De Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) is de algemene uitkering van het Rijk aan de veiligheidsregio's en een belangrijke inkomstenbron. De afgelopen jaren is deze BDuR in beweging geweest. De bewegingen in deze uitkering hebben, uiteindelijk, invloed op de hoogte van de gemeentelijke bijdrage. − In 2023 verhoogde het Rijk de bijdrage stapsgewijs ter versterking van crisisbeheersing en informatievoorziening (extra-BDuR). − Per 2026 is de gehele BDuR structureel gekort met 10% (BDuR-korting); een landelijke korting van € 28 miljoen.

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)
	− Per 2027 wordt vervolgens de BDuR weer landelijk verhoogd met € 25 miljoen. Het Rijk geeft aan dat deze verhoging niet een deel-reparatie van de korting is, maar moet worden ingezet voor weerbaarheid (Weerbaarheids-BDuR en dus een ander doel heeft. Werken aan de weerbaarheid en veerkracht van de samenleving is niet alleen een thema voor de veiligheidsregio's, maar nadrukkelijk ook van gemeenten. Dit spreekt o.a. uit de bestuursafspraken weerbaarheid van november 2025. VNOG wil dit ook tot uitdrukking laten komen in de besteding van de extra middelen. Een deel van de middelen komt ten goede aan de gemeenten, ter ondersteuning van hun weerbaarheid. Een deel is ter versterking van de weerbaarheid/continuïteit van VNOG. In 2027 stijgt de gemeentelijke bijdrage door de gebruikelijke toegepaste loon- en prijsindexatie, door autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en gestegen kapitaallasten. De gemeentelijk bijdrage van Winterswijk stijgt in 2027 t.o.v. 2026 met € 171.912 naar € 2.172.800. In deze bijdrage is niet opgenomen de demarcatieregeling ad. € 21.000 welke toeziet op de kazernes in de gemeente Winterswijk. De bijdrage in de demarcatieregeling is ongewijzigd ten opzichte van 2026. De totale bijdrage 2027 inclusief demarcatie komt dan uit op € 2.193.800. Meerjarenoverzicht bijdrage VNOG: Bijdrage 2025: € 1.964.696 Bijdrage 2026: € 2.021.888 (begroot saldo inclusief demarcatie) Bijdrage 2027: € 2.193.800 (begroot saldo inclusief demarcatie) Eigen vermogen: Per 31 december 2023 € 19.874.060 Per 31 december 2024 € 22.716.712 Per 31 december 2025 € 25.060.553 Vreemd vermogen: Per 31 december 2023 € 25.423.595 Per 31 december 2024 € 43.422.192 Per 31 december 2025 € 63.176.391 In de afgelopen jaren heeft de VNOG geld overgehouden. Ook ziet de VNOG financieel moeilijke jaren op de gemeenten afkomen daarrom wordt de verhoging van de bijdrage gedempt. Het resultaat 2025 is deels teruggevloeid volgens de verdeelsleutel naar de gemeenten en deels gebruikt voor het opvangen van de CAO-stijging de komende periode.
Ontwikkelingen	Programmaplan Weerbaarheid 2025-2027 De urgentie om maatschappelijke weerbaarheid te vergroten is de afgelopen jaren sterk toegenomen, onder meer als gevolg van toenemende geopolitieke spanningen en hybride (oorlogs)dreigingen. Het algemeen bestuur van VNOG heeft de opdracht gegeven om de weerbaarheid en veerkracht in de regio te versterken en hiervoor bestuursafspraken op te stellen. Deze afspraken zijn bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij hun lokale opgaven en om de regionale samenhang te bevorderen. Een van de onderdelen van deze afspraken is het inrichten van een regionale structuur voor de aanpak van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. Het Programmaplan Weerbaarheid 2025-2027 beschrijft deze structuur en schetst de governance van de aanpak binnen VNOG, inclusief de samenwerking met de inliggende gemeenten en crisispartners. Bestuursafspraken weerbaarheid en brede maatschappelijke continuïteit 2025 NOG Om de weerbaarheid en veerkracht in de regio te versterken zijn er bestuursafspraken opgesteld. Deze afspraken zijn bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij hun lokale opgaven en om de regionale samenhang te bevorderen. De bestuursafspraken weerbaarheid bevatten een actielijst met concrete inspanningen voor gemeenten en VNOG. Gezien de ontwikkelingen in dreigingen ontwikkelt het takenpakket van de veiligheidsregio zich verder. Dit vraagt een nauwere samenwerking met gemeenten en andere partners op het gebied van bevolkingszorg en crisisbeheersing. De bestuursafspraken passen in de context van een accentverschuiving in het takenpakket van VNOG (m.b.t. weerbaarheid en brede maatschappelijke continuïteit) en in de context van de benodigde intensievere samenwerking tussen veiligheidsregio, gemeenten en andere partners op het gebied van crisisbeheersing en bevolkingszorg. Uitvoeringsprogramma Natuurbrandbeheersing 2025-2028 Om de activiteiten en projecten rondom natuurbrandrisicobeheersing en natuurbrandbestrijding duurzaam te borgen is een Uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2025-2028. De toenemende dreiging van natuurbranden in Nederland, mede door klimaatverandering en groeiende kwetsbaarheid van natuurgebieden, vraagt structurele aandacht van VNOG. Naast preventie, voorbereiding en bestrijding is ook structurele monitoring noodzakelijk. Dit Uitvoeringsprogramma geeft inzicht in de invulling van de bestuurlijke opdracht zoals opgenomen in het Regionaal Beleidsplan VNOG 2025-2028. Programmabegroting 2026 –2029 VNOG De programmabegroting 2026 – 2029 VNOG beschrijft de doelen, activiteiten en de budgetten van de VNOG voor 2026 en geeft op hoofdlijnen een financiële doorkijk voor de periode tot en met 2029. De begroting is gebaseerd op de Kadernota 2026 – 2029. De VNOG heeft daar proactief op ingespeeld door, in de voorgaande begrotingen, structurele besparingen ter demping van de stijging van de gemeentelijke bijdrage op te nemen. De programmabegroting 2027 – 2030 is op het moment van opmaken van de gemeentelijke begroting nog niet gereed, daarom werken wij voor de gemeentelijke begroting het de kadernota welke wij onderstaand behandelen. Kadernota 2027-2030 De Kadernota 2027-2030 vormt de basis voor de begroting 2027-2030. In de kadernota staan de financieel-technische uitgangspunten, ontwikkelingen, ontwikkelrichtingen en autonome ontwikkelingen beschreven. De al jaren spelende groeiende onzekerheid in de wereld op allerlei vlakken heeft grote effecten; zowel op de taken en rol van VNOG, als op de eigen bedrijfsvoering van VNOG en haar financiën. Het gaat bijvoorbeeld om (nieuwe) dreigingen, klimaatverandering, fluctuerende energiekosten en grondstofprijzen, cybercriminaliteit, (geopolitieke)

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)
	instabiliteit, hybride oorlogvoering, etc. Niemand kan alle effecten op dit moment volledig overzien of voorspellen. De ontwikkelingen leiden er onder andere toe dat inwoners, gemeenten, bedrijven en instellingen meer en andere hulp- en dienstverlening van onze veiligheidsregio nodig hebben. Dit alles maakt dat er de komende jaren niet verder bespaard/bezuinigd kan worden, maar dat de VNOG, samen met haar partners, ervoor moet zorgen dat de organisatie actueel blijft door in de organisatie te investeren.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het algemeen bestuur en via de op grond van de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting, rekening). Vastgelegd is dat de raad altijd om informatie kan vragen.
Risico's	De belangrijkste risico's voor de gemeente zijn enerzijds een hogere gemeentelijke bijdrage als gevolg van kostenstijgingen en aanvullende taken binnen de VNOG. Anderzijds bestaat het risico dat de toenemende opgaven op het gebied van crisisbeheersing, cyberdreigingen, klimaatadaptatie en maatschappelijke weerbaarheid sneller groeien dan de beschikbare capaciteit en middelen.

Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek Doetinchem

Excel-tabel

	Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	De samenwerking richt zich op: - De totstandkoming van regionaal beleid en regionale lobby om daarmee de Achterhoek op de kaart te zetten. - Het ontwikkelen van regionaal beleid en projecten voor bovenlokale onderwerpen voor gemeenten en andere overheidsorganisaties. - De afstemming van lokaal beleid, overleg tussen gemeenten en gemeenschappelijke belangenbehartiging.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit acht leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente). Voor Winterswijk is burgemeester B. Dijkstra lid van het dagelijks bestuur.
Financieel belang	De bijdrage bedraagt over: 2025 € 234.094 2026 € 240.881 2027 € 251.380 (volgens begroting) Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 6.808.000 Per 31 december 2024 € 6.736.000 Per 31 december 2025 € 6.390.000 Per 31 december 2026 € 6.007.000 (volgens begroting) Per 31 december 2027 € 5.539.000 (volgens begroting) Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 12.579.000 Per 31 december 2024 € 22.278.000 Per 31 december 2025 € 32.111.000 Per 31 december 2026 € 17.126.000 (volgens begroting Per 31 december 2027 € 7.755.000 (volgens begroting) Financieel resultaat 2025: € 390.000. Verwacht financieel resultaat 2026: € 0. Verwacht financieel resultaat 2027: € 0.
Ontwikkelingen	De aanvraag van de Regio Achterhoek voor een bijdrage voor een nieuwe RegioDeal-periode is in 2024 toegekend. De gemeente Montferland is in 2024 toegetreden tot de Regio Achterhoek.
Relatie tot programma's	De taken hebben betrekking op meerdere programma's.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijks en het algemeen bestuur, de Achterhoek Board, Achterhoek Raad en de Thematafels. Ook de begroting en jaarrekening zijn informatiebronnen. Vastgelegd is dat de raad meer bij de beleidsvoorbereiding van de regio wordt betrokken, vooral bij de jaarlijkse vaststelling van de strategische agenda. Uiteraard kan de raad altijd om informatie vragen.
Risico's	Deelnemende gemeenten zijn aansprakelijk voor een eventueel exploitatietekort.

Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO

Excel-tabel

Naam	Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO
Vestigingsplaats	Gronau
Doel	De EUREGIO bevordert, ondersteunt en coördineert de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden. De regionale grensoverschrijdende samenwerking vindt plaats op de volgende gebieden: communicatie, sociaal-culturele ontmoetingen, gezondheidszorg, scholing en opleiding, openbare veiligheid, hulpdiensten en rampenbestrijding, cultuur en sport, economische ontwikkeling, arbeidsmarkt en kwalificatie, innovatie en technologietransfer, recreatie en toerisme, agrarische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, energie, natuur- en milieubescherming, afvalbeheer en waterbeheer.
Betrokkenen	Er zijn ongeveer 129 gemeenten, steden, (Land-)Kreise en waterschappen lid, 104 aan Duitse en 25 aan Nederlandse zijde.
Bestuurlijk belang	De leden van EUREGIO vormen samen het algemeen bestuur (AB). Onder het AB fungeert de Euregioraad met 43 Duitse, 43 Nederlandse vertegenwoordigers en een voorzitter. Het dagelijks bestuur bestaat uit elf Nederlandse en Duitse leden. De Euregioraad wordt geadviseerd door drie commissies: Maatschappelijke Ontwikkeling (voorheen Commissie Mozer), Duurzame en Ruimtelijke Ontwikkeling, en Economie en Arbeidsmarkt.
Financieel belang	De (geharmoniseerde) bijdrage per inwoner is € 0,29. De bijdrage bedraagt in: 2024: € 8.483 2025: € 8.477 2026: € 8.477 Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 2.577.055 Per 31 december 2024 € 2.539.967 Per 31 december 2025 € 2.676.959 Per 31 december 2026 € 2.734.666 (volgens begroting) Per 31 december 2027 € 2.756.391 (volgens begroting) Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2023 € 29.942.644 Per 31 december 2024 € 39.553.248 Per 31 december 2025 € 55.256.531 Per 31 december 2026 € 55.256.531 (volgens begroting) Per 31 december 2027 € 55.256.531 (volgens begroting) Financieel resultaat 2025: € 136.992 Verwacht financieel resultaat over 2026: € 57.707 Verwacht financieel resultaat over 2027: € 21.725
Ontwikkelingen	
Relatie tot programma's	De taken die de EUREGIO uitvoert, hebben betrekking op meerdere programma's.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het AB, de Euregioraad, het DB en de commissies, en via de op grond van de regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (jaarrekening en begroting).
Risico's	De risico's zijn vergelijkbaar met die van lidmaatschappen van regelingen volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR). Dat wil zeggen dat de leden aansprakelijk zijn voor eventuele exploitatietekorten.

N.V. Alliander

Excel-tabel

Naam	N.V. Alliander
Vestigingsplaats	Arnhem
Doel	Alliander is een netwerkbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon (tegenwoordig Vattenfall). Alliander bestaat uit de onderdelen Liander en Qirion. Liander, een regionale netbeheerder, verzorgt de distributie van energie in een derde van Nederland en telde in 2025 5,9 miljoen klantenaansluitingen. Daarvan waren er 3,4 miljoen elektriciteitsaansluitingen en 2,5 miljoen gasaansluitingen. In 2025 kwamen er 46.153 nieuwe aansluitingen bij.
Betrokkenen	Alliander is volledig in publieke handen. De grootste aandeelhouder is de provincie Gelderland (44,68%). Alliander heeft te maken met een groot netwerk van klanten, gemeenten/provincies, aandeelhouders, leveranciers, toezichthouders en andere partijen in de energiesector.
Bestuurlijk belang	Er is geen specifiek bestuurlijk belang. Als aandeelhouder hebben we een stemrecht over 436.930 aandelen. Dat is 0,319% van het totaal.
Financieel belang	De belangrijkste cijfers in de begroting van Alliander voor 2026 zijn de bruto-investeringen 2026 (€ 2 miljard), vooral voor uitbreiding van de elektriciteitsnetten, de investeringen Liander 2026-2028 (€ 6,7 miljard) voor uitbreiding en onderhoud van elektriciteits- en gasnetten. Het steeds hogere investeringsniveau kan niet worden gefinancierd met de operationele kasstroom, hetgeen naar verwachting leidt tot een forse negatieve vrije kasstroom in 2026 die met obligatieleningen gefinancierd zal moeten worden.
Ontwikkelingen	Het doel van Alliander is om in 2030 klanten oplossingen te bieden die passen bij een betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem. Hiermee willen ze niet alleen de energietransitie mogelijk maken, maar ook versnellen. Zodat Nederland in 2050 klimaatneutraal is. De strategie van Alliander laat zien hoe ze dit willen bereiken en wat ze van anderen nodig hebben.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Productie en handel zijn commerciële activiteiten met daarbij behorende risico's. Het klantenbestand heeft echter een gebonden karakter, dit in tegenstelling tot de energieleverancier. De gemeente Winterswijk is niet aansprakelijk voor de eventuele tekorten van Alliander.

N.V. Vitens

Excel-tabel

Naam	N.V. Vitens
Vestigingsplaats	Zwolle
Doel	Vitens wint, zuivert en levert jaarlijks meer dan 340 miljoen liter drinkwater aan bijna 6 miljoen klanten. Dat zijn zowel particulieren als bedrijven, verspreid over vijf provincies en enkele gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. De primaire taak is te zorgen voor betrouwbaar drinkwater: 24 uur per dag, 365 dagen per jaar. Nu én in de toekomst.
Betrokkenen	Vitens is een publiek bedrijf en de aandelen van de naamloze vennootschap zijn (in)direct in handen van provinciale en gemeentelijke overheden.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft recht op deelneming aan de beraadslagingen en stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Winterswijk bezit 32.046 aandelen. Dit is 0,555% van het totaal van de uitgegeven 5.777.247 aandelen.
Financieel belang	Ook over 2025 wordt geen dividend uitgekeerd. Het resultaat wordt toegevoegd aan het eigen vermogen.
Ontwikkelingen	Vitens staat voor een grote investeringsopgave om de drinkwatervoorziening toekomstbestendig te maken. Versterking van het eigen vermogen is noodzakelijk om deze investeringen te kunnen financieren. Vitens investeert daarnaast in robuuste infrastructuur, duurzaamheid, innovatie en digitale veiligheid.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Drinkwaterlevering kent een gebonden klantenbestand. Dit maakt dat het risicoprofiel minder groot is dan bij activiteiten in een geliberaliseerde markt.

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten

Excel-tabel

Naam	N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) is opgericht in 1914 en het belangrijkste doel is om maatschappelijke impact te creëren door de publieke sector in Nederland te financieren en zo bij te dragen aan een socialer en duurzamer Nederland.
Betrokkenen	De belangrijkste betrokkenen zijn; de Nederlandse gemeenten, provincies, de Nederlandse Staat, waterschappen, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties.
Bestuurlijk belang	We hebben stemrecht over 17.199 aandelen. Dit is 0,031% van het totaal. Het totaal aantal uitstaande aandelen is 55.690.720.
Financieel belang	Het directe financieel belang en het risico is beperkt tot het aandelenbelang. Daarnaast bestaat een indirect risico doordat het dividend afhankelijk is van de resultaten van de BNG. De BNG kent een sterke kapitaalpositie en hoge kredietwaardigheid.
Ontwikkelingen	De BNG blijft zich richten op de financiering van de publieke sector en maatschappelijke voorzieningen. De ontwikkeling van het resultaat en het dividend kan van jaar tot jaar fluctueren.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Het financiële risico blijft beperkt tot het nominale bedrag van de aandelen.

AGE B.V.

Excel-tabel

Naam	AGEM Gemeentelijke Energie B.V.		
Vestigingsplaats	Doetinchem		
Doel	De energielevering aan de Achterhoekse gemeenten op een duurzame manier tot stand brengen door: - Het inkopen van energie en certificaten of andere rechten met een duurzame oorsprong, zoveel mogelijk uit de regio Achterhoek. - Het opwekken van duurzame energie voor gemeenten. - Het opwekken en eventueel opslaan van duurzame energie, zoveel mogelijk uit de regio Achterhoek. - Het verkrijgen, bezitten, vervreemden, beheren of anderszins gebruiken van vermogensrechten, roerende zaken en registergoederen.		
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.		
Bestuurlijk belang	De algemene vergadering bestaat uit acht leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente).		
Financieel belang	De bijdrage in 2026 was € 0.		
	Eigen vermogen per 31-12-2024: € 46.080		
	Eigen vermogen per 31-12-2025: € 81.435		
	Eigen vermogen per 31-12-2026: € 100.000 (inschatting)		
	Vreemd vermogen per 31-12-2024: € 2.833.187		
	Vreemd vermogen per 31-12-2025: € 3.050.000		
	Vreemd vermogen per 31-12-2026: € 3.050.000 (inschatting)		
	Inschatting	01-Jan-27	31-Dec-27
	Eigen vermogen	€ 100.000	€ 120.000
	Vreemd vermogen	€ 3.050.000	€ 3.050.000
	Verwachte financiële resultaat 2027: € 20.000 (geschat)		
Ontwikkelingen	AGEM Gemeentelijke Energie B.V. heeft samen met Klimaatverbond Nederland de Coöperatie LEO opgericht. Hiermee wordt de kennis rondom zelflevering landelijk gebundeld en ter beschikking gesteld aan Gemeenten, provincies en waterschappen.		
Relatie tot Programma's	Programma 3 Werkend Winterswijk.		
Informatie-uitwisseling	Niet van toepassing.		
Risico's	Omdat AGE B.V. energie inkoopt en weer doorverkoopt en hierbij haar kosten kan doorbelasten, zijn de risico's van de onderneming beperkt.		

Paragraaf grondbeleid

Inleiding

De paragraaf Grondbeleid is volgens het Besluit Begroting & Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een verplicht onderdeel in de begroting en het jaarverslag. Deze paragraaf bevat:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Onze visie op grondbeleid in relatie tot onze programmadoelstellingen

Het gemeentelijk grondbeleid is een belangrijk instrument om de ruimtelijke programmadoelstellingen op het gebied van wonen- en werken, groen en water, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te realiseren.
In de Omgevingsvisie Kom Winterswijk 2040 staat ons planologisch beleid voor de bebouwde kom. Samen met de Omgevingsvisie Buitengebied Winterswijk vormt de omgevingsvisie voor de kom het beoordelingskader voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. We voegen op termijn beide visies samen tot één integrale omgevingsvisie voor de hele gemeente
In de omgevingsvisie legt de gemeente haar lange termijndoelen vast voor de fysieke leefomgeving. Door actief of faciliterend op te treden heeft de gemeente regie op de gebiedsontwikkelingen. Zo vormt het grondbeleid de schakel tussen visie en realisatie.
Voor woningbouw zoeken we op korte termijn ruimte op inbreidingslocaties.
Hieronder vallen ook transformatie-locaties. Voorbeelden van inbreidingslocaties zijn de Ribeslaan, Pelkpark fase 3 en mogelijk de Spoorzone. Echter houden we er rekening mee dat inbreidingslocaties niet toereikend zijn voor de gehele woningbouwopgave. Naast woningbouw (her)ontwikkelen we ook bedrijventerreinen (bijvoorbeeld de Spoorzone en voormalig steenfabriek De Vlijt). Het college heeft het gebied Arrisveld aangewezen als uitbreidingslocatie voor een nieuw bedrijventerrein.

Hoe voeren we ons grondbeleid uit?

De gemeente voert een situationeel grondbeleid. We kiezen niet generiek voor één vorm van grondbeleid, maar we bekijken per ontwikkeling welk type grondbeleid (actief of faciliterend) het beste middel is om de ruimtelijke (programma)doelstellingen te kunnen halen.
We geven het grondbeleid vorm aan de hand van beleidsnotities voor (delen van) het grondgebied. Dit doen we wanneer de behoefte aan beleidsbepaling zich voor doet. Het grondbeleid is niet vastgelegd in een door de raad vastgestelde beleidsnota.
We toetsen ons grondbeleid aan de bij de jaarrekening geactualiseerde exploitatieberekeningen. We schetsen bij de begroting en de jaarrekening de actuele situatie op basis van deze financiële prognoses. Op basis daarvan doen we voorstellen en stellen we de koers op het gebied van het grondbeleid waar nodig bij.
De uitvoering van het grondbeleid volgt op de ontwikkeling van het planologisch beleid. Belangrijke beleidsdocumenten voor ons grondbeleid zijn:

- Omgevingsvisie Kom Winterswijk 2040;
- Omgevingsvisie Buitengebied Winterswijk;
- De Woonvisie Passend en Duurzaam Wonen in Winterswijk 2020-2025/Volkshuisvestelijk Afwegingskader Woningbouw Winterswijk;
- De Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030;
- Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) Regio Achterhoek.

<u>Actief grondbeleid</u>

Bij een actief grondbeleid ligt het initiatief bij de gemeente. De gemeente verwerft en ontwikkelt zelf het gebied. Er is sprake van een gemeentelijke grondexploitatie waarbij de gemeente verantwoordelijk is voor het resultaat (winst of verlies) en de risico's. De kosten worden verhaald via de gronduitgifte. Het voordeel van een actief grondbeleid is dat de gemeente veel sturing heeft op de gewenste ontwikkeling en dat een eventueel positief exploitatieresultaat aan de gemeente toekomt. Het nadeel is dat de gemeente ook het risico loopt op tegenvallende resultaten. De gemeente voert in 2027 actief grondbeleid voor de realisatie van woningbouw (Pelkpark fase 3) en bedrijventerreinen (Gaxel dienstencentrum, Spoorzone, De Vlijt).

Faciliterend grondbeleid
Naast een actief grondbeleid kent de gemeente ook faciliterend grondbeleid. Bij faciliterend grondbeleid is er sprake van initiatieven van derden. De gemeente verwerft daarbij geen grond, of doet dat slechts in beperkte mate. De grondexploitatie is voor rekening en risico van derden. De gemeente heeft in dit geval een faciliterende- en regulerende rol. De kosten die de gemeente maakt ten behoeve van de gebiedsontwikkeling worden verhaald op de ontwikkelende partij. Het gaat daarbij om gemeentelijke kosten voor begeleiding en toetsing van plannen en onderzoeken, toezicht tijdens de uitvoeringsfase, nadeelcompensatie, bijdragen aan bovenwijkse voorzieningen en overige financiële bijdragen ten behoeve van de fysieke leefomgeving. Een deel van de gemeentelijke kosten wordt verhaald via de leges. Kosten die buiten de leges om gemaakt worden, kunnen verhaald worden door middel van het sluiten van een anterieure grondexploitatieovereenkomst (privaatrechtelijk spoor) of via kostenverhaalsregels in het Omgevingsplan (publiekrechtelijk spoor). We verwachten in 2027 ook kosten te verhalen bij particuliere ontwikkelaars voor ruimtelijke initiatieven.

Actuele prognose van de resultaten van de totale grondexploitatie

Jaarlijks actualiseren we de financiële prognose van de grondexploitaties bij de jaarrekening. Daarbij kijken we naar:

- De financiële resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties;
- De risicoanalyse over de actieve projectenportefeuille;
- De benodigde weerstandscapaciteit.

De exploitatieberekeningen zijn in 2026 geactualiseerd voor de jaarrekening 2025. Het gemeentelijk grondbedrijf heeft winstgevende en verlieslatende projecten. De tekorten op de verlieslatende complexen zijn gedekt door voorzieningen die hiervoor zijn getroffen in de jaarrekening 2025. Over het geheel wordt na verrekening van de getroffen verliesvoorzieningen een positief resultaat verwacht van € 542.682,-.
In 2026 heeft de raad de grondexploitatie voor het complex Terrein voormalig school Miste vastgesteld met bijbehorend budget van €292.600,- . Volgens de planning wordt het project in 2026 gerealiseerd, waardoor het geen effect heeft op de begroting 2027. We verwachten in 2027 de complexen Gaxel, Pelkpark fase 3 en de Spoorzone af te sluiten. Door BBV-regels over winstneming en verliesvoorzieningen heeft dit geen direct effect op de begroting.
De actuele prognose van de actieve grondexploitaties bij de jaarrekening 2025:

Complex	Boekwaarde 31-12-2025	Uitgaven na 2025	Opbrengsten na 2025	Eindjaar exploitatie	NCW eindsaldo exploitatie per 31-12-2025	NCW eindsaldo per 31-12-2025 inclusief voorziening
Grondexploitatie in exploitatie						
19 Gaxel dienstencentrum	214.559	141.538	372.958	2027	9.810	9.810
20 Zonnebrink	-19.900	17.710	0	2026	2.538	2.538
24 Pelkpark fase 3	109.068	184.498	275.000	2027	-20.768	232
61 Spoorzone	2.266.359	130.325	3.015.825	2027	529.743	529.743
62 De Vlijt	6.305.990	1.294.694	5.946.221	2030	-1.799.640	360
Totaal	**8.876.076**	**1.768.765**	**9.610.003**			**542.682**

Onderbouwing van de geraamde winstneming

Per complex nemen we winst naar rato van de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd (percentage of completion- methode). In de begroting 2027 is geen rekening gehouden met winstafdrachten vanuit de grondexploitaties. We verwerken winsten uit grondexploitaties pas in de begroting (tussentijds) wanneer de

grondverkopen die ten grondslag liggen aan de te realiseren winst zijn gedekt door gerealiseerde verkoopovereenkomsten.

De beleidsuitgangspunten voor de reserves in relatie tot de risico's van de grondzaken

Gemeenten moeten de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties kunnen opvangen. Veel gemeenten hebben daarvoor een algemene reserve grondexploitatie. Onze gemeente heeft geen afgezonderd weerstandsvermogen voor de grondexploitatie in de vorm van een algemene reserve grondexploitatie. De algemene reserve van de gemeente voorziet in het weerstandsvermogen.
Winsten op complexen komen na realisatie tot uitdrukking in het rekeningsaldo van de gemeente. We voegen winst dan rechtstreeks toe aan onze algemene reserve. Voorzienbare verliezen brengen we in mindering op onze algemene reserve.
Bij de jaarrekening 2025 is een actuele inventarisatie gemaakt van de risico's in de grondexploitaties. De risico's zijn beschreven. Beoordeeld is wat de kans is dat de risico's zich voordoen en wat de impact is. De omvang van de gezamenlijke risico's is bepaald middels een MonteCarlo Analyse (kansberekening). De MonteCarlo Analyse geeft aan dat voor de actuele grondexploitaties een weerstandsvermogen van € 0,3 miljoen voldoende is. De algemene reserve is hiervoor toereikend genoeg.

Woonbeleid

De Woonvisie Winterswijk 2020-2025 Passend en duurzaam wonen in Winterswijk geeft weer waar de gemeente Winterswijk zich op richt op het gebied van wonen. Het doel van de woonvisie is ervoor te zorgen dat Winterswijk een fijne gemeente blijft om in te wonen. We willen dat iedereen in Winterswijk een passende en duurzame woning kan vinden die aansluit bij zijn of haar woonwensen, nu en in de toekomst.
In reactie op de veranderde woningmarkt is de Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030 opgesteld. Goed wonen in een vitale regio' is de centrale boodschap van deze regionale woonagenda. Drie ambities staan centraal: een passende woning voor iedereen, goed wonen voor een gezonde en duurzame Achterhoekse economie en wonen als basis voor de leefbaarheid. De nieuwe agenda kent vier programmalijnen met ieder zijn eigen doelen. De Regionale Woonagenda 2023-2030 is in februari 2023 is door de gemeenteraad vastgesteld en dient als een regionale visie waaraan beleid, projecten en acties zullen worden gestaafd.
De gemeente toetst woningbouwplannen aan het Volkshuisvestelijk Afwegingskader Woningbouw Winterswijk 2023-2026. De Woonvisie 2020-2025 wordt vervangen door het volkshuisvestingsprogramma Winterswijk 2026-2036. In juni 2026 is het concept volkshuisvestingsprogramma vastgesteld. Naar verwachting wordt het definitieve programma in het najaar van 2026 vastgesteld door het college. De Regionale woonagenda 2023-2030 is de stip op de horizon voor de regio.

Bedrijventerreinen

De zeven Achterhoekse gemeenten en de provincie Gelderland hebben het gezamenlijke doel om lokale en regionale bedrijven zo goed mogelijk te faciliteren op bedrijventerreinen die qua kwaliteit en beschikbaarheid voldoen aan de eisen en wensen van ondernemers en hun omgeving. In het Regionaal Programma Werklocaties Achterhoek 2014-2028 (RPW Achterhoek) wordt bepaald waar bedrijventerreinen in de Achterhoek noodzakelijk zijn. Het RPW is het regionale kader. Er staat in wat de opgaven voor de gemeenten zijn voor het herstructureren en optimaliseren van bestaande terreinen.
We ontwikkelen een nieuw bedrijventerrein. Het RPW Achterhoek laat specifiek voor Winterswijk zien dat er behoefte is aan nieuw bedrijventerrein voor de groei van lokale ondernemingen. Het bedrijfsleven is een belangrijke stuwende factor in

Winterswijk. Het biedt veel directe werkgelegenheid en draagt indirect bij aan werkgelegenheid in de andere sectoren. Het bedrijfsleven levert ook een bijdrage aan de leefbaarheid binnen de gemeente, met haar uitgebreide voorzieningen, cultuur, sport en rijke verenigingsleven. Voor het succes van ons bedrijfsleven is ruimte nodig, terwijl bedrijventerrein schaars is. Om in Winterswijk een aantrekkelijk ruimtelijk-economisch vestigingsklimaat te behouden, is nieuw bedrijventerrein noodzakelijk. In 2024 is de locatie Arrisveld gekozen als nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein. De Gebiedsvisie Bedrijvenpark Arrisveld wordt in september 2026 voorgelegd aan de gemeenteraad.

Planontwikkeling gemeentelijk initiatief

De Vlijt (GREX)

De gemeente heeft eind 2022 de voormalige steenfabriek De Vlijt verworven. De gebouwen op het terrein zijn gesloopt en de aanwezige verharding is verwijderd. Op het terrein leggen we een nieuwe ontsluitingsweg vanaf de Misterweg aan. De eerste kavel is in 2026 verkocht. De Didampublicatie van de resterende kavels vindt in het najaar 2026 plaats. We verwachten in 2028 de tweede kavel uit te geven. De netcongestieproblematiek zorgt ervoor dat we verwachten de laatste kavel in 2030 uit te geven.

Spoorzone (GREX)

Op het emplacement in de spoorzone is plaats voor hoogwaardige bedrijvigheid, perifere detailhandel en maatschappelijke functies. Voor een woon-zorgcomplex is in 2024 een koopovereenkomsten gesloten. In 2026 Is de derde bedrijfskavel verkocht. De laatste bedrijfskavel is nog niet verkocht. Op 26 februari 2026 heeft de raad een motie aangenomen om te onderzoeken of woningbouw mogelijk is op de laatste kavel. De haalbaarheid wordt onderzocht.

Pelkpark fase 3 (GREX)

In het plangebied Pelkpark fase 3 worden 11 sociale huurwoningen gerealiseerd. Het terrein is verkocht aan woningcorporatie De Woonplaats. In 2027 vinden na verwachting de laatste werkzaamheden plaats.

Gaxel (GREX)

Samen met de gemeente Vreden beogen we op de landsgrens aan de Vredenseweg het Dienstencentrum Gaxel Grens/zWork Center (GGC) te realiseren.

Zonnebrink (GREX)

Het project Zonnebrink is grotendeels gereed. Het laatste deel van het gebied is in 2026 woonrijp gemaakt en kan daarna worden afgesloten.

Terrein voormalig school Miste (GREX)

De basisschool in Miste is gesloten. Het terrein en het gebouw zijn beschikbaar voor herontwikkeling. Het planologische besluit tot transformatie van de locatie naar woningbouw is begin 2026 genomen. Er worden maximaal zes appartementen voor jongeren in het voormalig schoolgebouw gerealiseerd. Daarnaast worden twee nieuw bouwkavels gerealiseerd. De grondexploitatie is geopend met het planologisch besluit. We verwachten de grondexploitatie eind 2026 te sluiten na verkoop van de kavels.

Ribeslaan

Aan de Ribeslaan worden woningen gebouwd voor starters. De kaders voor het project zijn uitgewerkt. De inschrijving voor ontwikkelaars werd in 2025 gehouden. De gemeente heeft een ontwikkelaar geselecteerd. De planologische besluitvorming vindt naar verwachting in het najaar van 2026 plaats, waarbij ook de grondexploitatie kan worden geopend. Na vaststelling wordt gestart met het bouwrijp maken van het plangebied.

Arrisveld
In 2024 is locatie Arrisveld gekozen als nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein. We zijn bezig met het verwerven van de percelen benodigd voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein. De gebiedsvisie Bedrijvenpark Arrisveld wordt in september 2026 aangeboden aan de gemeenteraad. De eerste percelen zijn sneller aangekocht dan verwacht. Daarom is aanvullend krediet voor strategische aankopen wenselijk. We vragen daarom in het najaar van 2026 extra krediet aan bij de raad.

WoooW
WoooW omvat het gebied gelegen tussen Weurden, Dingstraat, Roelvinkstraat en Spoorstraat. De Plus-locatie aan de Dingstraat maakt deel uit van het project. De raad heeft in 2023 de voorkeur uitgesproken voor nieuwe huisvesting voor Boogiewoogie, de bibliotheek en de Wuh aan de Spoorstraat. Elders in het plangebied is ruimte voor wonen en voor commerciële ruimte. Aan het Weurden heeft de gemeente drie winkelpanden met bovenwoningen in eigendom. Voor deze locatie wordt een programma van detailhandel en bovenwoningen beoogd. De gemeente is bezig met het verkennen van ontwikkelscenario's.

Planontwikkeling particulier initiatief

Narcisstraat / Parallelweg
De gemeente heeft in 2023 voor de gemeentelijke positie in het gebied een verkoopovereenkomst gesloten met de projectontwikkelaar die eigenaar is van de aangrenzende vroegere bouwmaterialenhandel Meerdink. De koper ontwikkelt beide locaties als één gebied voor woningbouw. Het bestemmingsplan om de ontwikkeling mogelijk te maken is vastgesteld. Het grootste gedeelte van de bestaande opstallen is inmiddels gesloopt.

Europalaan
De Woonplaats vervangt de komende jaren 112 woningen in drie flatgebouwen aan de Europalaan door 132 nieuwe woningen in vier gebouwen. De oude en nieuwe gebouwen worden gefaseerd gesloopt en gebouwd zodat een deel van de bewoners van de te vervangen woningen in één keer over kan naar de nieuwbouw. Conform de planning is in 2025 gestart met de eerste nieuwbouw. Het project is naar verwachting in 2029 afgerond.

Kloetenseweg
Het leegstaande winkelcentrum op de Pelkwijk is in 2025 gesloopt en wordt vervangen door nieuwbouw met een nieuwe supermarkt en 28 woningen. De bouwwerkzaamheden zijn in 2026 gestart.

Meddo Nieuw Gelle
De uitleglocatie in Meddo wordt fasegewijs ontwikkeld. Fase 1 en fase 2 zijn gereed. De uitvoering van fase 3 en fase 4 gaat in 2027 verder.

De Rikker
Het bestemmingsplan voor de Rikker is in juni 2024 vastgesteld en in 2025 onherroepelijk geworden. Er worden hier gefaseerd circa 200 woningen gebouwd. De realisatie van het gebied gaat in 2027 verder.

Wonen op Droppers Woold
De locatie voor de bouw van zestien woningen nabij de buurtschapskern van Woold is bouwrijp gemaakt. In 2025 is gestart met het bouwen van de woningen. Acht van de zestien woningen voldoen aan de norm voor betaalbare koop dan wel betaalbare huur. We verwachten dat in 2027 het openbare gebied wordt overgedragen aan de gemeente.

Dingstraat 25

Op de locatie van de voormalig speeltuin ’t Kreil worden 49 appartementen gerealiseerd. De vergunning hiervoor is in 2025 verleend. De ontwikkelaar start naar verwachting in het najaar van 2026 met bouwen.

Financiële positie grondexploitatie

We onderscheiden in het cluster Grondexploitatie drie categorieën:

- Bouwgrond in exploitatie (BIE)
- Faciliterend grondbeleid
- Strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding

Voor deze drie groepen gelden verschillen de regels over hoe we ze moeten verantwoorden op de balans en over wat in financieel opzicht is toegestaan. We lichten de drie categorieën hierna toe.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

De BIE vormt de kern van het gemeentelijk grondbedrijf. Het gaat om actief grondbeleid waarmee grote bedragen kunnen zijn gemoeid. De gemeente voert de grondexploitatie op basis van het gemeentelijk omgevingsplan.

We nemen investeringen in BIE op de balans op als onderhanden werk. Dit betekent dat we erop rekenen dat we de investering terugverdienen uit de verkoop van de bouwgrond die wordt ontwikkeld. Als een complex verliesgevend is, vormen we een verliesvoorziening zodra een verlies zich aandient. Om te kunnen beoordelen of de complexen in de BIE nog winstgevend zijn, rekenen we bij de jaarrekening de actuele stand van zaken bij de complexen door.

Medio 2026 omvat de BIE zes complexen. Drie voor woningbouw: Zonnebrink, Terrein voormalig school Miste en Pelkpark fase 3. En drie bedrijventerreinen: Gaxel dienstencentrum, Spoorzone en De Vlijt. We verwachten de complexen Zonnebrink en Terrein voormalig school Miste in 2026 af te ronden.

De boekwaarde is het bedrag waarvoor de BIE als onderhanden werk op de balans is opgenomen. De boekwaarde van de BIE neemt in 2027 af. Een afname betekent dat er meer geactiveerde opbrengsten tegenover de geactiveerde kosten komen te staan. De tabel hierna geeft het verwachte verloop van de boekwaarde van de BIE in 2027 aan. De cijfers zijn ontleend aan de bij de jaarrekening 2025 geactualiseerde grondexploitatieberekeningen. De in het overzicht opgenomen verliesvoorziening is getroffen voor de complexen Pelkpark fase 3 en De Vlijt.

Boekwaarde Bouwgrond in exploitatie (BIE)		
Complex	boekwaarde 1-1-2027	boekwaarde 31-12-2027
Zonnebrink	-2.600	-
Pelkpark fase 3	-31.000	21.600
Gaxel dienstencentrum	269.000	-10.200
Spoorzone	1.051.000	-551.000
De Vlijt	5.127.000	5.204.000
totaal bruto	**6.413.400**	**4.664.400**
af: voorziening complexen BIE	1.821.000	1.821.000
netto-boekwaarde BIE	**4.592.400**	**2.843.400**

Uitgaven BIE

De uitgaven voor de BIE worden verwerkt in de begroting 2027. De budgetten die in de begroting 2027 worden opgenomen zijn gebaseerd op de actuele exploitatieberekeningen.

Complex	Uitgaven 2027
BIE - grondexploitatie in exploitatie	
Pelkpark fase 3	54.000
Gaxel dienstencentrum	93.000
Spoorzone	64.000
De Vlijt	134.000
Totaal	**345.000**

Faciliterend grondbeleid

De boekwaarde van het faciliterend grondbeleid valt op de balans onder overige vorderingen. Het gaat hierbij om vorderingen die we op ontwikkelaars hebben. De boekwaarde beperkt zich tot de door de gemeente gemaakte kosten die nog bij ontwikkelaars in rekening gebracht moet worden. In de jaarrekening 2025 bedraagt de boekwaarde -/- € 8.600. Deze boekwaarde is negatief. Dit betekent dat een deel van de vergoedingen al is ontvangen voordat de kosten zijn gemaakt. Bij de alinea Planontwikkeling particulier initiatief is de actuele stand van zaken van de belangrijkste particuliere ruimtelijke initiatieven toegelicht.

Strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding

Met strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding willen we grondexploitatie bedrijven. Bijvoorbeeld in de (verre) toekomst. De verwervingskosten van deze gronden nemen we op de balans op onder de materiële vaste activa (MVA). Voorbereidingskosten voor aankomende grondexploitaties nemen we op onder de immateriële vaste activa (IVA). De voorziening voor de positie Narcisstraat dekt het verschil af tussen de boekwaarde en de vrije verkoopwaarde in het economisch verkeer bij huidige bestemming.
In 2026 is het complex Terrein voormalig school Miste als grondexploitatie geopend. De geactiveerde kosten zijn meegenomen in de exploitatie. We verwachten dat de locatie Ribeslaan in 2027 ook een actieve grondexploitatie is.

Complex	Boekwaarde 31-12-2025	Voorziening 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2025 verminderd met voorziening
Strategische posities en grondexploitatie in voorbereiding			
Narcisstraat Transformatie (MVA)	885.607	324.000	561.607
Weurden 2-4 (MVA)	450.625		450.625
Weurden panden nrs. 8 t/m 14 (vm. Expert en Aldi) (MVA)	718.771		718.771
Werklandschap Arrisveld (MVA)	502.983		502.983
Ribeslaan (IVA)	18.415		18.415
Miste terrein school (IVA)	12.681		12.681
Werklandschap Arrisveld (IVA)	139.924		139.924
Totaal	**2.729.005**	**324.000**	**2.405.005**

Paragraaf wet open overheid (Woo)

De wet open overheid (Woo) verplicht tot het opnemen van een openbaarheidsparagraaf in de begroting, waarin we inzicht geven in de wijze waarop we uitvoering geven aan de verplichtingen van de wet. De Woo kent ten aanzien van openbaarmaking twee hoofdverplichtingen. Voor de coördinatie van de Woo-verzoeken en het verbeteren van de informatiehuishouding, zodat documenten op termijn actief openbaar gemaakt kunnen worden volgens de Woo-vereisten, wordt een Woo-coördinator aangetrokken.

Bijlagen

Bijlage 1 Financiële tabellen

Toelichting financiële tabellen

Deze bijlage bevat een aantal financiële tabellen die door het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht zijn voorgeschreven, zowel voor het financieel toezicht door de provincie als voor de onderlinge vergelijkbaarheid met andere gemeenten.

Taakvelden

Elke gemeente is verplicht om alle baten en lasten (in de financiële administratie) aan de voorgeschreven taakvelden toe te rekenen. Dit dient de volgende twee doelen:

- Onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten voor wat betreft de baten en lasten van die taakvelden.
- Macro-economische vergelijking voor de verdeling van het gemeentefonds.

Het gemeentefonds is onderverdeeld in een aantal clusters (voor de verdeling), die zijn opgebouwd uit een aantal taakvelden. Wanneer het Rijk constateert dat er landelijk sprake is van een verschuiving in lasten tussen de verschillende taakvelden, kan dat aanleiding zijn om de verdeling van het gemeentefonds aan te passen. Eén van de uitgangspunten is namelijk dat de verdeling globaal aansluit bij de kostenontwikkeling van gemeenten.
Binnen de programma's zijn deze taakvelden niet zichtbaar, maar zijn ze onderdeel van de verschillende beleidsvelden. Een taakveld hoort daarbij altijd maar bij één beleidsveld.

x € 1.000		Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
Taakveld	Omschrijving	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0.1	Bestuur	-3.439	266	-3.173	-3.416	266	-3.150	-2.955	45	-2.910	-2.982	1	-2.981
0.10	Mutaties reserves	0	1.096	1.096	0	140	140	0	140	140	0	15	15
0.2	Burgerzaken	-1.736	815	-921	-1.595	703	-892	-1.603	477	-1.126	-1.568	410	-1.158
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-417	107	-310	-416	107	-309	-415	107	-308	-414	107	-307
0.4	Overhead	-16.373	1.189	-15.184	-15.927	1.189	-14.737	-15.983	1.189	-14.794	-15.830	1.189	-14.641
0.5	Treasury	840	513	1.353	1.653	513	2.167	2.133	513	2.646	1.784	513	2.298
0.61	OZB woningen	-110	4.504	4.394	-110	4.623	4.513	-110	4.652	4.542	-110	4.668	4.558
0.62	OZB niet-woningen	-9	3.317	3.308	-9	3.317	3.308	-9	3.317	3.308	-9	3.317	3.308
0.64	Belastingen overig	0	62	62	0	62	62	0	62	62	0	62	62
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-12	81.248	81.236	-12	78.176	78.164	-12	78.645	78.633	-12	79.753	79.741
0.8	Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.436	0	-2.436	-2.436	0	-2.436	-2.435	0	-2.435	-2.434	0	-2.434
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.317	18	-1.299	-1.308	18	-1.290	-1.326	18	-1.308	-1.326	18	-1.308
2.1	Verkeer en vervoer	-6.075	142	-5.933	-6.228	142	-6.086	-6.320	142	-6.178	-6.211	142	-6.069
2.2	Parkeren	-102	0	-102	-123	0	-123	-122	0	-122	-121	0	-121
3.1	Economische ontwikkeling	-217	0	-217	-217	0	-217	-217	0	-217	-217	0	-217
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-145	0	-145	-145	0	-145	-145	0	-145	-145	0	-145
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-326	148	-178	-326	148	-178	-326	148	-178	-326	148	-178

x € 1.000		Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
3.4	Economische promotie	-478	1.360	882	-433	1.360	927	-433	1.360	927	-433	1.360	927
4.2	Onderwijshuisvesting	-1.597	0	-1.597	-1.673	0	-1.673	-2.077	0	-2.077	-2.065	0	-2.065
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.397	1.100	-1.297	-2.316	1.100	-1.216	-2.316	1.100	-1.216	-2.315	1.100	-1.215
5.1	Sportbeleid en activering	-1.224	0	-1.224	-1.224	0	-1.224	-1.224	0	-1.224	-1.278	0	-1.278
5.2	Sportaccommodaties	-2.804	839	-1.965	-2.976	839	-2.137	-2.961	839	-2.122	-2.945	839	-2.106
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.940	0	-1.940	-1.925	0	-1.925	-1.925	0	-1.925	-1.917	0	-1.917
5.4	Musea	-279	0	-279	-279	0	-279	-279	0	-279	-279	0	-279
5.5	Cultureel erfgoed	-629	77	-552	-615	77	-538	-614	77	-538	-614	77	-538
5.6	Media	-713	0	-713	-671	0	-671	-671	0	-671	-671	0	-671
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-4.773	102	-4.671	-4.903	102	-4.802	-5.017	102	-4.915	-5.169	102	-5.068
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-16.911	15.637	-1.274	-17.346	16.082	-1.264	-17.616	16.352	-1.264	-17.616	16.352	-1.264
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-2.073	0	-2.073	-2.073	0	-2.073	-2.073	0	-2.073	-2.073	0	-2.073
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-1.737	0	-1.737	-1.737	0	-1.737	-1.737	0	-1.737	-1.737	0	-1.737
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-23	0	-23	-23	0	-23	-23	0	-23	-23	0	-23
6.3	Inkomensregelingen	-19.035	10.262	-8.773	-19.035	10.262	-8.773	-19.035	10.262	-8.773	-19.035	10.262	-8.773
6.4	WSW en beschut werk	-5.917	1.083	-4.834	-5.940	1.058	-4.883	-5.906	1.037	-4.869	-5.871	1.015	-4.856
6.5	Arbeidsparticipatie	-804	0	-804	-824	0	-824	-844	0	-844	-844	0	-844
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-1.772	8	-1.764	-1.772	8	-1.764	-1.772	8	-1.764	-1.772	8	-1.764
6.712	Begeleiding (WMO)	-362	0	-362	-362	0	-362	-362	0	-362	-362	0	-362
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-7.908	270	-7.638	-7.758	270	-7.488	-7.758	270	-7.488	-7.758	270	-7.488
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-5.791	0	-5.791	-5.791	0	-5.791	-5.791	0	-5.791	-5.791	0	-5.791
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-504	0	-504	-504	0	-504	-504	0	-504	-504	0	-504
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-192	0	-192	-192	0	-192	-192	0	-192	-192	0	-192
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.409	0	-4.409	-4.409	0	-4.409	-4.409	0	-4.409	-4.409	0	-4.409
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-136	0	-136	-136	0	-136	-136	0	-136	-136	0	-136
6.791	PGB WMO	-275	0	-275	-275	0	-275	-275	0	-275	-275	0	-275
6.792	PGB Jeugd	-75	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-75
6.811	Beschermd wonen (WMO)	-42	0	-42	-42	0	-42	-42	0	-42	-42	0	-42
6.821	Jeugdbescherming	-475	0	-475	-475	0	-475	-475	0	-475	-475	0	-475
6.822	Jeugdreclassering	-88	0	-88	-88	0	-88	-88	0	-88	-88	0	-88
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-95	0	-95	-95	0	-95	-95	0	-95	-95	0	-95
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-240	0	-240	-240	0	-240	-240	0	-240	-240	0	-240
7.1	Volksgezondheid	-2.230	429	-1.801	-2.221	429	-1.791	-2.215	429	-1.786	-2.215	429	-1.786
7.2	Riolering	-3.734	5.200	1.465	-3.714	5.116	1.402	-3.762	5.164	1.402	-3.771	5.174	1.402
7.3	Afval	-3.010	3.719	709	-3.010	3.719	709	-3.010	3.719	709	-3.010	3.719	709
7.4	Milieubeheer	-3.728	39	-3.689	-3.713	1.064	-2.649	-3.720	1.064	-2.656	-3.720	1.064	-2.656
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-392	238	-154	-392	238	-154	-392	238	-154	-392	238	-154

x € 1.000		Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
8.1	Ruimte en leefomgeving	-4.087	1.651	-2.436	-3.396	1.175	-2.221	-3.396	1.175	-2.221	-3.396	1.175	-2.221
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-241	99	-142	-241	99	-142	-241	99	-142	-241	99	-142
8.3	Wonen en bouwen	-1.500	957	-543	-1.500	396	-1.103	-1.500	-82	-1.581	-1.500	-82	-1.582
	Resultaat	-136.494	136.494	0	-135.008	132.799	-2.210	-135.046	132.668	-2.378	-135.269	133.544	-1.725

Geprognosticeerde balans

De prognose van de balans is van belang om inzicht te hebben in het toekomstig verloop van een aantal balansposten. Vooral de ontwikkeling van de materiële vaste activa, het eigen en vreemd vermogen zijn hierbij van belang. Deze balans vormt daarmee ook een belangrijke basis voor de financiële kengetallen die onderdeel zijn van de paragraaf weerstandsvermogen.

* 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Im/Mat. Vaste activa	131.098	145.624	152.754	149.332	143.657
Fin.vaste activa	11.176	11.072	10.967	10.916	10.866
Voorraden	7.055	7.055	7.055	7.055	7.055
Liquide middelen	1.027	1.027	1.027	1.027	1.027
Vorderingen	7.237	7.237	7.237	7.237	7.237
Overlopende activa	5.018	5.018	5.018	5.018	5.018
Totaal	162.611	177.033	184.058	180.586	174.860

* 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Eigen vermogen	67.989	66.893	64.543	62.025	60.284
Voorzieningen	14.248	13.290	11.665	10.773	9.198
Langlopende schulden	62.355	57.200	52.245	58.240	59.135
Kortlopende schulden	4.310	4.310	4.310	4.310	4.310
Overlopende passiva	13.709	35.340	51.294	45.238	41.933
Totaal	162.611	177.033	184.058	180.586	174.860
Solvabiliteit	41,8%	37,8%	35,1%	34,3%	34,5%

EMU-Saldo

Het EMU-saldo (Economische en Monetaire Unie) gaat niet uit van baten en lasten, maar van ontvangsten en uitgaven van de gemeente. Deze zijn berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook decentrale overheden een aandeel.

x € 1.000	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Begroot saldo van baten en lasten voor bestemming	2.566	-2.457	-1.096	-2.350	-2.518	-1.741
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.728	5.066	5.597	6.299	6.810	6.707
Onttrekkingen/dotaties voorzieningen	5.299	-373	-958	-1.624	-892	-1.575
Investeringen in materiële/immateriële activa	-6.111	-2.611	-20.123	-13.428	-3.389	-1.032
EMU saldo	6.482	-375	-16.581	-11.103	10	2.360

Incidentele baten en lasten

De provincie beoordeelt of de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Dit betekent dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Daarom is het belangrijk om onderscheid te maken tussen structurele en incidentele baten en lasten.
Incidentele baten en lasten hebben een eenmalig karakter en hebben geen structurele invloed op de financiële positie van de gemeente. Bij het bepalen van het structurele begrotingssaldo worden deze posten daarom buiten beschouwing gelaten. Een begrotingsoverschot kan hierdoor toch leiden tot een structureel tekort, bijvoorbeeld wanneer het overschot wordt veroorzaakt door incidentele baten. Omgekeerd kan een incidenteel tekort samengaan met een structureel evenwicht.
Bij de beoordeling of een post incidenteel is, is het karakter van de activiteit bepalend. Een tijdelijke activiteit of eenmalig project met een vastgestelde einddatum wordt als incidenteel aangemerkt. Een tijdelijke verhoging van het budget voor een structurele activiteit, zoals huishoudelijke hulp, is niet incidenteel. Het uitgangspunt is dat baten en lasten structureel zijn, tenzij duidelijk sprake is van een incidenteel karakter.
Uit onderstaande tabel blijkt een geraamd resultaat in 2027 van € 1.096.000 (negatief).
Voor de jaren daarna is het structurele saldo eveneens negatief: € 2,171 miljoen in 2028, € 2,422 miljoen in 2029 en € 1,725 miljoen in 2030. Hiermee laat het meerjarenperspectief zien dat vanaf 2028 sprake is van een aanzienlijk structureel begrotingstekort.

x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Programma 1 (saldo baten en lasten)	-28.993	-28.824	-28.818	-28.818
Programma 2 (saldo baten en lasten)	-23.978	-24.143	-24.538	-24.544
Programma 3 (saldo baten en lasten)	-15.155	-14.782	-15.472	-15.515
Programma 4 (saldo baten en lasten)	-23.013	-22.505	-22.573	-22.522
Programma 5 (saldo baten en lasten)	90.043	87.904	88.883	89.659
Het geraamde totaal saldo van baten en lasten	-1.096	-2.350	-2.518	-1.741
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves Structureel	71	15	15	15
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves Incidenteel	1.025	125	125	0
Het geraamde resultaat	0	-2.210	-2.378	-1.725
Saldo incidentele baten en lasten	0	-39	43	0
Structureel begrotingssaldo	0	-2.171	-2.422	-1.725

Saldo van baten en lasten

In deze tabel is per programma een overzicht opgenomen van het saldo van de baten en lasten.
Hieruit volgt het begrotingssaldo voor eventuele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Door ook deze toevoegingen en onttrekkingen hierbij te betrekken, wordt het begrotingssaldo voor de komende jaren verkregen. De laatste stap is een correctie op dit saldo vanwege de incidentele baten en lasten, waardoor duidelijk wordt wat het structurele begrotingssaldo is (van belang voor het provinciaal toezicht).
In de tabel Overzicht Algemene Middelen en onvoorzien is, zoals voorgeschreven. afzonderlijk inzichtelijk gemaakt:

- Lokale heffingen waar de besteding niet gebonden is

- Algemene dekkingsmiddelen
- Dividend
- Saldo financieringsfunctie
- Overige algemene middelen
- Onvoorzien
- Vennootschapsbelasting
- Overhead

x € 1.000	2027		2028		2029		2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1	-45.338	16.345	-45.613	16.789	-45.878	17.060	-45.878	17.060
Programma 2	-37.339	13.361	-37.479	13.336	-37.852	13.315	-37.837	13.293
Programma 3	-28.808	13.653	-28.341	13.559	-28.601	13.129	-28.653	13.138
Programma 4	-25.302	2.289	-24.682	2.177	-24.302	1.729	-24.140	1.618
Programma 5	292	89.750	1.107	86.797	1.587	87.295	1.240	88.419
Het geraamde totaal saldo van baten en lasten	-136.494	135.398	-135.008	132.658	-135.046	132.528	-135.269	133.528
Saldo toevoegingen en onttrekkingen reserves Structureel	0	71	0	15	0	15	0	15
Saldo toevoegingen en onttrekkingen reserves Incidenteel	0	1.025	0	125	0	125	0	0
Het geraamde resultaat	-136.494	136.494	-135.008	132.799	-135.046	132.668	-135.269	133.544
Saldo incidentele baten en lasten	0		-39		43		0	
Structureel begrotingssaldo	0		-2.171		-2.422		-1.725	

Overzicht algemene middelen en onvoorzien

Excel-tabel

x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Lokale heffingen waar de besteding niet gebonden is	9.235	9.354	9.383	9.399
Algemene dekkingsmiddelen	81.248	78.176	78.645	79.753
Dividend	484	484	484	484
Saldo financieringsfunctie	1.216	1.216	1.216	1.216
Overige algemene middelen	3.934	3.909	3.888	3.866
x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Onvoorzien	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Overhead	14.859	14.537	14.594	14.566

Meerjarig financieel overzicht

Het meerjarig financieel overzicht van baten en lasten geeft een totaal inzicht in de financiële ontwikkeling van de gemeente in de komende jaren.

x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Baten	135.398	132.658	132.528	133.528
Lasten	-136.494	-135.008	-135.046	-135.269
Saldo baten en lasten	-1.096	-2.350	-2.518	-1.741
Onttrekkingen aan reserves	1.096	140	140	15
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Saldo reserves	1.096	140	140	15
Het geraamde resultaat	0	-2.210	-2.378	-1.725

Overzicht verlofuren

Excel-tabel

Omschrijving	Bedrag
Saldo verlofuren jaarrekening 2025	1.039.000

Bijlage 2 Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen

Reserves

In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de reserves voor 2027–2030 opgenomen. De geraamde begrotingssaldi zijn verrekend met de algemene reserve – vrij besteedbaar. Hierdoor neemt deze reserve af van € 30,475 miljoen per 1 januari 2027 naar € 23,331 miljoen per 31 december 2030. Bij de afzonderlijke jaarrekeningen wordt het werkelijke resultaat van het betreffende jaar verwerkt. De bestemmingsreserves nemen per saldo beperkt af. De belangrijkste mutaties betreffen de jaarlijkse onttrekkingen aan de reserve Organisatieontwikkeling en de reserve Kapitaallasten Notaristuin 2.0.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn bedoeld voor toekomstige verplichtingen en uitgaven waarvan het tijdstip of de omvang onzeker is. De algemene voorzieningen hebben vooral betrekking op verplichtingen op grond van de Wet APPA, waaronder pensioenverplichtingen van voormalig bestuurders. De ontwikkeling van deze voorzieningen wordt bepaald door de verwachte verplichtingen en jaarlijkse mutaties. De egalisatievoorziening riool en de onderhoudsvoorzieningen voor gemeentelijke gebouwen worden ingezet voor de betreffende lasten. Voor de onderhoudsvoorzieningen zijn jaarlijks zowel toevoegingen als onttrekkingen geraamd. De totale voorzieningen nemen naar verwachting af van € 14,248 miljoen per 1 januari 2027 naar € 9,198 miljoen per 31 december 2030.

Omschijving (*1000)	Saldo 01-01-2027	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2027	Saldo 01-01-2028	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2028	Saldo 01-01-2029	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2029	Saldo 01-01-2030	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2030
Algemene reserve																
Algemene Reserve - vrij besteedbaar	30.475		831	29.644	29.644		2.210	27.435	27.435		2.378	25.057	25.057		1.726	23.331
Sub Totaal	**30.475**	**0**	**831**	**29.644**	**29.644**	**0**	**2.210**	**27.435**	**27.435**	**0**	**2.378**	**25.057**	**25.057**	**0**	**1.726**	**23.331**
Bestemmings reserves																
Reserve Organisatieontwikkeling	2.910		250	2.660	2.660		125	2.535	2.535		125	2.410	2.410			2.410
Reserve Stadsuitleg	107			107	107			107	107			107	107			107
Reserve Sociaal Domein	197			197	197			197	197			197	197			197
Reserve Stedelijke herverkaveling	304			304	304			304	304			304	304			304
Reserve Aanpak inburgering nieuwkomers	84			84	84			84	84			84	84			84
Reserve verduurzaming sportlocaties	75			75	75			75	75			75	75			75

Omschijving (*1000)	Saldo 01-01-2027	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2027	Saldo 01-01-2028	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2028	Saldo 01-01-2029	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2029	Saldo 01-01-2030	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2030
Reserve verduurzaming gemeentegebouwen	75			75	75			75	75			75	75			75
Kap.lasten Notaristuin 2.0	176		15	160	160		15	145	145		15	130	130		15	115
Reserve doorgeschoven budgetten	3.770			3.770	3.770			3.770	3.770			3.770	3.770			3.770
Instandhouding voorzieningen	7.622			7.622	7.622			7.622	7.622			7.622	7.622			7.622
Reserve lokale initiatieven	1.599			1.599	1.599			1.599	1.599			1.599	1.599			1.599
Reserve Terra Temporalis																
Reserve Opvang en Bescherming	927			927	927			927	927			927	927			927
Reserve integraal huisvestingsplan	18.332			18.332	18.332			18.332	18.332			18.332	18.332			18.332
Reserve compensatie Jeugdhulp	1.336			1.336	1.336			1.336	1.336			1.336	1.336			1.336
Sub Totaal	**37.514**	**0**	**265**	**37.249**	**37.249**	**0**	**140**	**37.109**	**37.109**	**0**	**140**	**36.968**	**36.968**	**0**	**15**	**36.953**
Totaal eigen vermogen	**67.989**	**0**	**1.096**	**66.893**	**66.893**	**0**	**2.350**	**64.543**	**64.543**	**0**	**2.518**	**62.025**	**62.025**	**0**	**1.741**	**60.284**

Structureel	176	0	15	160	160	0	15	145	145	0	15	130	130	0	15	115
Incidenteel	67.814	0	1.081	66.733	66.733	0	2.335	64.398	64.398	0	2.503	61.895	61.895	0	1.726	60.169
Totaal eigen vermogen	**67.989**	**0**	**1.096**	**66.893**	**66.893**	**0**	**2.350**	**64.543**	**64.543**	**0**	**2.518**	**62.025**	**62.025**	**0**	**1.741**	**60.284**

Omschijving (*1000)	Saldo 01-01-2027	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2027	Saldo 01-01-2028	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2028	Saldo 01-01-2029	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2029	Saldo 01-01-2030	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2030
Algemene Voorzieningen																
VRZ Uitvoering wet APPA	5.694	217	630	5.281	5.281	217	630	4.868	4.868		191	4.677	4.677		191	4.486
VRZ Voormalig personeel	0			0	0			0	0			0	0			0
VRZ RVU personeel Winterswijk	95			95	95			95	95			95	95			95
VRZ RVU personeel WSW	60			60	60			60	60			60	60			60
VRZ Invulling CAO-gelden OR	0			0	0			0	0			0	0			0
Verlofsparen	78			78	78			78	78			78	78			78
Sub Totaal	**5.927**	**217**	**630**	**5.514**	**5.514**	**217**	**630**	**5.101**	**5.101**	**0**	**191**	**4.910**	**4.910**	**0**	**191**	**4.719**

Omschijving (*1000)	Saldo 01-01-2027	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2027	Saldo 01-01-2028	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2028	Saldo 01-01-2029	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2029	Saldo 01-01-2030	Toevoegen	Verminderen	Saldo 31-12-2030
Egalisatievoorzieningen																
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (riool)	5.310		593	4.717	4.717		510	4.207	4.207		558	3.649	3.649		567	3.082
Sub Totaal	**5.310**	**0**	**593**	**4.717**	**4.717**	**0**	**510**	**4.207**	**4.207**	**0**	**558**	**3.649**	**3.649**	**0**	**567**	**3.082**
Onderhoudsvoorzieningen gemeentelijke gebouwen																
Onderhoudsvoorzieningen	3.011	1.327	1.279	3.059	3.059	1.327	2.029	2.357	2.357	1.110	1.253	2.214	2.214	1.110	1.927	1.397
Sub Totaal	**3.011**	**1.327**	**1.279**	**3.059**	**3.059**	**1.327**	**2.029**	**2.357**	**2.357**	**1.110**	**1.253**	**2.214**	**2.214**	**1.110**	**1.927**	**1.397**
Afronding	0															
Totaal voorzieningen	**14.248**	**1.544**	**2.502**	**13.290**	**13.290**	**1.544**	**3.169**	**11.665**	**11.665**	**1.110**	**2.002**	**10.773**	**10.773**	**1.110**	**2.685**	**9.198**

Bijlage 3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

In deze bijlage zijn de voor iedere gemeente verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. De gegevens zijn afkomstig van de openbare bron 'Waarstaatjegemeente.nl' (18-08-2026).
Om enige context te bieden aan de scores, zijn telkens de drie meest actuele jaren van zowel Winterswijk als Nederland (landelijk gemiddelde) opgenomen.

Peiljaar	Winterswijk	Nederland	Peiljaar	Winterswijk	Nederland
Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren			Demografische druk %		
2025	16	10	2026	82,1%	71,3%
2024	13	9	2025	81,9%	70,7%
2023	7	9	2024	80,9%	70,4%
Misdrijven - Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners			Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden €		
2025	3,9	4,6	2026	805	993
2024	4,8	4.3	2025	780	957
2023	4,4	4,3	2024	735	niet bekend
Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag per 1.000 inwoners			Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden €		
2025	3,9	5,7	2026	994	1091
2024	4,4	5,7	2025	962	1050
2023	5,6	5,8	2024	905	niet bekend
Misdrijven - Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners			Banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar		
2025	0,5	1,2	2024	834,7	850,2
2024	0,9	1,2	2023	817,9	836,6
2023	0,9	1,3	2022	812,4	825,4
Misdrijven - Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners			Jongeren met een delict voor de rechter %		
2025	0,9	2,1	2023	1%	1%
2024	1,5	2,2	2022	1%	1%
2023	1,2	2,5	2020	1%	1%
Functiemenging %			Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin %		
2024	52,5%	54,5%	2024	5%	6%
2023	52,3%	54,2%	2023	5%	6%
2022	52,3%	53,8%	2022	5%	6%

Peiljaar	Winterswijk	Nederland
Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inw.15 t/m 64jr		
2024	165,6	191,4
2023	160	181,8
2022	157,7	174,1
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen		
2024	26,6	6,7
2024	26,6	6,7
2023	26,7	6,3
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen		
2024	24	28
2023	19	27
2022	18	24
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) %		
2024	2.2%	2.3%
2023	2,4%	2,4%
2022	2,1%	2,4%
Niet-sporters %		
2024	42.6%	42.5%
2022	48,3%	46,4%
2020	55,3%	49,2%
Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner		
2024	62	148
2023	53	148
2022	54	148
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit %		
2024	60,5%	42,5%
2022	22,9%	32,5%
2021	15,8%	33,1%
Gemiddelde WOZ-waarde x €1.000		
2026	340	439
2025	312	398
2024	300	378
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen		
2024	1,2	8,4
2023	5,2	9,1
2022	4,7	9,3

Peiljaar	Winterswijk	Nederland
Achterstand onder jeugd werkloze jongeren in %		
2024	2%	2%
2023	2%	2%
2022	2%	1%
Netto arbeidsparticipatie %		
2025	72,0%	73,2%
2024	71,8%	73,2%
2023	72,1%	73,1%
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners		
2025	256,5	281,2
2024	301,6	343,6
2023	294,2	344,8
Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar		
2025	700,5	217,8
2024	724,1	203,1
2023	646,7	191,5
Jongeren met jeugdhulp % van alle jongeren tot 18 jaar		
2025	12,8%	13,7%
2024	16,1%	13,7%
2023	15,8%	13,5%
Jongeren met jeugdbescherming %		
2025	1,0%	1,0%
2024	0,7%	1,0%
2023	0,9%	1,1%
Jongeren met jeugdreclassering %		
2025	0,3%	0,4%
2022	0,2%	0,3%
2021	0,3%	0,3%
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo per 10.000 inwoners		
2025	670	720
2024	670	720
2023	670	700

Beleidsindicatoren bedrijfsvoering

Naam Indicator	Eenheid	Bron	Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Formatie	Fte per 1000 inwoners	Eigen gegevens	8,29	8,76	9,05
Bezetting	Fte per 1000 inwoners	Eigen gegevens	7,61	7,90	8,33
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 940	€ 979	€ 1.073
Externe huur	Kosten als % van totale loonsom regulier personeel en totale kosten inhuur externen.	Eigen begroting	21,70%	1,39%	2,84%
Overhead	% van totale kosten	Eigen begroting	9,39%	10,92%	11,17%

Bijlage 4 Investeringen

Investeringsoverzicht 2027-2030

Met het vaststellen van de begroting autoriseert de gemeenteraad onderstaande investeringen (kredieten) voor de jaarschijf 2027. Bij de jaarrekening stellen we voor of de kredieten kunnen worden afgesloten of dat deze eventueel, goed onderbouwd, langer beschikbaar moeten blijven. Bijvoorbeeld omdat er sprake is van vertraging in de uitvoering.
De genoemde investeringen vloeien voort uit beleidsdocumenten of plannen die eerder in de raad zijn behandeld, zoals bijvoorbeeld het wegenplan, het onderwijshuisvestingsplan of het beleidsprogramma klimaatadaptatie. De belangrijkste investeringen zijn hieronder nader toegelicht.

Pr.	Beleidsveld (* € 1000)	Investeringskrediet	2027	2028	2029	2030	Totaal 2027 t/m 2030	Maatschappelijk nut (M) / Economisch nut (E)
	Materiële vaste activa							
2	2.2 Sport	Sportaccomodaties	2.374	-	511	-	2.884	E
2	2.4 educatie	basisschool 't Kempken /IKC Buurtschappen – de Esch	1.868	9.205	-	-	11.073	E
3	3.1 Openbare ruimte	Laanbomen (vervanging)	271	271	271	271	1.083	M
3	3.1 Openbare ruimte	Project Hakkelerkamp Oost 1 + 2 (wegen, groen en riolering)	2.817	-	-	-	2.817	M
3	3.1 Openbare ruimte	Openbare verlichting	504	504	504	-	1.513	M
3	3.1 Openbare ruimte	Verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden	524	189	-	-	712	M
3	3.1 Openbare ruimte	Bargerbosch (wegen, groen en riolering)	2.792	1.396	-	-	4.187	M
3	3.1 Openbare ruimte	Vredenseweg (wegen, groen en riolering)	3.975	-	-	-	3.975	M
3	3.1 Openbare ruimte	Reconstructie wegen binnen en buiten de kom (overig)	1.255	1.272	984	734	4.245	M
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Klimaatadaptatie	800	-	-	-	800	E
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen	645	445	445	-	1.535	E
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Stamriool herstel	1.967	333	410	-	2.711	E
3	3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	Project Eelink	373	-	-	-	373	M
4	4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	Hardware / software servers / backup	189	-	264	28	481	E
4	4.2 Openbare orde en veiligheid	Auto's	-	45	-	-	45	E
	Totaal investeringskredieten materiële vaste activa		20.354	13.659	3.389	1.032	38.435	

Toelichting

In programma 1 en 5 zijn geen investeringen van toepassing.
Programma 2
Beleidsveld 2.2 Sport
In dit programma is in 2027 een krediet van € 2.374.000 geraamd voor vervanging kunstgrasvelden van FC Winterswijk en € 511.000 in 2029 geraamd voor vervanging van de toplaag bij atletiekvereniging Archeus.
Beleidsveld 2.4 Educatie
De in 2027 en 2028 geraamde kredieten ten behoeve van basisschool 't Kempken en IKC Buurtschappen de Esch vloeien voort uit het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

Programma 3
Binnen dit programma worden de (meeste) kredieten geindexeeerd op basis van de Consumenten Prijs Index (CPI) vanuit de meicirculaire 2026.Beleidsveld 3.1
Openbare ruimte
Laanbomen (vervanging)
Conform het vastgestelde Bomenbeheerplan 2018 worden in 2027 t/m 2030 voor € 1.083.000 laanbomen vervangen (€ 271.000 per jaar).
Project Hakkelerkamp Oost
Dit betreft de afronding in 2027 van de Project Hakkelerkamp Oost 1 + 2 reconstructie van de wegen , groen en riolering.
Openbare verlichting
De raad heeft 26 juni 2025 het beleidsplan 'Licht in Winterswijk, 2025-2032' vastgesteld. Hierbij is voorgesteld om een investeringskrediet van €1.976.000 op te nemen in de begroting 2026-2029 ten behoeve van een vervangingsopgave van circa 1950 lampen voor LED. Het huidige type lampen wordt niet meer geproduceerd en de voorraad is gering. Verdeeld over de begrotingsjaren komt dit neer op € 504.000 per jaar. Dit is inclusief indexering van 2,1% op basis van de CPI index 2027. Dit betreft de (restant) investering openbare verlichting van € 1.513.000 in 2027 t/m 2029.
Verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden:

Aanleg vrijliggend fietspad aan de Europalaan	€ 306.000 N
Reconstructie recreatieve fietspaden	€ 218.000 N
Totaal verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen, fietspaden (2027)	€ 524.000 N

Bij herontwikkeling van de appartementen aan de Europalaan is de wens een vrijliggend (veilig) fietspad te realiseren. Deze kosten zijn niet opgenomen in de exploitatiekosten van De Woonplaats. Voorgesteld wordt dit aanvullende krediet beschikbaar te stellen.
Voor de reconstructie recreatieve fietspaden is in 2027 € 218.000 geraamd.
Verbeteren fietsroutes en schoolomgevingen
Dit betreft het accentueren van schoolomgevingen door middel van bebording en belijningen. Daarnaast betreft dit maatregelen met betrekking tot het afwaarderen van 50 kilometer naar 30 kilometer. Acacialaan - Kloetenseweg en verkeersremmers en veiliger oversteken. Hiervoor is € 189.000 in 2028 geraamd.

Project Bargerbosch
Dit project betreft de reconstructie van de wegen , groen en riolering. Vanuit de Standaard Systematiek Kostenramingen (SSK) is een aanvullend krediet benodigd van € 2,7 mln.
Het verschil tussen het jaren geleden geraamde krediet en de SSK raming wordt met name verklaard door de sterk toegenomen kosten. De jaarlijks gehanteerde index op basis van de CPI index uit de meicirculaire blijkt niet toereikend te zijn geweest. Daarnaast wordt dit verklaard door het verschil in de aanname destijds dat in plaats van 50% het volledig areaal aan riolering vervangen moet worden op basis van de uitgevoerde camera inspectie en afkoppelen hemelwater. Tot slot wordt dit verklaard door aanvullende werkzaamheden en de ontwerpkosten, begeleidingskosten en een risico inschatting.
Voorgesteld wordt dit aanvullende krediet beschikbaar te stellen.
Project Vredenseweg
Dit project betreft de reconstructie van de wegen, groen en riolering. Vanuit de Standaard Systematiek Kostenramingen (SSK) is een aanvullend krediet benodigd van € 2,7 mln.
Het verschil tussen het jaren geleden geraamde krediet in de begroting en de SSK raming 2026 wordt met name verklaard door de sterk toegenomen kosten. De jaarlijks gehanteerde index op basis van de CPI index uit de meicirculaire blijkt niet toereikend te zijn geweest. Daarnaast wordt dit verklaard door dat een groter deel van de riolering vervangen moet worden en daarbij het hemelwater moet worden af gekoppeld dan vooraf was ingeschat. Tot slot wordt dit verklaard door aanvullende werkzaamheden en de ontwerpkosten, begeleidingskosten en een risico inschatting.
Voorgesteld wordt dit aanvullende krediet beschikbaar te stellen.
Reconstructie wegen binnen en buiten de kom:

Reconstructie Hakkelerkampstraat parkeerterrein inclusief groenaanleg	€ 343.000 N
Europark (instandhouding rijbaan/fietspad)	€ 63.000 N
Eibergseweg fase 2	€ 198.000 N
Eibergseweg fase 3	€ 189.000 N
Beuksveld (instandhouding buitenwegen)	€ 132.000 N
Vervanging deklaag Hesselinkweg/ Bredelerweg	€ 120.000 N
Vervanging deklaag rijbaan Kobstederweg	€ 210.000 N
Totaal reconstructie wegen binnen en buiten de kom (2027)	€ 1.255.000 N

Vervanging deklaag Hesselinkweg/ Bredelerweg

Bij de 2e bestuursrapportage 2026 wordt het begrote krediet voor instandhouding van de Hesselinkweg, uitvoeringsjaar 2027 naar voren (2026) gehaald. Het vervangen van de deklaag van de Hesselinkweg was oorspronkelijk in de begroting 2027 opgenomen maar is in 2026 uitgevoerd. De schade aan het wegdek was dermate omvangrijk dat de weg niet meer verkeersveilig was voor de gebruiker. Om veel kosten voor noodreparaties te voorkomen hebben we het vervangen van de deklaag vervroegd en gelijktijdig uitgevoerd met de geplande werkzaamheden aan een deel van de Ratumseweg.

Voor de reconstructie buitenwegen is in 2028 t/m 2030 totaal € 2.990.000 geraamd, waaronder het in 2029 en 2030 geraamde krediet van € 1.153.000 voor de Hijinkhoekweg dat in 3 fasen is geraamd.
In 2028 is voor de Eibergseweg fase 1 € 208.000 geraamd, voor Brinkeweg € 352.000, Lemmenseweg €236.000, Greuneweg € 319.000, Vosseveldseweg (Wilterdinkweg - Bekeringweg) € 158.000 en Ratumseweg (Vredenseweg-kern Ratum) € 565.000.

Klimaatadaptatie
Deze geraamde investering van € 800.000 vloeit voort uit de vastgestelde Klimaatagenda 2022 tot en met 2026.
Vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen, en herstel stamriool
In de begroting 2026 is een extra krediet van € 3.861.000 beschikbaar gesteld voor een aantal noodzakelijke investeringen in de riolering specifiek ten aanzien van het stamriool en het drukrioleringssysteem. Dit betreft de geraamde investering voor het drukrioleringssyteem voor vervanging pompunits, leidingwerk en gemalen. Bij de 1e Bestuursrapportage 2026 is € 200.000 naar 2027 overgeheveld. Dit verklaart het hogere geraamde bedrag in 2027 ten opzichte van 2028 en 2029. Reden van de overheveling is de vervanging die uitgesplitst is over de jaren 2026 en 2027 in verband met inventarisatie intallaties in het buitengebied ten behoeve van nieuwe, nog te gunnen, beheerpakket. Na inventarisatie en 0-inspectie (2e kwartaal 2027) kan een grote inventarisatieronde gaan plaatsvinden.
Herstel stamriool
Na vaststelling van de meerjarenbegroting 2026-2029 zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de aanbestedingsprocedure opgestart. Naar verwachting vindt de definitieve gunning in het 3e kwartaal 2026 plaats. De oorspronkelijke begroting op basis van kengetallen van Rioned zijn niet toereikend. Een laatste doorrekening van 'Stad Land Water' noodzaakt tot een bijraming in 2027 van €350.000. Voorgesteld wordt dit aanvullend benodigde krediet beschikbaar te stellen.
Project Eelink
Dit Project wordt opgestart na afronding Kozakkenbrink dat momenteel in ontwikkeling is. Ingeschat wordt dat het woonrijpmaken doorloopt in 2027.
Programma 4
In dit programma zijn in de begroting 2027 tot en met 2030 de volgende kredieten opgenomen:
Beleidsveld 4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening
Hardware / servers / telefonie / backup: € 189.000 (2027) , €0 (2028) , € 264.000 (2029) en € 28.000 (2030)
Beleidsveld 4.2 Openbare orde en veiligheid
Auto's. Dit betreft de vervanging van een auto (handhaving) van € 45.000 in 2028.

Bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2027-2030

Uitgangspunten begroting 2027 - 2030

Voor de volledige uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de begroting 2027 verwijzen wij u naar de **Kaderbrief 2027**, zoals opgenomen in de **1e Bestuursrapportage 2026**. Deze kaderbrief vormt het beleidsmatige en financiële kader voor de totstandkoming van de begroting 2027.

Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten

Alle lasten die een gemeente maakt, worden doorbelast naar de individuele beleidsvelden binnen de vijf programma's van de gemeentebegroting. Dit geldt ook voor de salarislasten van medewerkers en de kapitaallasten van investeringen. Door cao-stijgingen, taakmutaties, mutaties in de personeelsformatie en mutaties in investeringen, verschillen de doorbelastingskosten van jaar tot jaar. Hierdoor kunnen er mutaties plaatsvinden in de doorbelasting van de salariskosten en de kapitaallasten naar en tussen de beleidsvelden.
Deze mutaties in de verdeling van de salarislasten van medewerkers en de kapitaallasten van investeringen worden binnen de beleidsvelden niet nader toegelicht, omdat het slechts een kwestie is van herverdeling van de toerekening van lasten naar de verschillende beleidsvelden binnen de gemeentebegroting. Volstaan wordt met het noemen van het absolute bedrag van wijziging in de toerekening van salariskosten en kapitaallasten aan het betreffende beleidsveld. Wel wordt de toename van salariskosten door cao-stijgingen en door uitbreiding van de personeelsformatie in programma 4 nader toegelicht. Ook de (mutaties in) investeringen worden toegelicht in de individuele programma's en daarnaast ook nog in de bijlage Investeringskredieten.